

Suomalaiset eteläsudanilaiset
Etnografinen kuvaus nationalismista diasporassa

Sakari Ylitalo
Tampereen yliopisto
Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö
Sosiaalianthropologian pro gradu -tutkielma
28.4.2015

YLITALO, SAKARI: Suomalaiset eteläsudanilaiset. Etnografinen kuvaus nationalismista diasporassa.

Pro gradu -tutkielma, 67 s.

Sosiaaliantropologia

Huhtikuu, 2015

Tässä pro gradu -tutkielmassa tarkastelen Suomeen Etelä-Sudanin alueelta asettuneiden ihmisten kiinnittymistä Etelä-Sudanin kansallisvaltioon etnografisen tutkimusotteen avulla. Tutkimuksessa korostan Etelä-Sudaniin kiinnittymisen suhdetta suomalaisuuteen puhumalla tutkimukseni osallistuneista ihmisistä suomalaisina eteläsudanilaisina. Tutkimuksen tavoitteena on nostaa esille tapoja, joilla suomalaiset eteläsudanilaiset merkityksellistävät kuulumistaan eteläsudanilaiseen kansakuntaan. Kiinnitän huomiota siihen, miten eteläsudanilaisuus merkityksellistetään osana laajempaa nationalistista puhetapaa, jossa maailman katsotaan rakentuvan toisistaan erillisistä kansakunnista. Tarkastelen myös eteläsudanilaisuuden merkityksellistämistä ja eteläsudanilaisen identiteetin ylläpitämistä arjen sosiaalisissa suhteissa. Lisäksi nostan esille tapoja, joilla eteläsudanilaisuus merkityksellistyy suhteessa suomalaisuuteen.

Tutkimusaineistoni koostuu yhdentoista suomalaisen eteläsudanilaisen haastatteluista ja kenttäpäiväkirjasta, johon olen tallentanut havaintojani vierailuistani suomalaisten eteläsudanilaisten kodeista ja muistiinpanoja varsinaisten haastatteluiden ulkopuolella käydyistä keskusteluista. Aineiston analyysissä hyödynnän nationalismin ja diasporan käsitteitä.

Eteläsudanilaisuus merkityksellistyy aineistossani tärkeäksi tavaksi kiinnittyä osaksi ajatusta kansallisvaltioista rakentuvaa maailmaa. Erityisesti Etelä-Sudanin itsenäistyminen korostuu tapahtumana, joka konkretisoi eteläsudanilaisen kansakunnan ja asetti sen tasaveroiseen asemaan muiden kansakuntien kanssa. Samalla eteläsudanilaisuus merkityksellistyy monietnisyydestä kumpuavana kansallisuutena, joka asettuu osaksi myös laajempia paikkaan kiinnittyviä identifioitumisen muotoja, kuten sudanilaisuutta ja afrikkalaisuutta.

Lisäksi eteläsudanilaisuus merkityksellistyy tähän tutkimukseen osallistuneilla suomalaisilla eteläsudanilaisilla tärkeänä sosiaalisten suhteiden ylläpitämisen tapana sekä Suomeen sijoittuvassa arjessa että ylirajaisessa diasporisessa tilassa. Samalla tuon analyysissäni esille, miten eteläsudanilaisuus ei ole myötäsyttyinen ominaisuus, vaan identiteetti, jota ylläpidetään erilaisilla tavoilla. Eteläsudanilaisuuden ja suomalaisuuden suhde merkityksellistyy tutkimuksessani monitahoiseksi. Toisaalta suomalaisuus toimii kulttuurisena vertailukohtana, johon eteläsudanilaisuutta verrataan. Toisaalta taas suomalaisuus muodostaa toisen tärkeän kansallisen identiteetin, johon tutkimukseeni osallistuneet suomalaiset eteläsudanilaiset kiinnittyvät.

Tässä tutkielmassani esille tuomani suomalaisten eteläsudanilaisten tavat merkityksellistää eteläsudanilaisuutta korostavat, että nationalismi on hedelmällistä käsittää puhetapana, joka perustuu ajatukselle maailman rakentumisesta poliittista itsemääräämisoikeutta tavoittelevista kansoista. Samalla esille nousee se, ettei tiettyyn kansakuntaan kiinnittyminen aina sulje pois mahdollisuutta samanaikaisesta kiinnittymisestä myös toiseen kansakuntaan.

Avainsanat: eteläsudanilaiset, Etelä-Sudan, eteläsudanilaisuus, nationalismi, kansallinen identiteetti, diaspora, ylirajaisuus, suomalaisuus

Sisällysluettelo

1. Johdanto	1
2. Taustatietoa	4
2.1 Etelä-Sudan valtiona	4
2.2 (Etelä)sudanilaiset Suomessa	5
2.3 (Etelä)sudanilaisen diasporan ja eteläsudanilaisen nationalismin aiempaa tutkimusta	6
3. Teoreettinen viitekehys	10
3.1 Nationalismi	10
3.2 Diaspora	15
4. Menetelmä ja toteutus	19
4.1 Kenttä ja kentälle pääsy	19
4.2 Eettiset pohdinnat	23
4.3 Aineiston esittely	24
4.4 Aineiston analyysitavat	25
5. Suomalaisten eteläsudanilaisten nationalismi	28
5.1 Etelä-Sudan ja eteläsudanilaisuus tapana asettua osaksi maailmaa	28
5.1.1 Itsenäistyminen ja Etelä-Sudan osana asioiden kansallista järjestystä	29
5.1.2 Eteläsudanilaisuus ja muut paikkaan kiinnittyvät identifioitumisen tavat	32
5.1.3 Eteläsudanilaisuus sisäisestä monimuotoisuudesta kumpuavana yhteisyytenä	36
5.2 Eteläsudanilaisuus diasporisissa sosiaalisissa suhteissa ja toiminnassa	41
5.2.1 Eteläsudanilaisuus ja sudanilaisuus diasporisten järjestöjen toiminnassa ja arjen sosiaalisissa suhteissa	42
5.2.2 Eteläsudanilaisuuden ylläpitäminen	47
5.2.3 Etelä-Sudaniin palaaminen ja siellä vieraileminen	52
5.3 Eteläsudanilaisuus ja suomalaisuus	54
6. Yhteenveto ja johtopäätökset	60
Painetut lähteet	64
Digitaaliset lähteet	66
Opinnäytetyöt	67

1. Johdanto

Helsingin sanomat (10.7.2011) uutisoi 10. heinäkuuta 2011 ainutlaatuisesta tapahtumasta. Edellisenä päivänä maailmankartalle oli ilmaantunut uusi valtio: Etelä-Sudan. Toimittaja ei kuitenkaan ollut seuraamassa tapahtumaa paikan päällä Afrikassa, vaan suomalaisen koulun juhlasalissa, Kokkolan kaupungissa. Kirjoituksessa kuvataan vahvan tunteikkaasti tilaisuuteen osallistuvien ihmisten riemua ja liikutusta, kun he juhlivat uuden maan itsenäistymistä, seuraten samalla internetin välityksellä reaaliajassa Etelä-Sudanissa tapahtuvia juhlallisuuksia. Kirjoituksessa käsitellään hieman myös uuden valtion poliittista ja taloudellista tulevaisuutta, mutta pääpaino on silti ihmisten kokemusten kuvaamisessa. (Helsingin sanomat 10.7.2011, A14.) Selvä ajatus kirjoituksessa on se, että lukijat voivat helposti samaistua jutussa esitettyihin tunteisiin. ”Maanmiehet”, ”itsenäisyyden kova hinta” ja itsenäisyyspäivän tunnelma ovat selvästi ajatuksia, joiden toimittaja odottaa resonoivan lukijan mielessä. Uutisen tyyliä voisi verrata tapoihin, joita käytetään puhuttaessa esimerkiksi Suomen itsenäisyyspäivän juhlallisuuksista, tunnelmasta Suomen jääkiekkomaajoukkueen voittaessa maailmanmestaruuden tai Suomen historiaan liittyvistä sodista. Kuuluminen kansaan, oli se sitten Suomen tai Etelä-Sudanin, nousee kirjoituksessa yleismaailmalliseksi, tärkeäksi tunteeksi. Lisäksi oma valtio muodostuu ideaaliksi, jota ilman kansa ei ole kokonainen. Tätä ajatustapaa kutsutaan nationalismiksi.

Sosiaalitieteellisessä tutkimuksessa nationalismia on käsitteellistetty hyvin erilaisilla tavoilla, alkaen ajatuksesta nationalismista ikaikaisina ja selvärajaisina nähtyjen kulttuuristen ryhmien modernina ilmentäjänä, ja päättyen ajatukseen nationalismista minä tahansa kansoja koskevana puheena. Yhteistä nationalismia koskevalle sosiaalitieteelliselle teoretisoinnille on kuitenkin se, että nationalismi nähdään maailmaa ja ihmisten ajattelua voimakkaasti muovaavana ajattelutapana. Lisäksi nationalistisiin ajattelutapoihin katsotaan sisältyvän ajatus ihmisten jakautumisesta yksiselitteisiin kansoihin, jotka kiinnittyvät maantieteellisesti selvärajaisiin alueisiin. (Özkirimli 2000; Ruuska 2005.) Samalla nationalistisen ajattelutavan läpileikkaama maailma sisältää myös liikettä, jossa ihmiset saavat tai joutuvat siirtymään enemmän tai vähemmän pysyvästi maailman kolkasta toiseen. Ihmisten jakaminen yksiselitteisiin kansoihin ja kansojen hallitsemiin maantieteellisesti selvärajaisiin valtioihin muokkaa kuitenkin vahvasti käsitystä myös siitä, kuka saa liikkua ja minne (Gupta & Ferguson 2007, 616–617). Nationalismin vahva merkitys ihmisten tavassa hahmottaa maailmaa tekee siitä tärkeän tutkimuskohteen. Samalla ihmisten liikkuminen ja sen merkitys käsityksille kansakunnista ja kansallisvaltioista nostaa esille tarpeen paikasta toiseen liikkuneiden ihmisten nationalismin tarkastelusta.

Suomessa asuvat eteläsudanilaiset ovat esimerkki tällaisista uuteen paikkaan asettuneista ihmisistä.

Lisäksi Etelä-Sudan kansallisvaltio vasta äskettäin itsenäistyneenä valtiona muodostaa mielenkiintoisen tapauksen nationalismin tutkimuksen kannalta. Se nostaa esille mahdollisuuden tarkastella sitä, mitä tuore status osana kansallisvaltioiden muodostamaa maailmaa tarkoittaa käsityksille kansasta ja kansakunnasta. Samalla tutkimuksen paikantuminen Suomeen antaa mahdollisuuden tarkastella sitä, minkälaisilla tavoilla ihmiset hahmottavat kuulumistaan kansallisvaltioon, joka on saanut virallisen asemansa sillä aikaa kun he itse ovat asuneet muualla. Sosiaalianthropologinen ja etnografinen lähestymistapa nationalismin tutkimukseen antaa mahdollisuuksia tarkastella kansallista kiinnittymistä ihmisten omasta näkökulmasta. Lisäksi sosiaalianthropologinen lähestymistapa mahdollistaa nationalististen ajattelutapojen lähestymisen osana erilaisia ihmisten välisissä suhteissa toimivia tapoja rakentaa erityisyyttä, samalla kun sen kautta voidaan problematisoida käsityksiä jyrkästi ”meihin” ja ”muihin” jakautuvista tavoista ymmärtää kansakuntaa ja niihin kuulumista (Gupta & Ferguson 2007, 614).

Tässä pro gradu -tutkielmassa tarkastelen siis Suomessa asuvien eteläsudanilaisten nationalismia. On kuitenkin tärkeää huomioida, että jo koko käsitykseen ”eteläsudanilaisista” Suomessa liittyy kysymyksiä: Helsingin sanomien kirjoituksessa itsenäisyyttä juhlineet ihmiset olivat saapuneet Suomeen pakolaisina ennen Etelä-Sudanin valtion itsenäistymistä, joten itseasiassa heitä ei suomalaisissa tilastoissa lasketa eteläsudanilaisiksi, vaan ”entiseksi sudanilaisiksi” (Tilastokeskuksen väestörakennetilasto). Samalla on kuitenkin selvää, että virallinen määritelmä ei estä kirjoituksessa esiintyvien ihmisten tunnetta ja käsitystä siitä, että he ovat osa nimenomaan tätä uutta kansallisvaltiota.

Toisaalta eteläsudanilaisten nationalismia tutkittaessa täytyy ottaa huomioon myös se, ettei tarkastelun aiheen kiinnittäminen tutkittavien ihmisten eteläsudanilaisuuteen sulje millään tavalla pois heidän suomalaisuuttaan. Tutkimani henkilöt ovat asuneet vuosikausien ajan Suomessa, ja ovat osa suomalaista yhteiskuntaa. Lisäksi tutkimukseeni osallistuneet ihmiset itsekin korostivat kuuluvansa sekä eteläsudanilaiseen että suomalaiseen kansakuntaan. Pohdinkin jo aineistoa kerätessäni, millä tavalla minun tulisi tässä tutkielmassa nimetä tutkimukseni kohteeksi valikoituneita ihmisiä. Lopulta vastaus tähän pohdintaan tuli, kuten empiirisessä tutkimuksessa usein käy, tutkimukseeni osallistuneelta henkilöltä. Haastattelumme lopuksi eräs tutkimukseeni osallistunut henkilö totesi:

So now I'm proud to be... To say that I'm South Sudanese and Finn! I'm South Sudanese Finn.

Like we have African-American. They always say: We are African-American. Yes, like that.

Käytän tässä tutkielmassa Suomessa asuvista, Etelä-Sudanin kansallisvaltioon kiinnittyvistä henkilöistä tästä haastatteluotteesta omaksuttua termiä *suomalainen eteläsudanilainen*. Olen sijoittanut sanan *suomalainen* ennen *eteläsudanilaista* sen takia, että tässä tutkimuksessa huomioni

keskittyy ennen kaikkea suomalaisten eteläsudanilaisten eteläsudanilaisuuteen, joka hahmottuu suhteessa heidän suomalaisuuteensa. Toisin sanottuna, tässä tutkielmassa *suomalaisuus* toimii määritteenä, jolla suomalaiset eteläsudanilaiset erottuvat muualla maailmassa asuvista, Etelä-Sudaniin kiinnittyvistä ihmisistä. Mikäli tarkastelisin samojen ihmisten kiinnittymistä ennen muuta suomalaiseen kansakuntaan, käyttäisin tämän logiikan mukaan termiä *eteläsudanilainen suomalainen*. Palaan tutkimukseeni osallistuneiden ihmisten nimeämiseen ja siihen liittyviin eettisiin pohdintoihin vielä luvussa 4.1.

Tässä tutkielmassa tavoitteenani on rakentaa etnografista kuvausta suomalaisten eteläsudanilaisten nationalismista. Tutkielmaani ohjaavana tutkimuskysymyksenä on, *miten suomalaiset eteläsudanilaiset merkityksellistävät kuulumistaan eteläsudanilaiseen kansakuntaan?* Pyrin vastaamaan tähän pääkysymykseen seuraavien apukysymysten avulla:

- *Miten eteläsudanilaisuus kansallisena kuulumisena suhteutuu asioiden kansalliseen järjestykseen ja muihin paikkaan sitoutuviin tapoihin rakentaa identiteettiä?*
- *Miten eteläsudanilaisuutta merkityksellistetään sosiaalisissa suhteissa ja miten käsitystä eteläsudanilaisuudesta ylläpidetään?*
- *Miten eteläsudanilaisuutta merkityksellistetään suhteessa suomalaisuuteen?*

Tutkielmani rakenne on seuraava. Aloitan taustoittamalla tutkielmani aihetta kuvailemalla lyhyesti Etelä-Sudanin valtiota ja sen lähihistoriaa. Lisäksi nostan esille, miten suomalaiset eteläsudanilaiset ovat päätyneet Suomeen ja esittelen eteläsudanilaisesta diasporasta tehtyä aiempaa tutkimusta. Tämän jälkeen, luvussa 3, esittelen tutkielmani teoreettisen viitekehyksen, jonka muodostavat nationalismi ja diasporan teoreettiset käsitteet. Sitten, luvussa 4, esittelen tutkimukseni kentän, kuvaan kentälle pääsyäni ja pohdin, minkälaisia tutkimuseettisiä kysymyksiä tähän tutkielmaan liittyy. Lisäksi kuvailen, minkälaista aineistoa tässä tutkielmassa hyödynnän sekä miten olen tuon aineiston kerännyt ja miten sitä analysoin. Luvussa 5 tartun tutkielmalleni asettamaani tavoitteeseen etnografisen kuvauksen rakentamisesta ja analysoin keräämääni aineistoa. Lopuksi, luvussa 6, teen yhteenvedon analyysini tuloksista ja pohdin, minkälaisia johtopäätöksiä analyysini perusteella voi vetää.

2. Taustatietoa

Tässä luvussa taustoitan Suomessa asuvien eteläsudanilaisten nationalismia, käymällä lyhyesti läpi sitä, minkälainen Etelä-Sudanin valtio on, miten tuo valtio on syntynyt ja minkälaisen prosessin tuloksena eteläsudanilaisia on päätyntä Suomeen asumaan. Lisäksi käyn läpi, minkälaista tutkimusta eteläsudanilaisten diasporasta ja eteläsudanilaisesta nationalismista on aiemmin tehty, ja miten oma tutkielmani paikantuu suhteessa tähän tutkimukseen.

2.1 *Etelä-Sudan valtiona*

Etelä-Sudan on yksi uusimmista yleisesti tunnustetuista valtioista. Se on uusin Yhdistyneisiin kansakuntiin liittynyt valtio (Yhdistyneiden kansakuntien kotisivut, jäsenmaiden lista). Etelä-Sudan sijaitsee keskisessä Afrikassa. Sen rajanaapureina ovat pohjoisessa Sudan, etelässä Uganda ja Kenia, lännessä Etiopia sekä idässä Kongon demokraattinen tasavalta ja Keski-Afrikan tasavalta. Etelä-Sudanin väkiluvun on arvioitu olevan 7,5 miljoonasta noin 11 miljoonaan. Valtion infrastruktuuri on heikkoa, esimerkiksi päällystettyä tieverkkoa on yhteensä vain noin 60 kilometriä, ja vaikka Etelä-Sudanilla on paljon luonnonrikkauksia, suurin osa väestöstä elää maataloudesta. Etelä-Sudanissa puhutaan kymmeniä eri kieliä, ja maassa on monia eri etnisiä ryhmiä (Etelä-Sudanin viralliset kotisivut listaavat 66 eri etnistä ryhmää, diasporalle suunnattu Gurtong network -sivusto puolestaan 64 eri ryhmää). Kristinusko ja luonnonuskonnot muodostavat suurimmat uskontokunnat. (BBC Country profile; CIA World factbook; Etelä-Sudanin valtion viralliset kotisivut.)

Etelä-Sudan oli vuoteen 2011 asti osa Sudania. Sudan puolestaan oli vuoteen 1956 asti osa Egyptiä, jossa Englanti toimi siirtomaaisäntänä. Ennen itsenäistymistä Sudanista piti muodostaa liittovaltio, jossa myös sen kristinuskoiset eteläosat osallistuisivat yhtäläisillä oikeuksilla päätöksentekoon, mutta itsenäistymisen koittaessa eteläisen osan johtajat kokivat, että islamin uskoinen ja arabi-identiteettiä korostavat viranomaiset pääkaupunki Khartumissa pyrkivät sivuuttamaan eteläosien toiveet. Vuonna 1955 syttyi sisällissota eteläisen Anya Nya sissiliikkeen ja Sudanin keskushallinnon joukkojen välillä. Sisällissota kesti vuoteen 1972, jolloin solmittiin rauhansopimus, jonka myötä Sudan pysyi yhtenäisenä valtiona, mutta eteläiselle osalle myönnettiin autonominen asema. Vuonna 1983 Khartumin hallitus kuitenkin purki autonomian, jonka seurauksena Sudan Peoples Liberation Movement (SPLM) ja sen aseellinen siipi Sudan Peoples Liberation Army (SPLA) ryhtyivät kapinaan hallituksen joukkoja vastaan. Sudan aikana SPLA:n sisäiset jännitteet aiheuttivat liikkeen väliaikaisen jakautumisen, joka johti laajamittaiseen väkivaltaan eri haarojen johtajien edustamien etnisten ryhmien siviiliväestöä kohtaan. Rauha saatiin neuvoteltua vasta vuonna 2005, jolloin rauhansopimuksessa Etelä-Sudanille myönnettiin kuuden vuoden autonominen siirtymäaika, jonka jälkeen itsenäisyydestä järjestettäisiin kansanäänestys. Vuoden 2011 alussa järjestetyssä

kansanäänestyksessä ylivoimainen enemmistö, 99 prosenttia, eteläsudanilaisista äänesti itsenäisyyden puolesta. Etelä-Sudan itsenäistyi yhdeksäs heinäkuuta 2011. Sisällissodan aikana arviolta puolentoista miljoonan ihmisen epäillään kuolleen, ja yli neljä miljoonaa ihmistä pakeni kodeistaan. (LeRiche & Arnold 2013, 7–20, 23–56.)

Itsenäistymisen jälkeen suhteet Sudaniin ovat pysyneet jännitteisinä. Lisäksi Etelä-Sudanin sisäiset jännitteet ovat luoneet epävarmuutta. Vuoden 2013 joulukuussa Etelä-Sudanin sisällä puhkesi konflikti SPLM-puolueen puheenjohtajan ja maan presidentin Salva Kiirin ja entisen varapresidentin Riek Macharin kannattajien välillä. Konfliktin syyt liittyvät valtapuolue SPLM:n sisällä kyteneisiin jännitteisiin ja vallanjaosta syntyneisiin ristiriitoihin. Konfliktin eri puolet ovat mobilisoineet erilaisia aseellisia ryhmiä, joista osa määrittyy etnisten ryhmien jäsenyyden ympärille. Tästä syystä konflikti on saanut etnisen konfliktin sävyjä, joita mediassa on tuotu näyttävästi esille. (International crisis group, 2014.)

2.2 (Etelä)sudanilaiset Suomessa

Kun puhutaan Suomessa asuvista eteläsudanilaisista, nousee esille kysymys määrittelyjen vaikeudesta. Tarkkaa tietoa nykyisen Etelä-Sudanin alueelta Suomeen saapuneiden määrästä on vaikea esittää, sillä suurin osa alueelta saapuneista ihmisistä on tullut Suomeen vuosien 2001 ja 2005 välillä kiintiöpakolaisina Egyptissä ja Libanonissa sijaitsevilta pakolaisleireiltä (Maahanmuuttoviraston tilastot kiintiöpakolaisista). Koska Etelä-Sudan itsenäistyi vasta vuonna 2011, heidät on merkitty virallisiin tilastoihin ”entisinä sudanilaisina”. Ilmeisesti kuitenkin Suomeen tulleet kiintiöpakolaiset ovat lähtöisin suurelta osin eteläisestä Sudanista (Kumppani-lehden internet artikkeli 2001). Lisäksi Suomeen on saapunut vuosittain muutamia sudanilaisiksi merkittyjä turvapaikanhakijoita. Heidän osaltaan on tilastojen pohjalta mahdotonta sanoa, mistä päin he ovat lähteneet liikkeelle, mutta vuonna 2014 turvapaikanhakijoiden tilastossa on ollut mukana myös eteläsudanilaisiksi merkittyjä, joten voidaan olettaa, että heitä on ollut mukana aikaisempien vuosienkin sudanilaisiksi merkityissä turvapaikanhakijoissa. (Maahanmuuttoviraston tilastot turvapaikanhakijoista.) Lisäksi ”entisiksi sudanilaisiksi” laskettujen ihmisten määrä vaihtelee tilastossa vuosittain. Enimmillään heitä on vuoden 2011 tilastossa 1116 henkilöä. Tämän jälkeen ”entisiksi sudanilaisiksi” laskettujen henkilöiden määrä tippuu tasaisesti sadalla tai kahdella per vuosi. Tämä selittyy ainakin osaksi sillä, että Suomessa pitkään asuneet ovat alkaneet Suomen kansalaisuuksia, jonka myötä he eivät näyttäyty tilastokeskuksen tilastoissa enää ”entisinä sudanilaisina”, vaan suomalaisina. Viimeisimmässä, vuoden 2014 tilastossa on 574 ”entistä sudanilaista” henkilöä ja 138 eteläsudanilaista henkilöä. (Tilastokeskuksen tilasto väestöstä kansalaisuuden mukaan.)

2.3 (Etelä)sudanilaisen diasporan ja eteläsudanilaisen nationalismin aiempaa tutkimusta

Suomessa ei ole aiemmin juurikaan tutkittu sudanilaista tai eteläsudanilaista diasporaa, lukuun ottamatta yhtä pro gradu -tutkielmaa ja neljää ammattikorkeakoulun opinnäytetyötä¹. Sen sijaan tutkimusta on tehty erityisesti Australiassa ja Yhdysvalloissa. Puhuttaessa Etelä-Sudanin alueelta muualle muuttaneiden tutkimuksesta, nousee esille jälleen kysymys siitä, miten eteläsudanilaisuus erottuu sudanilaisuudesta. Erityisesti ennen Etelä-Sudanin itsenäistymistä tehdyssä tutkimuksessa puhutaan usein ”sudanilaisesta diasporasta”, joka on sisäisesti monimuotoinen ja josta voidaan erottaa erilaisia osakokonaisuuksia. Tässä luvussa esittelen eksplisiittisesti juuri eteläsudanilaiseen diasporaan keskittyneiden tutkimusten lisäksi myös sellaisia tutkimuksia, joissa tutkimuksessa käytetyllä ”sudanilainen diaspora” termillä viitataan oikeammin eteläsudanilaiseen diasporaan. (Etelä)sudanilaisen diasporan tutkimuksessa huomiota on kiinnitetty erityisesti diasporisen yhteisön yhteiskunnallisiin suhteisiin asuinmaassa (Marlowe 2012), kulttuurisen kuulumisen ylijärjestyksen ja muutokseen diasporassa (McMahon 2007) diasporan yhteyksiin Etelä-Sudanissa asuviin sukulaisiin ja ystäviin (Lim 2009; Baak 2014), diasporan osallistumiseen Etelä-Sudanin kehittämiseen (Ericson ja Faria 2011; Van der Linden, Blaak & Andrew 2013; Faria 2014) sekä eteläsudanilaisen kansallisen identiteetin muodostumiseen diasporassa (Faria 2010; Faria 2013). Eteläsudanilaisen nationalismin tutkimuksessa puolestaan on kiinnitetty huomiota kansallisen identiteetin rakentumiseen suhteessa pohjoisen Sudanin ylivoimaiseen vastustamiseen (Deng 1995) ja vaikeuksiin, joita monietniseen eteläsudanilaisella yhteiskunnalla on yhteisen kansallisen identiteetin rakentamisessa (Jok & Hutchinson 1999; Zambakari 2013).

(Etelä)sudanilaisen diasporan ja asuinmaiden yhteiskunnan suhteita tarkastelleissa tutkimuksissa kiinnitetään paljon huomiota siihen, miten (etelä)sudanilaiset, pakolaisina maahan asettuneet ihmiset ovat onnistuneet integroitumaan ympäröivään yhteiskuntaan. Sosiaalipolitiikan tutkija Jay Marlowe (2012) on nostanut esille tapoja, joilla eteläisestä Sudanista Australiaan muuttaneet miehet tasapainoilevat ”sudanilaisen” ja ”australialaisen” kulttuurin välillä. Hän kiinnittää huomiota siihen, miten erityisesti erot ”australialaisissa” ja ”sudanilaisissa” lasten kasvattamistavoissa sekä käsityksissä naisten ja miesten välisistä suhteista ovat vaatineet diasporassa eläviltä miehiltä miesten roolien ja maskuliinisuuden uudelleen hahmottamista. (Marlowe 2012.) Vaikka Marlowe asettaa ”sudanilaisuuden” ja ”australialaisuuden” toisilleen vastakohtaisiksi kuulumisen muodoiksi,

¹Pro gradu -tutkielmassa tarkastellaan hengellisten laulujen ja seurakuntayhteyden merkitystä neljälle eteläsudanilaiselle miehelle (Kuronen 2014). Opinnäytetöissä tarkastellaan Tyttöjen talon tarjoamaa tukea sudanilaisille tytöille (Nahkala & Sarajärvi 2010), sudanilaisten kristittyjen integroitumista seurakuntaan (Koponen, Kotilainen & Kousa 2006), parisuhdeprojektin toteuttamista sudanilaisille pariskunnille (Paasikivi 2010) ja sudanilaisten akkulturaatiota Vantaalla (Tabi Abgor 2009).

hän onnistuu kiinnittämään huomiota siihen, miten neuvottelu diasporisesta kuulumisesta käydään suhteessa asuinmaahan.

Diasporan identiteetin rakentamiseen on kiinnittänyt huomiota folkloristi Felicia McMahon (2007), joka tarkastelee kirjassaan nuorina poikina vanhemmista eroon joutuneiden, nyt Yhdysvalloissa elävien miesten tapoja rakentavaa lapsuudestaan muistamien perinteisten laulujen ja tanssien avulla omaa diasporista identiteettiä ja kulttuuriperintöä. McMahon kirjoittaa oman kulttuuriperinnön muistelemisen mahdollistavan oman identiteetin uudelleenmäärittelyn uhriasemana määrittävästä pakolaisstatuksesta aktiiviseksi toimijaksi. Lisäksi McMahon korostaa, että esittävät taiteet toimivat väylänä tuntea kuuluvuutta lapsuuden muistoista nousevaan sudanilaiseen ja etniseen identiteettiin, samalla kun esitysten uusi konteksti loi myös uutta, diasporista ja hybridistä identiteettiä. (McMahon 2007.) McMahonin tanssi- ja lauluesitysten analysoimiseen keskittyvä teos kiinnittää huomiota siihen, että vaikka diasporissa kiinnitytään lähtömaasta kumpuavaan ajatukseen identiteetistä, diasporassa luodaan myös lähtömaasta erillinen diasporinen identiteetti.

Psykologi Soh-Leong Lim (2009) on tarkastellut Yhdysvalloissa asuvien eteläsudanilaisten emotionaalista kiinnittymistä Etelä-Sudanissa asuviin sukulaisiinsa. Lim korostaa tunteiden näyttelevän suurta osaa diasporassa elävien sitoutumisessa Etelä-Sudanissa eläviin sukulaisiinsa. Lisäksi hän nostaa esille, miten kulttuuriset normit rakentavat ajatusta auttamisesta ja yhteydenpidosta velvollisuutena, jonka täyttämättä jättäminen ei ole vaihtoehto. (Lim 2009.) Kasvatustieteen tutkija Melanie Baak (2014) tarkastelee lähemmin niitä kulttuurisia normeja, joiden kautta diasporassa Australiassa elävät, dinka-ryhmään kuuluvat eteläsudanilaiset naiset hahmottavat Etelä-Sudaniin suuntautuvaa yhteydenpitoa ja rahalahetyksiä. Myös Baak korostaa, että kulttuuristen normien kautta rakentuvat velvollisuuksien täyttäminen, tai pikemminkin pelko niiden täyttämättä jättämisestä, aiheuttaa naisille suurta emotionaalista ahdistusta. (Baak 2014.) Diasporasta Etelä-Sudaniin ylläpidettäviä sosiaalisia suhteita tarkastelevat tutkimukset tuovat esille, miten emotionaalinen kiinnittyminen lähtömaahan jääneisiin sukulaisiin ja ystäviin ei katkea kansallisvaltioiden rajoille, vaan miten ne emotionaalinen tärkeys säilyy diasporisessa kontekstissa.

Rahalahetyksien ja yhteydenpidon lisäksi huomiota on kiinnitetty myös tapoihin, joilla diasporasta pyritään osallistumaan Etelä-Sudanin valtion rakentamiseen. Antropologi Jennifer Ericson ja maantieteilijä Caroline Faria (2011) ovat tarkastelleet eteläsudanilaisessa diasporassa Pohjois-Amerikassa perustettua feminististä kansalaisjärjestöä ja sen Etelä-Sudanissa järjestämää konferenssia naisten voimaannuttamiseksi Etelä-Sudanissa. Ericson ja Faria nostavat esille, kuinka järjestö pyrki etnisten- ja luokkaerojen yläpuolelle korostamalla yksilöllistä ja henkistä voimaantumista. He toteavat, että konferenssi oli avaus kohti naisten parempaa osallistumista Etelä-Sudanin hallintoon, ja korostivat sen tärkeyttä epävakaisissa oloissa. Samalla he kuitenkin totesivat,

että diasporasta konferenssiin saapuneiden naisten ajatukset naiseudesta ja feminismistä erosivat Sudanissa asuneiden näkemyksistä. (Ericson ja Faria 2011.) Myös kasvatustieteiden tutkijat Josje Van der Linden, Marit Blaak ja Florence Andrew (2013) ovat tarkastelleet minkälaisia haasteita diasporasta Etelä-Sudaniin suuntautuvat kehityshankkeet kohtaavat yhteisen sävelen löytämisessä Etelä-Sudaniin jääneiden ja diasporasta auttamaan tulevien välillä (Van der Linden, Blaak & Andrew 2013). Lisäksi Faria (2014) on tutkinut Yhdysvalloissa asuvien eteläsudanilaisten naisten tapoja osallistua kansakunnan rakentamiseen diasporasta. Hän nostaa esille lasten kasvattamisen, Etelä-Sudaniin jääneiden sukulaisten ja perheen jäsenten tukemisen sekä diaspora-aktivismiin esille toiminnan muotoina, joissa naiset osallistuvat nationalistiseen projektiin. Lisäksi Faria nostaa esille, miten tunteet liittyvät tähän toimintaan, ja minkälaista sukupuolittunutta ja elettyä nationalismia he samalla rakentavat. (Faria 2014.) Diasporasta Etelä-Sudaniin suuntautuvan kehitystoiminnan tutkimus nostaa esille, miten diasporasta käsin pyritään osallistumaan kansallisvaltion kehittämiseen. Samalla ilmi tulee, miten tällainen kohtaa ongelmia sekä Etelä-Sudanin heikon infrastruktuurin ja turvallisuustilanteen että diasporan ja Etelä-Sudanissa pysyneiden erilaisten odotusten takia.

Caroline Faria on tarkastellut myös sitä, miten kuvaa eteläsudanilaisesta kansakunnasta rakennetaan diasporassa kauneuskilpailujen yhteydessä. Faria (2010 & 2013) kuvaa, kuinka kauneuskilpailut muodostuivat diasporan sisäiseksi poliittisen keskustelun tilaksi, jossa määriteltiin ”oikeanlaista” eteläsudanilaista identiteettiä. Faria toteaa osallistujien näyttäytyneen konkreettisina malleina kansakunnan kuvittelemiseksi, joiden kautta kansallista ylpeyttä on mahdollista ilmaista, ja joihin kiinnittyivät toiveet Etelä-Sudanin tulevaisuudesta. Samalla osallistujat asettuivat osaksi ajatusta naisista kansakunnan ja nationalismin kantajina, ja he joutuivat tasapainottelemaan perinteisen naiseuden ja modernin, koulutukseen ja itsenäisyyteen perustuvan naiseuden välillä. (Faria 2010.) Samalla kauneuskilpailut toimivat miehisen nationalismin ilmaisun kenttänä, jossa tuotiin esille militaristisia ja urhoollisuutta korostavia malleja miehisyydestä, samalla kun pyrittiin rakentamaan uudenlaiseen maskuliinisuuteen perustuvaa yhteisyyttä ja etniset rajat ylittävää, rauhaa korostavaa maskuliinista nationalismia. (Faria 2013.)

Politiikan tutkija ja eteläsudanilainen diplomaatti Francis Deng (1995) on tarkastellut eteläisen Sudanin nationalismia laajemman sudanilaisen kansallisen identiteetin muodostumisen kontekstissa. Deng toteaa, että käsitys etnisten ryhmien rajat ylittävästä eteläsudanilaisesta identiteetistä on muodostunut ennen kaikkea vastustuksena pohjoisessa Sudanissa vaikuttaneelle käsitykselle sudanilaisuudesta islamin uskoon ja arabi-identiteettiin kiinnittyvänä kansallisuutena. Lisäksi Deng kuvailee, kuinka myös brittien siirtomaavallan aikaiset käytännöt kristillisen lähetystyön sallimisesta, (rajallisesta) koulutuksen ja modernisaation edistämisestä sekä eteläisen ja pohjoisen Sudanin erillisestä hallinnoinnista ovat vahvistaneet etnisten ryhmien rajat ylittävää solidaarisuutta ja ajatusta

kiinnittymisestä laajempaan käsitykseen afrikkalaisuudesta eteläisessä Sudanissa. Deng toteaa, että tätä kehitystä eteläisessä Sudanissa vahvensi 80-luvulta alkaneen sisällissodan aikana myös SPLM:n ajama ajatus tarpeesta kehittää koko Sudanin valtiota sekulaarin ja modernin kansalaisyhteiskunnan periaatteiden mukaisesti. (Deng 1995 1–7, 69–87, 185–239.)

Muissa eteläsudanilaista nationalismia tarkastelleissa tutkimuksissa korostuu erityisesti Etelä-Sudanin etnisen monimuotoisuuden yhteiselle kansalliselle identiteetille asettamat haasteet. Poliitiikan tutkija Christopher Zambakari (2013) tarkastelee kolonialismin vaikutusta etnisten ryhmien politisointiin. Zambakari toteaa, että siirtomaahallituksen tapa vahvistaa etnisten ryhmien rajoja ja jakaa poliittista valtaa etnisten ryhmien kautta periytyi itsenäistyneelle Sudanin valtiolle, joka käytti sitä myös eteläisen osan hallinnassa. Hän katsoo, että vaikka Etelä-Sudanin itsenäistymisen yhteydessä hyväksymä perustuslaki pyrkii luomaan pohjaa etnisiin ryhmiin kiinnittymättömälle poliittiselle osallistumiselle, poliittinen muutos ei ole vielä vaikuttanut paikallistasolla. Zambakari katsookin Etelä-Sudanin etnisten konfliktien taustalla vaikuttavan edelleen siirtomaahistoriasta periytyvä tapa keskittää poliittista valtaa etnisen identifioitumisen perusteella. (Zambakari 2013.) Antropologit Jok Madut Jok ja Sharon Hutchinson (1999) kiinnittävät puolestaan huomiota siihen, miten poliittisen eliitin väliset konfliktit ovat vaikuttaneet etnisten ryhmien polarisaatioon. Jok ja Hutchinson tuovat esille, kuinka 1990-luvulla valtakamppailua SPLM:n sisällä käyneet John Garang ja Riek Machar käyttivät hyväkseen heidän edustamiensa etnisten ryhmien välillä olevia aiempia jännitteitä. Jok ja Hutchinson toteavat, että koulutettujen sotilasjohtajien välinen konflikti muutti aiemman kamppailun taloudellisista resursseista poliittisesti motivoituneeksi etniseksi väkivallaksi. (Jok & Hutchinson 1999.) Eteläsudanilaisen nationalismin tutkimus toimii tässä tutkielmassa kontekstina, johon suhteessa myös suomalaisten eteläsudanilaisten nationalismi rakentuu.

3. Teoreettinen viitekehys

Tutkielmani tärkeimpänä teoreettisena viitekehysenä toimii yhteiskuntatieteellinen nationalismin teoretisointi. Hahmotan tutkielmassani nationalismia kolmen eri tason kautta. Ensinnäkin käytän tutkielmassani Liisa Malkin (1992) ajatusta asioiden kansallisesta järjestyksestä kontekstina, johon myös Suomessa asuvien eteläsudanilaisten ajatukset omasta kansakunnasta ja kansallisuudesta asettuvat. Toisella tasolla hahmotan nationalismin myös moniulotteisena, sosiaalisessa vuorovaikutuksessa syntyvänä diskurssina ja identiteettinä, kuten esimerkiksi Umut Özkirimli (2000 & 2005), Thomas Hylland Eriksen (2010) ja Rogers Brubaker (2013a) nationalismia käsitteellistävät. Kolmannella tasolla näen nationalismin myös Michael Billigin (1995) tapaan jokapäiväisessä elämässä uudelleen tuotettuna ja esitettynä, myös konkreettisissa asioina ilmentyvänä ilmiönä. Hahmottelen tässä luvussa tarkemmin, miten käsitan nämä tasot sekä miten ne täydentävät toisiaan ja lomittuvat toisiinsa.

Nationalismin lisäksi (ja siihen liittyen) tutkielmassani nousee esille myös diasporan käsite, eli kysymys siitä, millä tavoilla Suomessa asuvat eteläsudanilaiset kokevat muodostavansa yhtenäisen ryhmän, ja millä tavoilla he ovat tekemisissä muualla maailmassa asuvien eteläsudanilaisten kanssa. Hahmotan diasporaa Rogers Brubakerin (2013b, 218–237) käsityksen mukaan pääasiassa puhetapana ja toiminnan muotona sen sijaan, että käyttäisin termiä kuvaamaan selvärajaista ryhmää, johon kuuluvien jäsenten määrä on yksiselitteisesti laskettavissa ja hahmoteltavissa. Palaan diasporan käsitteen määrittelyyn ja käsitteen käyttöön tässä tutkielmassa hahmoteltuani tarkemmin nationalismin teoriakehystä.

3.1 *Nationalismi*

Arkiajattelumme jäsentää usein selkeä näkemys ihmisten jakautumisesta yksiselitteisesti tiettyihin kansakuntiin, jotka puolestaan kiinnittyvät tarkkarajaisiin maantieteellisiin alueisiin. Tämä ajattelutapa tunkeutuu usein myös yhteiskuntatieteelliseen ajatteluun, jonka takia monissa tutkimuksissa tutkimuksen kohteena oleva yhteiskunta tai yhteisö on jäsentynyt lähes synonyymina tutkittavalle kansallisvaltiolle tai kansalle. (Gupta & Ferguson 1992; Malkki 1992.) Historioitsijat ja yhteiskuntatieteilijät ovat samalla myös osallistuneet eri kansallisaatteiden rakentamiseen, tai nähneet kansallisten ideologioiden olevan välttämätön osa yhteiskuntien evolutionistista kehitystä (Özkirimli 2000, 12–13). 1900-luvun puolivälin tienoilta eteenpäin kiinnostus nationalismiin ilmiönä on kuitenkin herännyt, ja siitä on tullut vilkkaan yhteiskuntatieteellisen keskustelun kohde, jota on mahdollista lähestyä hyvin monista eri näkökulmista. Keskustelua on jäsennetty muun muassa sen mukaan, miten nationalismin ja kansallisuusaatteiden historiallinen jatkuvuus ja alkuperä hahmotetaan. Esimerkiksi Umut Özkirimli (2000) jakaa nationalismista yleisellä tasolla kuvaavat

näkemykset kolmeen pääryhmään. Primordialistisessa² lähestymistavassa nationalismi ymmärretään suorana historiallisena jatkumona aiemmille (selvärajaista ymmärretyille) kulttuurisille ryhmille. Modernistisessa lähestymistavassa nationalismi nähdään puolestaan modernisaation myötä syntyneenä poliittisena ideologiana ja etnosymbolistisessa lähestymistavassa vanhemmasta kulttuuriperinteestä ammentavana etnisen ryhmän sopeutumisena moderniin maailmaan. (Özirimli 2000.)

Omassa tutkielmassani käytän näkemystä nationalismista, jonka rakentumisen taustalla on erityisesti kahden modernistiseen lähestymistapaan sijoittuvan vaikutusvaltaisen nationalismin teoreetikon, filosofi ja sosiaaliantropologi Ernest Gellnerin ja politiikantutkija Benedict Anderssonin, määritelmät nationalismista. Ernest Gellner (1983) kuvaa nationalismin poliittiseksi ideologiaksi, jonka mukaan (kulttuurisesti määrittyneiden) etnisten ryhmien rajojen tulisi määritellä myös poliittisen itsenäisyyden rajat. Gellner katsoo, että nationalismissa valtaa pitävät pyrkivät muokkaamaan poliittiselle hallintoalueelleen yhtenäisen kulttuurin, joka saattaa kyllä perustua joihinkin aitoihin kulttuuriin piirteisiin, mutta jota muokataan ja yhdenmukaistetaan. Samalla nationalismi jakaa Gellnerin mukaan maailman tarkkarajaisiin yksiköihin, joissa poliittinen ja kulttuurinen yhdistyvät. (Gellner 1983, 1–7, 53–62, 139–140.)

Benedict Anderson (1991) puolestaan määrittelee nationalismin kuvitelluksi poliittiseksi yhteisöllisyydeksi. Tällä hän tarkoittaa sitä, että nationalismissa kansakunnan jäsenet tuntevat kuuluvansa yhteen ja jakavansa yhteisen kohtalon muiden kansakunnan jäsenten kanssa, vaikka eivät voi koskaan tuntea tai edes kohdata kaikkia kansakuntansa jäseniä. Andersson korostaa, että kuvitteellisuus ei tee yhteisöllisyydestä yhtään vähemmän ”oikeata” verrattuna muihin yhteisöllisyyden muotoihin. Kaikki suuremmat yhteisöt kun ovat loppujen lopuksi kuviteltuja. Nationalismilla on Andersonin mukaan lisäksi kolme erityistä piirrettä: Ensinnäkin kansakunnat on kuviteltu rajallisiksi, eli ulkopuolelle suljetaan välttämättömästi joitakin ihmisiä. Toiseksi kansakunnat on kuviteltu täysivaltaisiksi, eli kansakunnat pyrkivät kuvittelemaan itsensä vapaiksi ulkopuolisten kontrollista. Kolmanneksi, kansakunnat pyrkivät kuvittelemaan itsensä yhteisöiksi, huolimatta epätasa-arvosta, jota kansakunnan sisällä on. (Anderson 1991, 4–7.)

Gellnerin ja Andersonin määritelmät nationalismille ovat toimineet pohjana, jolta nationalismia on määritelty sosiaalisessa vuorovaikutuksessa syntyvänä ideologiana ja diskurssina, joka liittyy vahvasti myös identiteetteihin ja niiden muodostamiseen (Eriksen 2010, 119–121, 134–140; Malkki 1992, 24–25, 37; Özirimli 2005, 8–9, 162–164). Tässä tutkielmassa määrittelen nationalismia tällaisen sosiaaliseen konstruktionismiin nojaavana näkemyksen kautta. Lisäksi lähestyn käsitettä

²Primordialismi-termillä tarkoitetaan ajatustapaa, jossa kansallinen kuuluminen sitoutuu ensisijaiseksi, syntymässä periytyväksi ja muuttumattomaksi käsitettyyn etnisyyteen (Ruuska 2005, 214).

hahmottamalla siinä kolme teoreettista tasoa, joilla nationalismi on läsnä tutkimieni ihmisten elämässä. Ensimmäisellä tasolla ymmärrän nationalismin Liisa Malkin (1992) tapaan puhetapana, joka läpäisee sekä arkista että usein myös tieteellistä ajattelua syvällisellä ja osin tiedostamattomalla tasolla, ja muokkaa vahvasti sitä, millä tavalla maailmaa hahmotamme. Malkki pyrkii tekemään näkyväksi sitä, millä tavalla vallitsevat käsitykset kansoista ja kulttuureista pyrkivät rakentamaan selvärajaisia ja maantieteellisiin alueisiin kiinnittyviä kokonaisuuksia, joiden joukosta kaikille ihmisille on löydettävissä ”oikea paikka”. Tällaisesta ajattelutavasta seuraa se, että kansallisvaltioista on muodostunut luonnollisena nähty konteksti, jonka sisällä esimerkiksi pakolaisuudesta aiheutuva ”paikattomuus” muodostuu patologiseksi ja moraalittomaksi tilaksi. (Malkki 1992.) Omassa tutkielmassani nationalismi asioiden kansallisena järjestelmänä muodostaa taustan, jota vasten myös Suomessa asuvien eteläsudanilaisten nationalismi näyttäytyy, ja joka myös vaikuttaa siihen, miten ja minkälaisena he kansakuntansa kuvittelevat.

Toisella tasolla hahmotan nationalismin sosiaalisessa vuorovaikutuksessa muovautuvana puhetapana ja identiteettejä muovaavana poliittisena ideologiana. Tämä taso on olennainen omassa tutkielmassani tarkastellessani sitä, miten eteläsudanilaisuutta merkityksellistetään sosiaalisissa suhteissa ja miten käsitystä eteläsudanilaisuudesta ylläpidetään. Samalla sen kautta on mahdollista hahmottaa, miten suomalaiset eteläsudanilaiset kiinnittyvät sekä suomalaiseen että eteläsudanilaiseen kansakuntaan. Kuten Umut Özkirimli (2005) toteaa, vaikka asioiden kansallinen järjestys läpäisee sitä tapaa jolla maailman nähdään rakentuvan, ei ole kuitenkaan mahdollista antaa yksiselitteisiä ja objektiivisia kriteerejä (kuten uskonto, kieli, tai muut kulttuuriset piirteet), joiden perusteella ihmiset voitaisiin jakaa eri kansoihin. Tämä johtuu siitä, että kansallisissa ideologioissa korostetaan hyvin erilaisia ominaisuuksia, joiden tehtävänä on lähinnä tehdä eroa ryhmiin, jotka ovat samankaltaisia. (Özkirimli 2005, 15–20, 163.) Samalla on kuitenkin hyvä huomioida, kuten etnologi Anders Linde-Laursen (1997) korostaa, että kansakuntien näkyväksi tekemisessä käytetään kansakunnasta toiseen samanlaisia parametreja, kuten lippuja, kansallishymnejä ja kansallissankareita. (Linde-Laursen 1997.)

Ongelmat ennalta määritettyjen kulttuuristen piirteiden käyttämisessä kansakuntien määrittelyssä tulevat erityisen selviksi, kun tarkastellaan kansallisvaltioita, jotka muodostuvat useammasta, kulttuurisilta piirteiltään toisistaan eroavasta etnisestä ryhmästä. Thomas Hylland Eriksen (2010) nostaa monietnisen Mauritiuksen esimerkiksi valtiosta, jossa sisäistä monimuotoisuutta ja etnisten ryhmien toisistaan eroavia kulttuurisia piirteitä korostetaan osana Mauritiuksen valtion olemusta. Samalla valtion symbolit, kuten virallinen kieli, lippu ja kansallishymni, pyrkivät rakentamaan kuvaa etnisyyden ulkopuolella tai sen yläpuolella vaikuttavasta kansallisesta identiteetistä. (Eriksen 2010, 140–143.) Samankaltainen ajatus erilaisuudelle rakentuvasta kansallisesta yhtenäisyydestä nousee

esille myös antropologi Siri Lange (1999) kuvauksessa siitä, miten Tansanian hallinto on pyrkinyt käyttämään tiettyjä osia Tansanian yli 120 eri heimon perinteisistä kulttuurisista käytänteistä, kuten tansseista ja esityksistä, yhteisen ja erityisen tansanialaisen kansallisen identiteetin luomisessa, ja kuinka nämä käytänteet ovat vaikuttaneet erityisen tansanialaisen populaarikulttuurin muodostumiseen (Lange 1999).

Kun huomiota kiinnitetään siihen, miten erilaisia kulttuurisia piirteitä merkityksellistetään tapoina rakentaa eroa muihin kansakuntiin, kansallisuus muuttuu tarkastelun kohteena ominaisuudesta prosessiksi: sitä voidaan määritellä hyvin eri tavoilla ja näistä määritelmistä voidaan käydä kamppailua, eri ihmisten määritellessä omaa tai muiden jäsenyyttä eri tavoilla. Sosiologi Rogers Brubaker (2013a) kiinnittää tähän huomiota tarkastelemalla sitä, miten etnisyyys ja nationalismi toimivat ryhmien rakentamisen välineinä. Hän kritisoi tapaa, jolla nationalismiin ja etnisyyden tutkimuksessa on usein lähestytty etnisyyksiä ja kansakuntia määriteltävissä olevina ryhminä. Tällaisen ajattelutavan sijaan etnisyyys ja nationalismi tulisi nähdä maailmanhahmottamisen tapoina, joita ihmiset hyödyntävät muodostaessaan erilaisia kategorisointeja. Brubaker korostaa, että etnisyyden ja nationalismiin tutkimuksessa tulisikin kiinnittää enemmän huomiota siihen, miten erilaiset toimijat hyödyntävät ajatuksia etnisyydestä ja kansakunnista pyrkiessään rakentamaan erilaisia sosiaalisia suhteita ja organisaatioita. Toisin sanoen Brubaker käsittää etnisyyden ja nationalismiin ennen kaikkea toimintana, jonka tavoitteena on tuottaa ajatus yhteenkuulumisesta, jonka avulla ihmisiä voidaan mobilisoida mukaan erilaisten ryhmien ja organisaatioiden toimintaan. (Brubaker 2013a.) Brubakerin tapaan myös sosiologi Petri Ruuska (2005) korostaa nationalismia ajattelu- ja merkityksenantotapana. Ruuska nostaa esille poliittisten ja ryhmien muodostuksen käytötapojen lisäksi nationalismiin jokapäiväisempiä käytötapoja. Hän ehdottaakin, sosiologi Philip Gorskin (2000) ajatuksiin nojaten, että nationalistinen puhetapa määriteltäisiin puhetavaksi, joka *”koostuu mistä tahansa lausumista, jotka viittaavat kansaan tai vastaaviin kategorioihin”* (Ruuska 2005, 216). Tällainen käsitys nationalistisesta puhetavasta tarjoaa mahdollisuuksia tarkastella kansoja ja kansakuntia käsitteleviä puhetapoja ilman esioletuksia siitä, millainen puhe hyväksytään ”aidoksi” nationalismiksi, ja miten erilaiset prosessit johtavat tietynlaisiin tapoihin tuottaa puhetta kansoista ja kansakunnista. (Ruuska 2005.)

Nationalismin käsitteellistäminen puhetapoina nousee esille esimerkiksi Kristin Kjæretin ja Kristian Stokken (2003) tutkimuksessa Namibian Rehobotissa asuvien basterien kolmesta erilaisesta tavasta hahmottaa kuulumistaan sekä erityiseen basterien että Namibian kansakuntaan. Ensimmäisessä puhetavassa korostetaan basterien etnistä erityisyyttä, samalla kun sen avulla pyritään edistämään suurempaa autonomiaa ja jopa mahdollista itsenäisyyttä. Toisessa puhetavassa pyritään rakentamaan ajatusta yhteisestä Namibian kansakunnasta, joka on rakentunut Etelä-Afrikan harjoittaman sorron

vastustamiselle. Samalla etnisten identiteettien korostaminen nähdään jäänteinä Etelä-Afrikan sortopolitiikasta. Kolmannessa puhetavassa rakennetaan ajatusta Namibiasta ”sateenkaarivaltiona”, jonka rakentamiseen basterit ovat osallistuneet muiden Namibian etnisten ryhmien kanssa. (Kjæretin ja Stokken 2003.) Lisäksi nationalismin käsitteellistäminen prosessina, jossa ajatus kansakunnasta on jatkuvan uudelleen kuvittelun ja muokkaamisen kohteena mahdollistaa huomion kiinnittämisen siihen, miten muiden tekemät määrittelyt ryhmään kuulumisesta voivat muuntua välineiksi kansakunnan määrittelyssä. Petri Ruuska (2002) on väitöskirjassaan havainnollistanut, kuinka Rooman valtakunnan matkakertomukset ja Ruotsin kuningaskunnan määritelmät suomalaisista ovat vaikuttaneet niihin puhetapoihin, joilla suomalaiset ovat määritelleet suomalaista kansakuntaa (Ruuska 2002, 67–68). Samaan tapaan myös sosiaaliantropologi Wyatt MacGaffey (1997) on hahmottanut eurooppalaisten tekemien määritelmien vaikutusta siihen, miten kongolaisuutta on määritelty eri valtioiden sisällä (MacGaffey 1997).

Politiikan tutkija Jonathan Githens-Mazer (2008) on konkretisoinut ajatusta siitä, miten käsitys kansakuntaan kuulumisesta muuntuu kansakuntaa rakentavaksi toiminnaksi. Hän toteaa kansakuntaan liitettyjen kertomuksien, muistojen ja symbolien muodostavan kansallisten symbolien kokoelmia, jotka ovat jatkuvan ja kollektiivisen uudelleen muotoilun kohteina. Nämä kokoelmat toimivat pohjana, jonka avulla yksilöt muodostavat tulkintoja nykyajan tapahtumista. Samalla ne toimivat tarttumapintoina, joihin yksilö voi kiinnittää osallistumisensa nationalistiseen toimintaan, sekä kiintopisteinä, joihin voidaan vedota kun pyritään samaan muihin toimintaan. (Githens-Mazer 2008.)

Kolmannella tasolla hahmotan nationalismin erilaisina tapoina, joilla tiettyyn kansakuntaan kuulumista ilmaistaan ja tuotetaan sekä jokapäiväisessä elämässä että niissä tilanteissa ja tiloissa, jotka kansallisen ideologian ilmaisemiseen erityisesti liitetään, kuten esimerkiksi itsenäisyyspäivän juhlissa tai kansainvälisissä urheilutapahtumissa. Michael Billig (1995) katsoo, että nationalismin tutkimuksessa ei ole kiinnitetty tarpeeksi huomiota siihen, miten nationalismia uusinnetaan ja tuotetaan jokapäiväisessä elämässä. Billig korostaa, että huomiota tulisi kiinnittää vahvojen ja jäseneltyjen nationalististen ilmaisujen lisäksi myös niihin tapoihin, joilla kansakuntaan kuulumisesta jatkuvasti muistutetaan huomaamatta. Esimerkiksi virastojen ovilla riippuvat valtioiden liput ja lehtien ja poliitikkojen käyttämä puhetapa ”meistä” valtion jäsenistä puhuttaessa ovat sellaisia pieniä tapoja, joita emme rekisteröi, mutta jotka silti jatkuvasti muistuttavat siitä, että olemme kansakunnan jäseniä ja rakentavat kuvaa yhtenäisestä kansallisvaltiosta. Billig kutsuu tätä termillä ”banaali nationalismi”. (Billig 1995, 1–12.) Michael Skey (2009) on kritisoinut Billigin hahmottelemaa käsitystä banaalista nationalismista siitä, että se esittää yksilöt vain yleisönä, jolle esitetään jatkuvia muistutuksia kansakunnan poliittisen eliitin ja median taholta. Tämän sijaan Skey

tähdentää, että yksilöt eivät toimi ainoastaan kuuliaisena yleisönä, vaan myös haastavat ja torjuvat tiettyjä tapoja merkitä kansallisuutta. Lisäksi yksilöt myös osallistuvat aktiivisesti kansakunnan ja kansallisen identiteetin merkitsemiseen ja tuottamiseen sekä tuottavat omia tapojaan kuulua kansakunnan tarjoamaan kuvitteelliseen yhteisöön. (Skey 2009.)

Tämä nationalismiin kolmas taso nousee esille tutkielmassani kahta muuta tasoa läpileikkaavana. Jokapäiväiset nationalismiin ilmaukset ovat mukana rakentamassa erilaisia tapoja kuulua kansakuntaan ja ne toimivat jokapäiväisen elämän tapoina ylläpitää tunnetta kansakunnan olemassaolosta. Samalla kansakuntaan kuulumisen jokapäiväinen ilmaiseminen on mukana siinä, miten oman kansakunnan kuulumista asioiden kansalliseen järjestykseen ilmaistaan, ja miten oman kansakunnan suhde muihin maailman kansakuntiin hahmotetaan.

Olen tässä jakanut nationalismiin käsitteen kolmeen esittelemääni tasoon ennen kaikkea analyttisen selvyyden takia. Ajatus yleisestä ajattelutavasta, jonka mukaan maailma jakautuu erotettavissa oleviin ja selkeisiin kansakuntiin on totta kai myös olennainen osa niitä diskursiivisia tapoja, joilla yksittäinen kansakunta kuvitellaan osaksi tuota maailmanjärjestystä. Jokainen kansallinen ideologia ja -identiteetti on olemassa vain suhteessa toisiin kansallisiin ideologioihin ja -identiteetteihin, joista se voi erottautua (esim. Eriksen 2010, 134–136). Samalla nuo kansalliset identiteetit ja -ideologiat syntyvät ja muokkautuvat juuri niissä arkipäiväisissä ja vähemmän arkipäiväisissä teoissa, puheissa ja symboleissa, joista Billig (1995) kirjoittaa. Lisäksi myös asioiden kansainvälinen järjestys nojaa sen jatkuvaan (uudelleen)tuottamiseen jokapäiväisessä elämässä: esimerkiksi puhe Yhdistyneistä kansakunnista tuottaa vahvaa näkemystä siitä, että maailma rakentuu selvärajaisiin ja poliittisesti ja kulttuurisesti yhtenäisiin kansakuntiin. Tarkoitukseni ei siis ole väittää, että nationalismia on kolmea erilaista, vaan osoittaa kolme eri näkökulmaa, joiden kautta tässä tutkielmassa hahmotan nationalismia, ja joiden kautta voin analysoida sitä, minkälaista on Suomessa asuvien eteläsudanilaisten nationalismi.

3.2 Diaspora

Nationalismiin liittyvä käsitys ihmisten jakautumisesta maantieteellisiin alueisiin kiinnittyvistä kansoista kytkeytyy läheisesti siihen, miten diasporan käsitettä on käytetty perinteisesti sosiaalitieteissä. Sosiaalitieteellisessä teoretisoinnissa diasporalla on viitattu ryhmiin, jotka ovat muuttoliikkeiden seurauksena päätyneet asumaan hajalleen, kaukana toisistaan oleviin paikkoihin, mutta jotka ylläpitävät yhteistä identiteettiä ja kokevat kiinnittyvänsä omaan tai esivanhempiensa lähtöpaikkaan (Cohen 2008 2–4). Tässä luvussa käsittelen sitä, miten diasporan käsitettä on sosiaalitieteissä lähestytty ja miten käytän termiä tässä tutkielmassa.

Sosiologi Robin Cohen (2008) on hahmotellut diasporan käsitteen kehitystä sosiaalitieteissä ja

pyrkinyt luomaan diasporalle käyttökelpoista määritelmää. Cohen katsoo, että ensimmäisessä vaiheessa diasporan käsitettä käytettiin puhuttaessa diasporien ”prototyypeistä”, diasporista, jotka rakentuivat suurelle traagiselle tapahtumalle, joka on toiminut pääasiallisena motiivina poismuutolle kotimaasta, ja jolle ajatus omasta erityisestä identiteetistä rakentuu. Tämän jälkeen Cohen katsoo diaspora-käsitteen laajentuneen koskemaan myös muiden muuttoliikkeiden seurauksena syntyneitä hajaannuksen tiloja, joissa motivaationa lähdölle ovat toimineet esimerkiksi työ tai haave paremmasta elämästä, mutta joissa yhteisen identifioitumisen kohteena toimii edelleen ajatus kiinnittymisestä kaukaiseen kotimaahan. Kolmanneksi vaiheeksi Cohen kutsuu diasporan käsitteen laajentumista, jolloin termiä alettiin käyttämään niin populaarissa kuin tieteellisessäkin puheessa kuvaamaan lähes mitä tahansa ihmisryhmää, jotka ovat fyysisesti eri paikoissa, mutta tuntevat yhteenkuuluvuutta jonkin jaetun piirteen, kuten arkkitehtiyden tai seksuaaliseen vähemmistöön kuulumisen perusteella. Lopulta Cohen katsoo diasporan käsitteen löytäneen neljännessä vaiheessa vakiintuneemman merkityksen. (Cohen 2008, 1–12.)

Myös Rogers Brubaker (2013b) on analysoinut diasporan käsitteen kehittymistä ja laajentumista tieteellisessä keskustelussa. Cohenin tapaan Brubaker nostaa esille, kuinka diasporan käsite on laajentunut viittaamaan yhä suurempaan joukkoon erilaisia ilmiöitä. Huolimatta käsitteen merkityksen laajentumisesta, Brubaker hahmottaa diasporan käsitteellä olevan kolme olennaista ja laajasti jaettua peruselementtiä. Ensinnäkin diasporan katsotaan viittaavaan hajaannuksen tilaan, jossa ryhmän jäsenet ovat joutuneet erilleen toisistaan ja siitä paikasta, jossa ryhmä on muodostunut. Toiseksi diasporaa katsotaan määrittelevän suuntautuneisuus olemassa olevaan tai kuvitteelliseen kotimaahan³, mikä ilmenee arvojen, identiteetin ja lojaliteettien rakentumisena suhteessa siihen alueeseen, josta ryhmän jäsenet ovat syystä tai toisesta lähteneet. Kolmas elementti, jonka Brubaker nostaa esille on ryhmän rajojen ylläpitäminen. Brubakerin mukaan tutkimuksessa korostetaan, että diasporalle on olennaista se, että diasporiset ryhmät pyrkivät erottautumaan ympärillään olevista muista ryhmistä ja ylläpitämään omaa identiteettiään yli valtioiden rajojen koossa pysyvänä yhteisönä. Diasporan yleisten tunnusmerkkien esittelemisen lisäksi Brubaker kritisoi tapaa, jolla diaspora tutkimuksessa rakennetaan usein käsitystä laskettavissa olevista ja kokonaisuuksia muodostavista ihmisryhmistä. Hän korostaa, että ihmisen ”kuuluminen” diasporaan syntyperän perusteella ei johda millään tavalla siihen, että kyseiset ihmiset omaksuisivat diasporisen ajattelutavan, eli ajattelisivat kuuluvansa johonkin kaukana olevaan ”kotimaahan” tai hahmottaisivat itseään mitenkään merkittävästi erilliseksi ympäröivästä yhteiskunnasta. Brubaker ehdottaakin, että diaspora pitäisi,

³Diasporan käsitteellä voidaan viitata nykyään myös hajaannuksen tilassa eläviin ryhmiin, jotka eivät kytkeydy kansallisiin tai etnisiin ryhmittelyihin, kuten queer- tai konservatiivien-diaspora (Brubaker 2013b, 221.) Tässä tutkielmassa keskityn kuitenkin käsittelemään termiä ennen kaikkea sen kansalliseen hajaannukseen viittaavissa merkityksissä, koska eteläsudanilainen diaspora on vahvasti ”perinteinen” maantieteelliseen alueeseen kiinnittyvä diaspora.

nationalismin tapaan, ymmärtää mieluummin puhetapoina, prosesseina, tietoisuuksina ja käytänteinä. Tällöin huomiota voidaan kiinnittää siihen, kuinka diasporan kautta pyritään aktivoimaan ihmisiä erilaisiin projekteihin, millä tavoilla ”omaa” diasporaa ja siihen kuulumista pyritään määrittelemään ja kuinka paljon diasporisella tietoisuudella onnistutaan saavuttamaan sen mahdollista kohderyhmää. (Brubaker 2013b.)

Diasporan ymmärtäminen tällaisina jatkuvan neuvottelun kohteena olevina käytänteinä ja puhetapoina nostaa tarkastelun kohteeksi sen, miten ylirajaista elämää viettävät ihmiset neuvottelevat omasta kuulumisestaan suhteessa sekä asuinmaahansa että lähtömaahansa. Samalla korostuu diasporaan kiinnittymisen tilannesidonnaisuuden. Esimerkiksi Mari Toivanen (2014) tarkastelee väitöskirjassaan sitä, miten Suomessa asuvat kurdinuoret rakentavat erilaisia käsityksiä siitä, mitä ”kurdidiaspora” tarkoittaa, ja miten siihen kuulutaan esimerkiksi kielellisten taitojen ja poliittisiin tapahtumiin osallistumien kautta. Lisäksi Toivanen nostaa esille, kuinka ”kurdilaisuus” ja ”suomalaisuus” muodostuvat kurdinuorille tilannesidonnaisiksi identiteeteiksi, joihin kuulumisesta käydään neuvottelua. (Toivanen 2014, 105–128.) Samaan tapaan myös antropologi Laura Huttunen (2006) on tuonut esille, miten Suomessa asuvat bosnialaiset määrittävät ajatusta bosnialaisuudesta eri tavoilla, ja kuinka paluu kodin käsitys määrittyy Suomessa eletyn arjen ja Bosniaan suuntautuvien tulevaisuuden ajatusten välillä (Huttunen 2006).

Brubakerin tapaan myös sosiaaliantropologi Martin Sökefeld (2006) korostaa diasporan rakentuvan ihmisten toiminnan ja puhetapojen kautta. Sökefeld kiinnittää huomiota ennen kaikkea siihen, millä tavoilla ja miksi diasporiset puhetavat nousevat esille tietyillä ihmisillä, ja miten ihmiset saadaan hyväksymään tietty ajatus ylirajaisesta kuulumisesta diasporaan ja osallistumaan siihen. Sökefeld nostaa esille sosiaalisten liikkeiden tutkimuksen, ja pyrkii käyttämään sitä inspiraationa diasporien tekemisen ja niihin osallistumisen tutkimisessa. Hän toteaa, että ylirajaisessa tilassa elävien ihmisten mobilisoitumista osaksi diasporista tietoisuutta ja toimintaa voidaan analysoida sosiaalisten liikkeiden tutkimuksesta lainatulla ajatuksella kolmesta sosiaalisen liikkeen mobilisoinnin ulottuvuudesta. Ensimmäinen ulottuvuus koostuu mahdollisuuksista diasporisten suhteiden järjestämiseen, kuten teknologiset mahdollisuudet yhteisyyden ylläpitämiseksi yli rajojen ja poliittiset mahdollisuudet järjestäytyä. Toinen ulottuvuus ovat järjestäytymisen ja sosiaalisten suhteiden rakenteet ja käytännöt. Diasporaksi mobilisoituessaan ihmisten täytyy luoda erilaisia sosiaalisten suhteiden verkostoja sekä virallisia tai epävirallisia järjestöjä ja yhdistyksiä. Tämä järjestäytyminen tapahtuu monella tasolla sekä paikallisissa yhteisöissä että ylirajaisesti. Kolmas ulottuvuus on diasporan kehystäminen, eli tavat, joilla diasporasta luodaan kuviteltu yhteisö, ja kuinka kaukainen paikka kuvitellaan kodiksi. Sökefeld toteaa, että kiinnittämällä huomiota näihin ulottuvuuksiin, on mahdollista tarkastella sitä, miten diasporisten ajattelutapojen tuottaminen ja ylläpitäminen toimii

käytännössä ja miten toimijat hyödyntävät näitä ajattelutapoja muiden aktivoimisessa mukaan yhteisöihin ja toimintaan. Samalla tällainen lähestymistapa mahdollistaa huomion kiinnittämisen myös siihen, kuinka samaan diasporaan kiinnittyvien ihmisten tavat identifioitua diasporaan voivat olla erilaisia. (Sökefeld 2006.)

Esimerkkinä diasporan mobilisoitumisesta Sökefeld (2006) esittää kuinka turkkilainen aleviitti vähemmistö aktivoitui 1980-luvun lopulla Saksassa, luoden samalla ajatuksen ylirajaisesta aleviittien yhteisöstä. Aleviitteja oli saapunut Saksaan työmaahanmuuton seurauksena jo aiemmin, mutta muista turkkilaisista erottautuvan aleviittien diasporan muodostuminen alkoi vasta 80-luvun lopulla. Sökefeld kiinnittää huomiota siihen, miten monikulttuurisuuden tärkeyden korostaminen Saksassa loi tilaisuuksia erillisen aleviitti-kulttuurin juhlimiselle, ja miten Turkin poliittista yhtenäisyyttä vähemmistöjen kustannuksella korostaneet toimet loivat kysyntää muusta turkkilaisuudesta erilliselle identiteetille. Lisäksi Sökefeld nostaa esille, miten yksittäisten henkilöiden ja järjestöjen toiminta ja sosiaaliset verkostot vaikuttivat aleviittidiasporan kehittymiseen ja sen sisäisiin poliittisiin ja sosiaalisiin eroihin. (Sökefeld 2006, 271–279.) Suomessa diasporista järjestäytymistä ja mobilisointia on tutkittu erityisesti somalidiasporan kautta. Sosiologi Päivi Pirkkalainen (2013) on väitöskirjassaan tarkastellut Suomen somalialaisen diasporan parissa syntyneitä kansalaisjärjestöjä, niiden sisäistä moninaisuutta, järjestöjen kehityslinjojen eroja verrattuna muihin maihin ja järjestötoiminnan vastaanottoa Somaliassa (Pirkkalainen 2013). Samaan tapaan myös Marja Tiilikainen ja Abdirizak Hassan Mohamed (2012) ovat tarkastelleet Suomessa asuvien somalialaisten muodostamien kansalaisjärjestöjen toiminnan kehittymistä, sisäistä moninaisuutta ja toiminnan liittymistä Somalian kehittämiseen (Tiilikainen & Mohamed 2012).

Tässä tutkielmassa suhtaudun eteläsudanilaiseen diasporaan Suomessa Brubakerin (2013b) esiin tuomalla tavalla, eli käsittämällä sen ennen kaikkea puhetapana ja tietoisuutena. En siis pyri rakentamaan kuvaa eteläsudanilaisesta diasporasta Suomessa tiettyinä selvärajainen ja homogeenisenä yhteisönä. Sen sijaan tarkoitukseni on tavoittaa niitä tapoja, joilla Etelä-Sudanin valtiosta kaukana asuvat ihmiset hahmottavat eri tavoilla kuulumistaan tuohon kansalliseen projektiin. Lisäksi tarkastelen sitä, miten Etelä-Sudaniin kiinnittyminen on mukana sosiaalisten suhteiden järjestämisessä ja toimintaan mobilisoitumisessa niin Suomen rajojen sisäpuolella kuin ylirajaisesti Etelä-Sudaniin ja kolmansiin maihin.

4. Menetelmä ja toteutus

Charlotte Aull Davis (2008) kuvaa, kuinka antropologian historiassa etnografialla on viitattu ajatukseen tietyn ryhmän elämäntavan täydellisestä kuvaamisesta. Hän toteaa, että myöhemmin, antropologian fokuksen siirtyessä pois niin sanottujen ”primitiivisten kansojen” elämäntavan kuvailusta, etnografia on antropologiassa usein ymmärretty kokonaisvaltaisena tiedontuottamisen tapana, jossa huolellisen ja pitkäaikaisen paneutumisen avulla, sekä erilaisia aineistoja hyödyntämällä, pyritään saavuttamaan tutkittavien ihmisten oma perspektiivi ja rakentamaan sen pohjalta kattava kuvaus tutkittavasta ilmiöstä tai ryhmästä (Davis 2008, 39–45). Clifford Geertz (1973) puolestaan toteaa etnografian tavoitteena olevan tiheän kuvauksen rakentaminen tutkittavasta ilmiöstä. Tiheällä kuvauksella Geertz tarkoittaa tutkittavan ilmiön asettamista siihen laajaan ja monikerroksiseen kulttuuriseen kontekstiin, jossa ilmiö tuotetaan ja jossa eri toimijat tekevät siitä erilaisia tulkintoja. (Geertz 1973, 3–10.) Tässä tutkielmassa tavoitteenani on rakentaa tällainen moniaineistaiseen ja kattavaan perehtymiseen pohjautuva, kulttuurisen kontekstin huomioon ottava kuvaus suomalaisten eteläsudanilaisten kiinnittymisestä Etelä-Sudanin kansakuntaan ja kansallisvaltioon.

Samalla on kuitenkin tärkeätä huomioida, miten tutkimuksen kohde rakentuu. Akhil Gupta ja James Ferguson (2007) ovat nostaneet esille, kuinka antropologisessa tiedon tuottamisessa on usein rakennettu käsityksiä kulttuurisesti yhtenäisistä ”meistä” ja tutkimuksen kohteiksi valikoituvista ”muista”. Gupta ja Ferguson katsovat, että kulttuuristen kokonaisuuksien etsimisen ja analysoimisen sijaan olisi hedelmällisempää tarkastella erojen ja samankaltaisuuksien tuottamisen järjestelmiä jaetuissa ja toisiinsa yhteydessä olevissa paikoissa. (Gupta & Ferguson 2007.) Tässä tutkielmassa pyrin analysoimaan nationalismia tällaisena eroja ja samankaltaisuuksia luovana prosessina. Tässä luvussa kuvailen etnografisen tutkimuksen kentän muodostumista ja kentälle pääsyäni, nostan esille tutkimukseeni liittyviä eettisiä näkökulmia, esittelen aineistoni sekä kuvailen tapoja, joilla olen keräämääni aineistoa analysoinut.

4.1 Kenttä ja kentälle pääsy

Kenttä on tarkoittanut antropologiassa alun perin tutkimuksen kohteena olevaa (kaukaista ja rajattua) yhteisöä ja sen asuttamaa tilaa (esim. Malinowski 2007, 27–80). Nykytutkimuksessa tällainen suppea käsitys kentästä on osoittautunut ongelmalliseksi. Kuten Laura Huttunen (2006) kirjoittaa, ihmisten lisääntynyt liikkuminen sekä sosiaalisten, kulttuuristen ja materiaalisten suhteiden yltäminen yli pitkien maantieteellisten matkojen ja valtioiden rajojen on tuonut esille sen, että yhteisöjen ja kulttuurien maantieteellinen rajaaminen on mahdotonta. Hedelmällisempi tapa hahmottaa kentän muodostumista onkin Huttusen mukaan tarkastella sitä sosiaalisista suhteista muodostuvana tilana, joka ylittää niiden paikallisten rajojen yli, joissa antropologi ihmisiä kohtaa. (Huttunen 2006, 58–59.)

Kentän määrittelyn lähtökohtina etnografisessa tutkimuksessa voikin paikallisen kiinnittymisen lisäksi esimerkiksi tietty ilmiö (Huttunen 2010, 39).

Tämän tutkielman kenttä rakentuu suomalaisten eteläsudanilaisten nationalismin pohjalta. Kenttäni kiinnittyy hyvin moniin erilaisiin paikkoihin. Suomi, ja ne kaupungit, joissa suomalaiset eteläsudanilaiset asuvat muodostavat sen arkisen elämän kontekstin, jossa eteläsudanilaisuutta ja Etelä-Sudania kansakuntana rakennetaan suomalaisten eteläsudanilaisten keskuudessa, ja jossa oma tutkimukseni on tuotettu. Etelä-Sudan itsessään on se keskeinen paikka, johon kansakunnan kuvittelemisen kiinnittyy. Samalla Etelä-Sudan ja sen sisällä määrittyvät tarkemmat paikat toimivat suomalaisille eteläsudanilaisille sosiaalisten suhteiden kiinnekohtina, joissa eläviin ihmisiin ollaan yhteydessä teknologian avulla, ja joissa osa suomalaisista eteläsudanilaisista vierailee säännöllisesti. Lisäksi ympäri maailmaa hajautunut eteläsudanilainen diaspora kiinnittää suomalaisten eteläsudanilaisten sosiaalisia suhteita ympäri maailmaa sijaitseviin paikkoihin esimerkiksi Yhdysvalloissa ja Australiassa. Kenttäni ulottuu myös internetin virtuaalisessa todellisuudessa läsnä oleviin tapoihin rakentaa eteläsudanilaisuutta.

Huolimatta kenttäni ylijärjestyksistä, itse kenttätöni paikallistui kokonaisuudessaan Suomeen. Suomen sisällä kenttäni hajaantui kuitenkin moneen eri paikkaan, tarkemmin sanottuna Helsinkiin, Kokkolaan, Tampereelle ja Vaasaan. Nämä paikat hahmottuivat haastateltavilleni suomalaisten eteläsudanilaisten kotipaikkoina, joiden sisällä asuvien suomalaisten eteläsudanilaisten arki on maantieteellisen välimatkan takia erillistä muissa paikoissa asuvien suomalaisten eteläsudanilaisten arjesta. Tästä huolimatta paikkojen välillä on kuitenkin tiiviitä yhteyksiä, ja eri paikoissa asuvat suomalaiset eteläsudanilaiset kokevat Suomen yhteisenä paikkana, jossa Suomen eteläsudanilainen diaspora toimii, kuten luvussa 5.2.1 kuvaan.

Tämän Suomen yhdeksi paikaksi käsittämisen takia en tässä tutkielmassa käsittele Suomen sisällä kaukana toisistaan olevia, tutkimukseni toteuttamisen fyysisiä paikkoja suomalaisille eteläsudanilaisille merkitykseltään erillisinä. Sen sijaa tarkastelen suomalaisten eteläsudanilaisten nationalismia kiinnittyneenä Suomeen yhtenä paikkana. Koska Suomen sisällä olevat paikat eivät tutkimukseni aiheen kannalta hahmottuneet eteläsudanilaisen nationalismin kannalta erilaisia merkityksiä omaaviksi paikoiksi, en myöskään hahmota omaa tutkimustani monipaikkaiseksi etnografiaksi, jossa ajatuksena on seurata tutkittavan ilmiön muodostavia sosiaalisia suhteita eri tavoilla merkityksellistyvistä paikoista toisiin (Huttunen 2006, 59).

Kentälle menoni alkoi tutustumisella eteläsudanilaisten läsnäoloon virtuaalisessa todellisuudessa. Internet osoittautui hedelmälliseksi tavaksi löytää tie kentälleni. Löysin erilaisten eteläsudanilaiseen diasporaan liittyvien sivujen ja sosiaalisen median kautta suomalaisten eteläsudanilaisten yhteystietoja ja sain samalla ensikäden tietoa tavoista, joilla eteläsudanilainen diaspora on aktiivinen

internetissä. Käyttämällä löytämiäni yhteystietoja, sain yhteyden tutkimukseni avain informantteihin, jotka ystävällisesti järjestivät minulle haastatteluja myös muiden suomalaisten eteläsudanilaisten kanssa. Kevättalvella 2013 matkustin Kokkolaan tapaamaan suomalaisia eteläsudanilaisia ja tekemään ensimmäisen haastatteluni. Tämän jälkeen kentällä oloni osoittautui pitkäksi ja katkonaiseksi. Tein haastatteluja kevään 2013 sekä kesän ja syksyn 2014 aikana. Samalla pidin harvakseltaan yhteyttä avain informantteihini, ja pidin silmällä eteläsudanilaiseen diasporaan liittyviä sivuja internetissä.

Charlotte Aull Davies (2008) nostaa esille tarpeen refleksiivisyydestä etnografisessa kenttätöössä. Davies korostaa, että tutkijan tausta vaikuttaa vahvasti tutkimuksen tekemiseen, alkaen siitä, minkä aiheen hän valitsee tutkimuksensa kohteeksi. Lisäksi analysoitavat aineistot rakentuvat tutkijan ja tutkimukseen osallistuvien henkilöiden välisessä vuorovaikutuksessa. (Davies 2008, 5.) Lisäksi Anna Rastas on kiinnittänyt huomiota siihen, miten kulttuuriset erot tutkijan ja tutkimukseen osallistujien voivat tuottaa erilaisia tapoja hahmottaa todellisuutta ja samalla väärinymmärryksiä. Rastas korostaa, että tutkijan tulisi huomioida nämä erot osana koko tutkimusprosessia tekemällä tutkijan oma tausta näkyväksi ja analysoimalla sen merkitystä tutkimuksen tekemiseen. (Rastas 2005, 79–95.) Olin jo ennen kentälle pääsyä pohtinut, miten tutkielmani kohteeksi valitsemani ”eteläsudanilainen nationalismi” ikään kuin oletti yhden eron itseni ja tutkimukseeni osallistuvien suomalaisten eteläsudanilaisten välille. Tutkimusasetelmani asetti heidät osaksi eteläsudanilaista kansakuntaa, johon minä itse en kuulu, vaan josta heidän kauttaan pyrin saamaan tietoa. Lisäksi oma taustani Suomessa syntyneenä ja kasvaneena, ”valtaväestöön” kuuluvana henkilönä asetti minut osaksi sitä ympäröivää yhteiskuntaa, johon he ovat asettuneet saavuttuaan tänne pakolaisina. Kulttuurinen ero itseni ja tutkimukseeni osallistuneiden suomalaisten eteläsudanilaisten välillä osoittautui pääosin hedelmälliseksi mahdollisuudeksi. Kun haastattelemani ihmiset kertoivat siitä, minkälainen ”eteläsudanilainen kulttuuri” on, ja miten se eroaa ”suomalaisesta kulttuurista”, he kertoivat samalla eteläsudanilaisesta kansakunnasta ja sen suhteesta siihen, minkälaisena he näkevät suomalaisen kansakunnan. Tästä huolimatta kieli- ja kulttuurierot johtivat joihinkin kiusallisiin väärinymmärryksiin, kuten erääseen sekaannukseen haastattelulle sovitusta ajankohdasta. Kaikeksi onneksi haastattelu kuitenkin toteutui, ja suurempia väärinymmärryksiä ei tapahtunut. Lisäksi roolini ”valtaväestön” edustajana herätti muutamissa tutkimukseeni osallistuneissa toivomuksen siitä, että minun kauttani suomalaiset voisivat saada lisää tietoa suomalaisista eteläsudanilaisista. Tähän toiveeseen pyrin vastaamaan tämän tutkielman avulla. Samalla olin myös muutamille uudenlainen kosketuspinta muihin suomalaisiin. Esimerkiksi Chris totesi haastattelumme ja yhdessä viettämämme päivän lopuksi seuraavalla tavalla.

Kiitos sulle. Ja nyt me ollaan istuttu pitkä aika suomalaisen kanssa. Ja puhuttu meidän asioita. Se on melkein ensimmäinen tällainen kokemus, koska vaikka sinä istut pitkän ajan suomalaisen

kanssa... Se kestää yleensä vain kaksi tuntia, sitten loppuu. Tai tunnin, sitten loppuu. Puhutaan vain asiat, ja sitten loppuu. Nyt me on istuttu täällä, ja tämä tuntuu tavallaan samalta kun mitä meidän tapana on, kun puhutaan kotona.

Kansallisuuksissa läsnä olevan eron lisäksi eroja minun ja tutkimukseeni osallistuvien välille loivat, haastateltavista riippuen, myös muun muassa sukupuoli, vanhemmuus ja koulutustausta. Tutkimukseeni osallistui kolme naista ja kahdeksan miestä. Ennen haastattelujen aloittamista mietin, onnistuisinko saamaan naisia haastateltavikseni, sillä Jay Marlowe (2012) raportoi tutkimuksessaan ongelmista saada kosketusta diasporassa eläviin eteläsudanilaisiin naisiin Australiassa suorittamassaan tutkimuksessa (Marlowe 2012, 54). Kentälle päästyäni huomasin kuitenkin varsin nopeasti, että naisten mukaan ottaminen omaan tutkimukseeni ei tulisi olemaan ongelmallista. Avaininformanttini, joista kaikki olivat miehiä, esittelivät minut naispuolisille suomalaisille eteläsudanilaisille, joita sitten haastattelin. Lisäksi pohdin itse tutkielmatekstiä kirjoittaessani, mikä olisi oikea tapa tuoda sukupuolierot esille tässä tutkielmassa. Sukupuolentutkija Jaana Vuori (2002) tuo esille miten tieteellisissä teksteissä käytetyt sukupuolineutraalit kirjoittamisen tavat, joissa miehistä ja naisista kirjoitettaessa sukupuoli häivytetään kirjoittamalla esimerkiksi henkilöistä ja ihmisistä, häivyttää naisten toimijuutta ja tekee mahdottomaksi analyysin heidän toimijuudestaan (Vuori 2002, 96–98). Tässä tutkielmassa turvaudun kuitenkin tähän sukupuolineutraaliin kirjoittamisen tapaan. Syynä tähän on ensinnäkin se, että en tässä tutkielmassa ole edes pyrkinyt hahmottamaan sukupuolen merkitystä nationalistisiin ajattelutapoihin. Toinen syy tälle valinnalle on se, että haastattelemanani naiset ja miehet toivat esille hyvin samankaltaisia ajatuksia eteläsudanilaisuudesta. Esimerkiksi sukupuolten tasa-arvon edistäminen Etelä-Sudanissa nousi sekä miesten että naisten haastatteluissa asiaksi, jota Etelä-Sudanissa haluttaisiin kehittää, ja sekä miehet että naiset puhuivat samanlaisilla tavoilla lasten kasvattamisesta.

Kuten luvussa 2.1 toin esille, tilanne Etelä-Sudanissa muuttui merkittävästi tutkimukseni tekemisen aikana. Vuoden 2013 joulukuussa alkanut Etelä-Sudanin sisäinen konflikti oli vahvasti läsnä suomalaisten eteläsudanilaisten arjessa, konfliktin tuodessa epävarmuutta ja pelkoa tulevasta Etelä-Sudanissa asuvien sukulaisten ja ystävien tilanteeseen. Aineistoni ei tässä vaiheessa ollut vielä kokonaan kerätty. Esille nousikin kysymys siitä, miten suhteuttaa ennen väkivaltaisuuksien puhkeamista kerätty aineisto siihen aineistoon, jonka olin kerännyt joulukuun 2013 jälkeen. Analyysiä tehdessäni totesin kuitenkin, että jo ennen konfliktin alkua haastattelemanani suomalaiset eteläsudanilaiset kiinnittivät huomiota niihin ongelmiin, jotka konfliktin alkamisen jälkeen haastattelemanani henkilöt nostivat esille konfliktiin johtaneina syinä. Palaan tarkemmin konfliktille annettuihin merkityksiin, ja tapoihin, joilla samoihin teemoihin tartuttiin ennen konfliktin alkamista luvussa 5.1.

4.2 Eettiset pohdinnat

Kuten johdannossa totesin, jo tutkimusaiheeni määrittelemisen nosti esille eettisiä kysymyksiä. Antropologi Anna Rastas (2013) nostaa afrikkalaistaustaisten suomalaisten tutkimukseen liittyvästä nimeämisen politiikasta kirjoittaessaan, miten jonkun nimeäminen afrikkalaiseksi samalla kiinnittää henkilön toisaalle, jolloin häivytetään nimeämisen kohteena olevan suomalaisuutta (Rastas 2013, 161). Eteläsudanilaisuuden ja eteläsudanilaisen nationalismin nostaminen tutkimuksen keskiöön tuo esille samankaltaisen ongelman. Kun puhun tutkimukseeni osallistuvista ihmisistä eteläsudanilaisina, tulenko samalla asettaneeksi heidän suomalaisuutensa kyseenalaiseksi? Tässä tutkielmassa pyrin välttämään tutkimukseeni osallistuvien ihmisten suomalaisuuden kyseenalaistamista käyttämällä termiä ”suomalaiset eteläsudanilaiset”, jonka haastatteleman Isac minulle esitti.

Toinen nimeämisen politiikkaan liittyvä eettisesti tärkeä seikka on teoria-luvussa esille nostamani Rogers Brubakerin (2013b) huomio siitä, miten puhe diasporista (tai yhtäläillä kansakunnista) luo usein ajatuksia yhteneväisistä ryhmistä, jotka pystytään tarkasti rajaamaan ja joiden jäsenten määrä pystytään tarkasti laskemaan (Brubaker 2013b). Tässä tutkielmassa pyrin välttämään tällaisen käsityksen tuottamista käsittelemällä eteläsudanilaisuutta ennen kaikkea identifioitumisen ja sosiaalisten suhteiden järjestämisen tapana. En siis määrittele ihmisiä eteläsudanilaisiksi ennen kaikkea heidän syntyperänsä perusteella, vaan sen mukaan, miten he itsensä määrittelevät. Lisäksi on tärkeätä huomata, että vaikka kiinnostukseni tässä tutkielmassa kohdistuukin pääasiassa tiettyyn kansalliseen identiteettiin, eteläsudanilaisuuteen, tutkimukseeni osallistuneet ihmiset eivät pelkisty vain ”eteläsudanilaisiksi”. Sen sijaan, he hyödyntävät, tilanteesta riippuen, erilaisia identifioitumisen muotoja esimerkiksi metallityöntekijöinä, muusikkoina, suomalaisina, sudanilaisina, sosiaalidemokraatteina tai vaikkapa kasvissyöjinä.

Nimeämisen politiikan lisäksi tutkimukseeni liittyy myös muita eettisiä näkökulmia. Haastatteleman ihmiset ovat kaikki lähteneet Etelä-Sudanista pakolaisina. Ennen haastattelujen tekemisen aloittamista pohdin sitä, voiko haastattelun kohdistuminen maahan, joista he ovat joutuneet pakenemaan väkivaltaisten tapahtumien keskellä herättää traumoja tai tuoda muuten esille vakavia asioita. Tämä näkökohta korostui haastatteluissa, jotka toteutin joulukuussa 2013 puhjenneen konfliktin jälkeen. Pyrin minimoimaan tällaiset tilanteet suuntaamalla haastattelukysymykseni ennen kaikkea yleiselle tasolle, en niinkään haastattelemieni henkilöiden omaan elämään. Haastatteluja tehdessäni haastateltavani nostivat kyllä esille henkilöhistoriaansa liittyviä traumaattisiakin tapahtumia, mutta ongelmallisia tilanteita ei kuitenkaan haastattelujen aikana tullut esille.

Haastattelujeni kohdistuminen nationalismiin nosti esille myös haastateltavien anonymisoinnin tarpeen. Nationalismiin liittyvät asiat, varsinkin kun kyseinen kansallisvaltio on jossain määrin epävakaa, voivat herättää toisistaan poikkeavia vahvoja poliittisia mielipiteitä ja tunteita. Koin sen

takia tärkeäksi, että haastateltaviani ei voi tunnistaa lopullisesta tutkimustekstistä. Poikkeuksen tähän tekee Malish Festo Badi, joka omasta pyynnöstään esiintyy tässä tutkielmassa omalla nimellään. Lisäksi myös Steven esiintyy tässä tutkielmassa omalla nimellään, koska hänen radio-ohjelmansa julkisen luonteen takia hänen haastattelunsa anonymisoiminen ei ole mahdollista. Hänen haastattelussaan keskityinkin puhumaan vain hänen radio-ohjelmastaan ja siihen liittyvistä asioista.

4.3 Aineiston esittely

Tässä tutkielmassa aineiston rungon muodostavat kymmenen suomalaisen eteläsudanilaisen haastattelut. Lisäksi haastattelin myös suomalaista eteläsudanilaista Steveniä hänen musiikkitoimintaansa liittyen. Stevenin toiminnan julkisuuden takia hänen haastattelunsa anonymisointi on mahdotonta, joten hän esiintyy tässä tutkielmassa omalla nimellään. Toteutin haastattelut puolistrukturoituina teemahaastatteluina, millä tarkoitetaan sitä, että valmiin kysymyspatterin sijaan haastattelut rakentuvat ennalta päätettyjen teemojen varaan. Kysymysten muoto, määrä ja järjestys vaihtelevat tällaisessa haastattelumuodossa haastattelusta toiseen. Tämä mahdollistaa joustavan tarkentavien kysymysten ja jatkokysymysten käyttämisen haastattelun aikana. Lisäksi vietin niin sanottujen ”virallisten” haastattelujeni ohessa aikaa tutkimukseeni osallistuneiden suomalaisten eteläsudanilaisten kodeissa. Tänä epävirallisempaa aikana juttelimme tutkimukseeni osallistuneiden kanssa niitä näitä, katselimme televisiota tai Etelä-Sudaniin liittyviä videoita internetistä, söimme ja kahvitelimme. Televisio toimikin usein hyvänä keinona keskustelun virittämiseksi, sillä eteläsudanilaiset televisiokanavat lähettävät ohjelmaansa juban arabiksi, minkä takia keskustelukumppanini joutuivatkin kertomaan minulle, mistä missäkin ohjelmassa oli kyse. Lisäksi kontekstia Tallensin epävirallisempia juttuhetkiä ja niissä keräämiäni havaintoja kenttäpäiväkirjaan. Nämä muistiinpanot haastattelujen ja keskustelujen ohessa tekemistäni havainnoista ja käymistäni epävirallisemmista keskusteluista toimivat varsinaisen aineistoni analyysiä tukevana toissijaisena aineistona. kontekstia haastatteluaineistolleni luovat myös havaintoni haastattelujen aikana esille tuoduista kulttuurituotteista, kuten kirjoista, kuvista, lipuista, musiikista ja videoista

Toteutin aineistonani käyttämät haastattelut keväällä 2013 sekä kesällä ja syksyllä 2014. Ensimmäinen haastattelu oli ryhmähaastattelu, johon osallistui viisi henkeä. Loput haastatteluista olivat yksilöhaastatteluja. Kuten edellä totesin, haastateltavistani kolme on naisia. Iältään haastateltavani olivat noin kolmenkymmenen ja viidenkymmenen vuoden välillä. Kaikki haastateltavani ovat saapuneet Suomeen kiintiöpakolaisina vuosien 2001 ja 2005 välillä, ja monet ovat myös saaneet Suomen kansalaisuuden. Kenelläkään ei kuitenkaan haastatteluhetkellä ollut Etelä-Sudanin kansalaisuutta, vaikka minulle kerrottiinkin, että muutamat suomalaiset eteläsudanilaiset olivat sen hankkineet. Toteutin haastattelut neljässä eri kaupungissa eri puolilla Suomea, joko

avaininformanttieni tai haastateltavieni kodeissa. Haastattelukieli valikoitui haastatteluissa sen mukaan, kumpi haastateltavieni kanssa jakamista kahdesta kielestä, suomesta tai englannista, oli haastateltaville luontevampi. Muutamissa haastatteluissa haastattelukieli vaihtelee englannin ja suomen välillä riippuen tilanteesta ja käsillä olevasta asiasta. Tutkijalle tai tutkimukseen osallistujalle vieraalla kielellä toteutettavassa tutkimuksessa tulee ottaa huomioon, miten kielitaidon rajat saattavat vaikeuttaa tiettyjen ilmaisujen nyanssien ja kulttuuristen merkitysten havaitsemista haastatteluja analysoidessa (Pietilä 2010a, 413–414). Omassa tutkielmassani etunani on ollut se, että koska englanti ei ole minun eikä haastateltavieni äidinkieli, analyysiä hankaloittavia nyansseja tai kulttuurisia merkityksiä eivät aiheuttaneet suurta ongelmaa. Kieliin liittyvät ongelmat tutkimuksessani keskittyivät lähinnä siihen, että sain varmistettua, että haastateltavani ymmärsivät kysymykseni oikein, sillä itse suomea äidinkielenäni puhuvana saatoinkin välillä muotoilla haastattelukysymykseni hieman hankalasti ymmärrettäviksi. Kiinnitin kuitenkin huomiota siihen, että kysymykseni ymmärrettäisiin oikein, ja että osaisin oikeissa kohdin tarkentaa kysymystäni, mikäli sen tarkoitukseni ymmärtämisessä oli ongelmia. Vierailta kielillä toimiminen ei kuitenkaan ollut haastateltavilleni niin erikoinen asia, sillä suurin osa haastateltavistani puhui äidinkielenään jotakin Etelä-Sudanin sisällä asuvien etnisten ryhmien kielistä, mikä tarkoitti sitä, että he eivät keskenäänkään puhuneet äidinkieltään, vaan toisena kielenä oppimaansa juban arabiaa. Erilaisten kielten käyttäminen näyttäytyikin omassa tutkimuksessani enemmänkin äidinkielellään operoimaan tottuneen haastattelijan kokemalta ongelmalta. Kuten eräs haastateltavani totesi, ”*kieli ei ole ongelma*”.

Nauhoitin ja litteroin haastattelut. Litteroidusta tekstistä olen parantanut luettavuutta korjaamalla sieltä täältä joitakin kielioppivirheitä. Olen anonymisoinut tutkimukseeni osallistuneet henkilöt muuttamalla heidän nimensä ja varmistamalla, ettei heitä voi tunnistaa haastatteluotteista. Kuten olen edellä maininnut, poikkeuksen tähän tekevät Steven, jota en pysty hänen radiokanavansa ja sen toimintaan liittyvän julkisuuden takia anonymisoimaan, ja Festo, joka halusi esiintyä tutkielmassani omalla nimellään.

4.4 Aineiston analyysitavat

Tässä tutkielmassa lähestyn aineistoani sisällönanalyysin avulla. Analyysini kiinnittyy edellä esittämäni käsitykseen nationalismista jaettuna, kulttuurisena käsityksenä maailmasta selvärajaisiin kansoihin ja kansallisvaltioihin rakentuvasta maailmasta, joka on läsnä jokapäiväisessä elämässämme. Tarkastelen eteläsudanilaista nationalismia siis puhetapana, joka rakentuu yhteisessä ja paikantuneessa vuorovaikutuksessa ihmisten välillä, kiinnittyen samalla yleisimpiin puhetapoihin, joita nationalismista esitetään. Lisäksi kiinnitän huomiota siihen, miten eteläsudanilainen nationalismi on läsnä suomalaisten eteläsudanilaisten elämässä sosiaalisia suhteita järjestävänä ja

ohjaavana käsitteenä.

Analyysiä tehdessäni lähdin liikkeelle etsimällä haastatteluaineistosta kohtia, jossa tutkimukseen osallistujat antoivat merkityksiä eteläsudanilaisuudelle tai jollekin muulle kansallisuudelle tai kansakunnalle, ja tarkastelemalla sitten miten näille aiheille annetut merkitykset vertautuivat samalle aiheelle annettuihin merkityksiin saman haastattelun sisällä tai muissa haastatteluissa. Tällaisia aiheita olivat muun muassa, eteläsudanilaisuus, sudanilaisuus, suomalaisuus, itsenäisyys/itsenäistyminen, lasten kasvattaminen eteläsudanilaisiksi, Etelä-Sudanin auttaminen, kielet (äidinkieli, arabia, englanti, muut kielet), Etelä-Sudanin ongelmat, paluu Etelä-Sudaniin, vieraileminen Etelä-Sudanissa, Etelä-Sudanin potentiaali, sudanilaisten/eteläsudanilaisten yhteisö, eteläsudanilaisten kokema sorto ja sodat, yhteydet suomalaisiin ja Etelä-Sudanin valtio. Tämän jälkeen etsin näihin aiheisiin liittyviä yhteyksiä ja tarkastelin, miten nämä merkitykset vertautuivat nationalismiin ja diasporan käsitteiden muodostamaan teoreettiseen viitekehykseen. Tältä pohjalta laadin laajempia teemoja, jotka muodostavat pohjan tämän tutkielman analyysilukua jäsentävälle jaolle alalukuihin. Analyysini tukena käytin haastattelujen ja suomalaisten eteläsudanilaisten kodeissa viettämäni ajan aikana tekemiäni havaintoja kontekstoimaan ja luomaan syvempää näkökulmaa haastatteluaineistosta nostamiani teemoja. Laadullisessa tutkimuksessa analyysi ei ole pelkästään erillinen tutkimuksen vaihe, joka suoritetaan vasta aineiston keräämisen ja litteroimisen jälkeen, vaan se on läsnä tutkimuksen jokaisessa askeleessa (Ruusuvuori, Nikander & Hyvärinen 2010). Niinpä olen jo kenttään tutustumisen ja ensimmäisten haastattelujeni jälkeen pohtinut analyysiin liittyviä seikkoja.

Laura Huttunen (2010) viittaa tämän luvun alussa mainitsemaani Clifford Geertzin käsitykseen etnografiasta tiheänä kuvauksena kirjoittaessaan erilaisten aineistojen käytöstä etnografisessa tutkimuksessa. Huttunen toteaa, että tiheän kuvauksen rakentamisen pohjana toimii etnografisessa tutkimuksessa tuotettujen erilaisten aineistojen yhdistäminen ja ristiinluenta, eli eräänlainen tiheä kontekstointi. Huttunen kuvaa, kuinka esimerkiksi haastatteluaineistolla voidaan syventää havainnointiaineistosta nousevia huomiota. Lisäksi esimerkiksi haastateltavien kotona tehdyissä haastatteluissa havainnot kodista luovat kontekstia tallennetulle haastattelupuheelle. (Huttunen 2010, 42–44.) Olen tässä tutkielmassa pyrkinyt tiheän kontekstoinnin luomiseen tarkastelemalla haastatteluaineistoani suhteessa kenttäpäiväkirjaan kokoomiini muistiinpanoihin tutkimuksen aikana tekemiäni havainnoista ja tutkimukseeni osallistuneiden suomalaisten eteläsudanilaisten kanssa käymistäni epävirallisemmista keskusteluista.

Kuten edellisessä luvussa totesin, yksi tekemistäni haastatteluista oli ryhmähaastattelu. Ilkka Pietilä (2010b) on nostanut esille, miten ryhmähaastattelujen tuottaman aineiston usein katsotaan eroavan yksilöhaastatteluissa tuotetusta aineistosta niin paljon, että niiden analysoimisessa ei voida käyttää

samanlaisia menetelmiä. Pietilä nostaa esille ryhmähaastattelun eroista yksilöhaastatteluun muun muassa sen, miten ryhmähaastattelussa kaikki osallistujat muodostavat käsityksiään haastattelun aiheesta suhteessa muihin osallistujiin. Pietilä katsoo, että ryhmähaastatteluissa tuotettu aineisto tulisi nähdä yksilöhaastatteluille eräänlaisen peilauspinnan muodostavana aineistona, jonka kautta voidaan hahmottaa uusia asioita kummankin tyyppisestä aineistosta, sen sijaan että niitä verrattaisiin suoraan toisiinsa. (Pietilä 2010b.)

Tähän tutkielmaani tekemässäni ryhmähaastattelussa ryhmän dynamiikka rakentui toisilleen ennestään tuttujen ihmisten porukkana, joka oli ilmeisen tietoinen toistensa tutkimuksen aiheeseen liittyvistä mielipiteistä. Tämä näyttäytyi haastattelutilanteessa sillä tavalla, että ryhmä toimi suhteellisen jouhevana kokonaisuutena, jossa ryhmän jäsenet täydensivät toistensa puheenvuoroja, ja antoivat samaa aihetta hieman eri näkökulmasta valottavia esimerkkejä. Välillä ryhmän jäsenet ottivat vuoroja kunkin omien kokemusten jakamisessa. Samalla ryhmähaastattelu eteni hyvässä järjestyksessä. Kysyin yksilöhaastattelutilanteissakin käyttämiäni kysymyksiä, ja ryhmän jäsenet vastailivat toisiaan täydentäen, antaen kuitenkin pääasiallisesti tilaa pitkillekin monologeille. Ryhmähaastattelun aineistoa tarkastellessani huomasin, että ryhmässä esille nostetut kommentit vertautuivat suhteellisen saumattomasti. Tästä syystä en olekaan käsitellyt ryhmähaastatteluaineistoani Pietilän ehdottamaan tapaan yksilöhaastatteluaineistosta erillisenä peilauspintana, vaan olen analysoinut sitä samaan tapaan yksilöhaastatteluaineiston kanssa.

5. Suomalaisten eteläsudanilaisten nationalismi

Tässä luvussa tartun tutkimukselleni asettamaani tehtävään tiheän kuvauksen rakentamisesta suomalaisten eteläsudanilaisten nationalismista. Tarkastelen siis haastattelujen ja etnografisen tutkimuksen avulla keräämääni aineistoa luvussa 3 esittelemäni nationalismin ja diasporan käsitteen kautta. Nostan esille kolme eri tapaa, joilla eteläsudanilaisuus ja Etelä-Sudan merkityksellistyivät aineistossani. Tarkastelen eteläsudanilaisuuden ja Etelä-Sudanin merkitystä 1) tapana asettua osaksi maailmaa, 2) osana diasporisia suhteita ja toimintaa sekä 3) suhteessa suomalaisten eteläsudanilaisten suomalaisuuteen.

5.1 Etelä-Sudan ja eteläsudanilaisuus tapana asettua osaksi maailmaa

Huolimatta siitä, että eri ryhmien nationalistiset ajattelutavat pyrkivät korostamaan ryhmän omaa kansallista erityisyyttä ja rajaamaan nämä kansat muusta maailmasta erillään oleviksi yksiköikseen, nationalismi on kuitenkin erittäin globaali ja ylitajainen käsite. Kukin kansakunta rakentaa omaa erityisyyttään suhteessa muihin maailman kansallisvaltioihin samojen muuttujien avulla: varteenotettavalla kansakunnalla täytyy olla esimerkiksi oma kieli, yhteinen menneisyys ja jaettu tulevaisuus, kansallissankareita ja -vihollisia, lippu sekä kansallislaulu. Tällä tavalla näkyväksi tehty kansakunta löytää itselleen vastinpareja maailmanlaajuisesta, kansainvälisestä järjestyksestä. Näin maailmanlaajuinen kansakuntien järjestelmä myös luo käsitystä samoilla parametreilla varustettujen kansojen olemassaolosta, eli toisin sanoen luo ja uusintaa käsitystä asioiden kansallisesta järjestyksestä (Linde-Laursen 1997, 144–145; Malkki 1992). Tässä luvussa käsittelen sitä, miten eteläsudanilaisuus merkityksellistyy tutkimukseeni osallistuneilla suomalaisilla eteläsudanilaisilla tapana asettua osaksi tällaista asioiden kansallisen järjestyksen läpileikkaamaa maailmaa. Kiinnitän siis huomioni siihen, miten tutkimukseeni osallistuneet suomalaiset eteläsudanilaiset käsitteellistävät eteläsudanilaisuuden osana asioiden kansallisen järjestyksen muodostamaa kontekstia. Lisäksi tarkastelen sitä, minkälaisia merkityksiä Etelä-Sudanalille kansallisvaltiona ja eteläsudanilaisille kansakuntana annettiin. Samalla nostan esille, miten eteläsudanilaisuus suhteutettiin eteläsudanilaisuuteen liittyviin muihin paikkaan kiinnittyviin identifioitumisen muotoihin, joita tutkimukseeni osallistuneet suomalaiset eteläsudanilaiset nostivat esille ja miten eteläsudanilaisuuden katsottiin rakentuvan monimuotoisuudesta kumpuavana yhteisyytenä.

5.1.1 Itsenäistyminen ja Etelä-Sudan osana asioiden kansallista järjestystä

Etelä-Sudan asettui osaksi kansakuntien muodostamaa maailmanlaajuista järjestystä virallisesti⁴ itsenäistyessään vuonna 2011. Etelä-Sudan piirtyi ongelmattomasti omaksi, suhteellisen selvärajaiseksi alueekseen kartoille, osaksi muiden yhtäläillä selvärajaisten valtioiden muodostamaa mosaiikkia. Etelä-Sudanista muodostui siis osa kansallisvaltioiden muodostamaa kansainvälistä järjestystä, jonka edustaja voi Yhdistyneiden kansakuntien yleiskokouksessa pitää kansallisen puheenvuoron, ja jonka kansallista erityislaatuisuutta on luontevaa korostaa omalla lipulla, kansallisella hymnillä, valtiollisella vaakunalla ja muilla symboleilla. Suomessa itsenäistymistä juhlistettiin Kokkolassa, josta tutkielman alussa mainitsemani uutisartikkeli oli tehty. Kaikki tutkimukseeni osallistuneet suomalaiset eteläsudanilaiset olivat osallistuneet Kokkolan juhliin, lukuun ottamatta erästä, joka oli juhlinut itsenäisyyttä ”paikanpäällä”, Etelä-Sudanin pääkaupungissa Jubassa. Itsenäistymisjuhlat antoivat mahdollisuuden tuoda näkyvästi ja kuuluvasti ilmi kuuluminen eteläsudanilaiseen kansakuntaan ympäröivälle yhteiskunnalle ja omille lapsille. Kolme haastateltavaani muisteli Kokkolan juhlia näin:

Diana: Joo, kyllä, me juhlistettiin. Se oli [...] Kokkolassa. Meillä oli kiviniityn koulussa tämä juhla. Ja me seurattiin ihan netistä, sitä mitä tapahtu Sudanissa. Ihan suorana.

Beatrice: Se oli suora lähetys.

Diana: [...] Netistä. Joo-o, ja se oli ihan hyvä kun.. Mutta [...] jotain puuttu. Kun me haluttiin... me haluttiin tanssia, ihan normaalisti, ulkona. Ja huutaa. Mutta suomalaiset: Ei!"

Beatrice: "Ei saa!"

Diana: Koska laki sanoo. Ei saa häiritä, ei saa tehdä tämä. Mutta oikeesti me oltiin ihan iloisia. Ja se oli meidän lapsillekin, se oli ensimmäinen kerta, kun he näkivät tämän: kaikki yhdessä, me laulamme, me olemme ihan iloisia. Ja minä ajattelin, kun se on... voi olla vaikee, kun kaikki sudanilaiset tulee toisista kaupungeista Kokkolaan. Ja kaikki asunnot oli ihan täynnä. [...] Ja meidän piti kirjoittaa lappu: Meillä on sudanilainen itsenäisyyspäivä, ja kun tulee kova meteli ja nämä, please, älkää sanoko meille, älä häiritse ja näin." [...] Ja kaikki tulee koputetaan: Onko oikeesti teidän itsenäisyyspäivä?"Joo, kyllä"Voi, että! Hyvä, [...] me tulemme kun se on Kiviniityn koulussa."Se on ihan hyvä asia kyllä, ja meistä tuntu ihan vapaalta. Se on sama kun vapaapäivä meille. Kaikista tuntu ihan iloiselta sisällä. Ja meidän tarvitsi huutaa, minä muistan... Me olemme yhdessä ja 26 autoa menee ihan peräkkäin, ja me seurataan[...]. Ja koko ajan Beeb-beeb-beeb!"ja he sanoo: Ei'poliisi, Ei häitä kyllä,"Ei! nyt nyt"ja... Haha!

Beatrice: Joo, ne sanoi silloin: poliisikin tietää, että meillä on itsenäisyyspäivä"

Diana: Joo.. ja meidän... Hahah. Ja meidän lippu ihan oli autossa, ja me mennään vain näin: Beeb-beeb-beeb!"Kaikki sanoo: "Mitä tapahtuu?"Kaikki katsoo... Ja oli ihan hyvä. Jotenkin.

Beatrice: Se oli ihan järkevä päivä, täällä Kokkolassa.

⁴Etelä-Sudanin kansallisen projektin alku on vaikea osoittaa selvästi, kuten kansallisten projektien laita usein on. Esimerkiksi Matthew LeRiche ja Mathew Arnold (2013) tuovat esille, kuinka Etelä-Sudanin hallitus itsenäistymisen kynnyksellä hahmotti itsenäisyyskamppailun alkaneen vuodesta 1820 (LeRiche & Arnold 2013, 227).

Diana: Joo, ihan kaikki tiesi. Kokkolalaiset, melkein kaikki tietää, että se on sudanilaisilla tänään itsenäisyyspäivä.

Adam: Eteläsudanilaisilla.

Diana: Joo, se oli ihan hyvä oikeesti. Ja kaikki kysyy, toisena päivänä, kaikki kysyy, önko teillä ollut hyvä, iso juhla? "Ja me sanotaan öli ihan hyvä kyllä."

Iloisen ja suuren tapahtuman kuvauksen lisäksi tässä haastatteluotteessa nousee esille se, miten Suomi asettui Etelä-Sudanin itsenäistymisjuhlien kontekstiksi. Vaikka osa muiden suomalaisten suhtautumisesta juhlintaan näyttäytyy haastatteluotteessa pyrkimyksenä juhlinnan rauhoittamiseen, esille nousee myös, miten muut suomalaiset tunnustivat itsenäistymisen juhlinnan tärkeyden ja ottivat osaa itsenäistymisen aiheuttamaan iloon. Tämä teema toistui esittäessäni seuraavan jatkokysymyksen.

Sakari: Mitä muuten te, niinkun, sanoitte sitten kun suomalaiset tuli just kysyyn, tai muut ihmiset tuli kysyyn, että tota, että kun teille tuli itsenäisyys, niin miten te kerroitte siitä? Kerroitteks te sen enempää siitä?

Diana: Joo, vähän me kerrottiin kyllä. Ja yksi vanha mummu, se asui ihan minun talon vieressä, ihan heti aamulla hän tarjosi meille karkkia. Kun me oltiin yhdessä siellä. He tarjosi meille karkkia, Hyvää itsenäisyyspäivää teille!"Se on ihan hyvä asia. Kun toiset voi tietää. Ja hän sanoi mulle Joo, me tiedetään, siellä oli ihan sota ja näin. Nyt se on hyvä teille. "Ja se on ihan hyvä meille minun mielestä. Kun toisetkin tuntee, minkä me tuntee. Se on ihan hyvä.

Tässä esimerkissä Diana korostaa vielä, että muiden suomalaisten onnittelut eivät olleet pelkästään kohteliaisuutta, vaan että naapurin mummu pystyi todella ymmärtämään, mitä itsenäistymisen ja itsenäisyys tarkoittavat ja samaistumaan sen herättämiin tunteisiin. Dianan kuvailemassa tilanteessa kansat ja niiden itsemääräämisoikeus muodostuvatkin puhetavoiksi, jotka yhdistävät ihmisiä huolimatta siitä, kokevatko he itseään eteläsudanilaisiksi vai eivät. Itsenäistymisen herättämät tunteet näyttäytyvät ylirajaisina ja globaaleina: kuulumalla toiseen itsenäiseen kansakuntaan mummu tietää, miltä itsenäisyys tuntuu, vaikka kansakuntien ulkoiset muuttujat tai rakennusaineet ovatkin hyvin erilaiset, ja vaikka kansakunnat sijaitsevatkin fyysisesti kaukana toisistaan. Itsenäisyyteen liittyvät positiiviset tunteet ovat kertomuksessa sekä mummun että kertojan tunnistettavissa, ja tunteet luovat heidän välilleen yhteisymmärrystä siitä, miltä itsenäisyys tuntuu. Samalla haastateltavan kokemus itsenäisyyden tunteen jakamisesta kahteen eri kansakuntaan kuuluvan ihmisen välillä rakentaa ajatusta kansakuntiin ja kansoihin jakautuvasta maailmasta, jonka osaksi hän itse asettuu itsenäistyneeseen kansakuntaan kuulumisen myötä. Kansakuntaan kuulumisen tunteet siis rakentavat kokemusta asettumisesta jaetun merkityssysteemin läpileikkaamaan maailmaan.

Itsenäistymisen merkitys tapana saavuttaa tasa-arvoinen asema muiden kansakuntien joukossa nousi esille myös eksplisiittisesti, keskustellessamme Feston kanssa Etelä-Sudanin valtion yhteyksistä muhin maihin. Samalla Festo korosti itsenäisyyden merkitystä vapautena.

Festo: [...] So the independence mean that you'll be free, like now you are suomalainen, Finnish, in Suomi. Your free here, you can do whatever you want. [...] And maybe there's thousands of people now who are also outside of South Sudan. But since now we get our independence, I'm sure there's some people now, they are going back. They are going back to build their country. And when you build the country, you mean that you're going to stand on your own feet, you're going to have your freedom. To be free and you will be like a human being. If I'm putting this way. [...] But before, I think they were just okay we're just going to South Sudan, But we don't have any house, we don't have anything". Just by name. But now, it's actual. When I say I'm South Sudanese I know that this land is mine. And this house is mine. So when I tell you Sakari, this is my place, when you come to my home, I will say, okay this is my house, you can live here forever, or you can live whatever time you want here. This, I think, is freedom. Because it's not like before in the north Sudan, we didn't have anything like this. [...] And also, now since when we get independence, I think some people now, from Kenya, Uganda, or others countries, now their coming to South Sudan. But before we are going to them. But now they are coming to us. So that mean that we are related, and to show them that we have our place. So that people come to us. Like, example, I said that I met Antti. He went from Finland to there. Before we came to him, but now he works there! So that is good. You know, that we showed them that we have a land. It's not just name. South Sudan. But now it's reality. [...]

Festo käsittää tässä itsenäistymisen tapahtumana, joka muuttaa ”vain nimenä” toimineen identiteetin, eteläsudanilaisuuden, konkretiaksi, joka sitoo eteläsudanilaiset tiettyyn paikkaan ja asettaa Etelä-Sudanin valtion ja eteläsudanilaiset kansakuntana tasaveroisina muiden kansakuntien, kuten suomalaisten, kenialaisten ja ugandalaisten, joukkoon. Myös Chris ilmaisi samanlaisia ajatuksia todetessaan, että ennen itsenäistymistä hänestä tuntui, että ”koti”, eli Etelä-Sudan, ei ollut normaali, ja että itsenäistyminen tuntui isäksi tulemiselta ja vapautumiselta toisten hallinnasta.

Itsenäisyyden merkitys asettumisena osaksi ”normaalia” maailmaa kytkeytyy luvussa 3.1 hahmottelemaani nationalismiin ensimmäiseen tasoon, eli nationalismiin Liisa Malkin (1992) kuvaamana ylirajaisena ja vaikutusvaltaisena kontekstina, asioiden kansallisena järjestyksenä (Malkki 1992, 33–34). Kuten Anders Linde-Laursen (1997) toteaa, huolimatta nationalististen ajatusmallien pyrkimyksestä rakentaa kansallista erityisyyttä, tuon erityisyyden rakentaminen tapahtuu ylirajaisessa kontekstissa, jossa erityisyys rakentuu samojen parametrien pohjalta (Linde-Laursen 1997, 144–145). Feston ja Chrisin käsityksissä itsenäistymisestä itsenäiset kansakunnat näyttäytyvät asioiden kansallisen järjestyksen perusyksikköinä, joiden joukkoon Etelä-Sudan itsenäistyessään asettui. Samalla vielä itsenäistymätön eteläsudanilainen kansakunta oli Chrisille häiriö, jonka vapautuminen ulkopuolisten kontrollista asetti sen osaksi ”normaalia” järjestystä. tällainen käsitys toistuu myös Dianan kuvauksessa hänen kohtaamisestaan suomalaisen mummun kanssa. Hänen kuvaamassaan tilanteessa kahden eri kansakunnan osiksi itsensä lukevat henkilöt asettavat kansakunnan itsenäisyydelle samanlaisia merkityksiä ja heidän välillään vallitsee yhteisymmärrys siitä, minkälaisia tunteita itsenäisyys kansakunnan jäsenissä herättää. Tällä tavalla Dianan kohtaaminen suomalaismummun kanssa on osoitus myös Pekka Ruuskan kuvaamasta tavasta,

joilla nationalistiset puhetavat toimivat erilaisten ihmisten välillä yhteisyyttä luovana merkitysjärjestelmänä (Ruuska 2005, 217–224).

5.1.2 Eteläsudanilaisuus ja muut paikkaan kiinnittyvät identifioitumisen tavat

Feston ja Chrisin itsenäistymiselle antama merkitys vapautumisena nousi esille myös muissa tekemissäni haastatteluissa. Vapautumiselle annettu merkitys kytkeytyy haastatteluissani eteläsudanilaisten kohtaamaan sortoon, jota Sudanin hallitus heitä kohtaan harjoitti. Seuraavassa haastatteluotteessa Adam yhdistää sorron eroon eteläsudanilaisten ja pohjoissudanilaisten välillä.

Adam: Etelä-Sudanin historia on ihan huono history, että 58 vuotta on se sota. Sisällisota. Ja jos sinä kysyt, miksi kaikki tapahtui, miksi kaikki menee noin huonosti? Siihen liittyy uskonto ja... Esimerkiksi Etelä-Sudan on ihan hyvä maa, ja siellä kaikenlaista, esimerkiksi öljyä, tämä petroleum ja kultaa, ja natural resources [...] Kaikki hyvät asiat on Etelä-Sudanissa. Ei oo pohjois-Sudanissa. Sitten sieltä tulee...

Elijah: Haluaa maan, haluaa ottaa paikan, ei halua ihmisiä!

Adam: Joo, joo! Joku johtaja, poliittinen johtaja, political party leader... They speak of to destroy Southern Sudan, as if... It feels so that they use it only for agriculture. For planting, and... They don't want to see us. Just kill all this people. Then come and plant, what you want. Then use the land. This is what politicians have said. Against South Sudan. So all these things contributed to the division of Sudan. Because when you go to Sudan, when we live together, we... At least you will see we are from South Sudan. It is already divided by our colour and our skin. In northern Sudan, pohjois Sudanissa, siellä on ihan vaaleita, tämä arabien heimo. Ihan eri, eri, eri ihminen. Miten se tämä eri ihminen samassa maassa? Ja meillä on Etelä-Sudanissa uskonnoista, on ihan paljon kristittyjä, kuitenkin muslimejakin on, ja joku ilman... se... Mikä se on, what do you say this..? Those who believe in these things, those who believe something is thy god. Like a tree, like a what... Different thoughts, different... And in Northern Sudan they are Muslim, they have different thoughts, like Elijah explained to you.

Tässä haastatteluotteessa Adam ja Elijah tuovat vahvasti esille Sudanin hallituksen sorron syynä Etelä-Sudanin itsenäistymiseen. Samalla Adam rakentaa eroa pohjoissudanilaisen poliittisen johdon edustaman sudanilaisuuden ja eteläsudanilaisuuden välille. Vaikka myös muut tutkimukseeni osallistuneet suomalaiset eteläsudanilaiset kytkivät ajatuksen sorrosta Sudanin hallitukseen, sudanilaisuus sosiaalisena kategoriana ei kuitenkaan pelkistynyt tällaiseksi Sudanin hallituksen edustamaksi, sortoa harjoittavaksi sudanilaisuudeksi. Tämä ilmenee jo luvun alussa esittämästäni Dianan kuvauksesta itsenäistymisjuhlista, jossa hän esimerkiksi viittaa Etelä-Sudanin itsenäistymispäivään ”sudanilaisena itsenäisyyspäivänä”. tällainen tapa puhua sekaisin sudanilaisuudesta ja eteläsudanilaisuudesta toistui myös muissa tekemissäni haastatteluissa. Caroline Faria (2014) nostaa esille samanlaisen puhetavan Yhdysvalloissa asuvan eteläsudanilaisen kanssa tekemästään haastattelusta, mutta pitää sitä ennen kaikkea lipsahduksena, joka johtui

eteläsudanilaisuuden ja sudanilaisuuden identiteetin välisestä liukumasta Etelä-Sudanin itsenäistymisetä edeltäneellä ajalla, joka itsenäistymisen myötä ”korjautui” (Faria 2014, 1058). Tapa, jolla Adam luvun alussa esittämässäni haastatteluotteessa korjaa Dianan puhetta, viittaa siihen, että tutkimukseeni osallistuneiden suomalaisten eteläsudanilaisten tavat puhua sudanilaisuudesta ja eteläsudanilaisuudesta sekaisin liittyi jossain määrin tällaisiin ”lipsahduksiin”. Tästä huolimatta suomalaisten eteläsudanilaisten tavat puhua sudanilaisuudesta eivät kuitenkaan viittaa pelkästään epäselvään suhteeseen sudanilaisuuden ja eteläsudanilaisuuden välillä, vaan sillä viitataan Sudanin puolella rajaa asuvien sudanilaisten kanssa jaettuun ja eteläsudanilaisuuteen olennaisesti liittyvään, mutta silti eteläsudanilaisuudesta erotettavissa olevaan identiteettiin. Tähän eteläsudanilaisia Sudanin rajan toisella puolella asuviin sudanilaisiin yhdistävään sudanilaisuuteen viitattiin myös eksplisiittisesti.

Sakari: Mitenkäs sitten, onko totanoin, sudanilaisten ja eteläsudanilaisten välillä, niin, paljon eroa? Niinkun ihmisten välillä?

Hannah: Ei kun meillä ei oo yhtään eroo. Ei oo ees.. sää et voit tunnistaa niitä. Tai jos sää näet, niin meillä ei oo niin paljon eroa. Meillä on sama kulttuuri ja sama... Ainoa ero on, että ne on muslimeja ja me ollaan kristittyjä. Muuten meillä ei oo mitään eroo.

Hannahille raja eteläsudanilaisuuden ja sudanilaisuuden välillä juontuu pääasiassa erilaisesta uskonnosta. Isac puolestaan korosti rajan Etelä-Sudanin ja Sudanin sudanilaisten välillä olevan vain poliittinen.

Isac: You can't differentiate South Sudanese and Sudanese. We are now living together. We still have strong relations, just only the politics is dividing us. Because when the regime in Sudan came in 1989, it came and declared that Sudan is Islamic state... When South Sudanese felt that they're not... they're not part of this country [...] And when the referendum came in 2011, all of us we voted for separation, because we don't want a state that divided the people into two. You are in your country and then you are a second class person. You do not have the same rights, that for example, we have some graduates from universities. They are not getting employed. They are not employed in the police, in the army, in any sectors that they are supposed to get a job, there. [...]

Sakari: So the difference between South Sudanese and North Sudanese people, for you, is... eh, that there is no really much difference?

Isac: Before, the South Sudanese and Sudanese, they were brothers and sisters. They were in good relations. But after this 1989, when this government came, they divided the people to the groups. But now there is... we still have relationship, but not so much like before [but] we have a relationship.

Aluksi nämä kuvaukset toisaalta Adamin esille tuomasta eteläsudanilaisten erosta verrattuna sudanilaisiin sekä toisaalta Hannahin ja Isacin käsityksestä eteläsudanilaisten ja sudanilaisten samankaltaisuuksista tuntuivat ristiriitaisilta. Asiaa selvensi Gabrielin kommentti Sudanin nimen

merkityksestä ja kertomus siitä, miten islam levisi alueelle.

Gabriel: [T]oi Sudan nimi, 'Sud,' on musta, tarkoittaa mustaa. Arabiksi. Se on mustien maa. Sitten se on... Arabit tuli sinne, se jakaantu, sitten veti sen nimen, niin nyt ne omisti sen...

...

Meillähän on ollut aika kauan juuri näiden pohjoissudanilaisten kanssa [ongelmia], koska... Me aina, kuten ollaan sanottu, että me eteläsudanilaiset ollaan koko Sudanin alkuasukkaat, ketkä omistaa sen maan. Sillon joskus kauan sitten, niin noi egyptiläiset, arabit oli tulleet Sudaniin, ne oli aluksi kauppiaita, tietenkin, että... Tuli kaupittelemaan niitä esineitä ja sen kautta sitten jotkut on [...] huomannu sitten näitä rikkauksia, mitä minun maassa on. Mutta sitten niillä oli juoni, miten ne saa sitä, koska ne ei voinu suoraan näin tulla kaappaan sitä Etelä-Sudania, tai siis Sudania, kokonaan. He alkoivat sitten ottaa sudanilaisia naisia, tai tyttöjä vaimokseen, mennä naimisiin heidän kanssaan, ja sitten... Tietenkin kun isät... Sinä oot isä, sun tytär on menny jonkun kanssa naimisiin, niin sää et halua, että tytär menee pois, niin, kun tää mies sanoo, minä oon ottanut sinun tytön vaimoksi, niin tää mies sitten... Isä sanoo, että "hei, älä ota minun tyttöä, tai jääkää sitten tänne." [...] Ja sillä tavalla ne isät on sanonu, että hei, ette voi ottaa mun tyttärtä [pois], että tulkaa tänne vaan, olkaa täällä näin. [...] Loppujen lopuks ne hyökkäs sitten näin ja valtasivat Pohjois-Sudanin... Ja sitten tietenkin käännöttivät niitä muslimeiksi. Ja siis, itä, länsi, koko Pohjois-Sudanin ne sai valtaansa, mutta Etelä-Sudania ne ei ole saanut. Jo ihan niistä alkuajoista ovat pyrkineet tietenkin. [...] Meillä on ollut sota siitä asti sitten, että kun ovat pyrkineet Etelä-Sudaniin. Käännöttämään eteläsudanilaisia. Ja vallottamaan Etelä-Sudania. Mutta eivät pystyneet siihen.

Gabriel kuvaili sudanilaisten ja pohjoissudanilaisten eroa vielä myöhemmin haastattelussa toteamalla, että kun sudanilaisilla yhdistävänä tekijänä toimii afrikkalaisuus, arabi-identiteettiin samaistuvilla pohjoissudanilaisilla on sudanilaisiin verrattuna ”*tosi paljon eroa, että jopa täälläkin Suomessa kun on niitä pohjoissudanilaisia, niitä arabeja, ja on meitä eteläsudanilaisia, niin me ei taas ehkä koeta itseämme niin veljiksi, tai tervetulleeksi heidän luokseen*”.

Gabrielin ilmaisema käsitys sudanilaisen identiteetin muodostumisena arabivalloittajien tekemästä määrittelystä vertautuu siihen, kuinka Wyatt MacGaffey (1997) käsitteellistää kongolaisen identiteetin muodostumista moniulotteisena poliittisena prosessina, jossa ulkoa tulleiden eurooppalaisten määrittelyt tapaamistaan ihmisistä ovat historian saatossa muokkautuneet eri tavoilla määrittelyiksi, jatkuvassa muutoksessa oleviksi, poliittisiksi identiteeteiksi (MacGaffey 1997). Samaan tapaan myös käsitystä suomalaisuudesta on rakennettu ulkopuolisten, kuten ruotsalaisten ja antiikin roomalaisten tekemien luokittelujen pohjalta (Ruuska 2002, 67–69). Ajatus nationalistisen identiteetin muodostumisena vieraaksi koetun vallan vastustamisena toistuu erityisesti entisten siirtomaiden nationalistissa projekteissa (Anderson 1991, 113–118). Esimerkiksi namibialaisen kansallisen identiteetin voidaan katsoa rakentuvan Etelä-Afrikan apartheid-hallinnon vastustamisena (Kjæretin ja Stokken 2003).

Sudanilaisuus näyttäytyy siis käsitteenä, jonka suomalaiset eteläsudanilaiset katsovat kattavan laajasti Etelä-Sudanin ja Sudanin alueella asuvat afrikkalaisiksi katsotut ihmiset. Tähän luokitteluun

kuuluvien ihmisten välillä ei nähdä juurikaan muuta eroa kuin uskonto. Sen sijaan afrikkalaisuuden sijaan arabialaisiksi luokitellut *pohjoissudanilaiset* nähdään ryhmänä, johon eronteko tapahtuu, ei vain eteläsudanilaisten, vaan myös kaikkien muiden sudanilaisten suhteen. Eteläsudanilaisuuden ja sudanilaisuuden sitoutumista afrikkalaisuuteen korostavat vielä tapa, jolla Diana yhdisti tietyt Etelä-Sudanin poliittiset ongelmat osaksi laajemmin afrikkalaisten jakamia poliittisia ongelmia. Lisäksi Gabriel korosti eteläsudanilaisuuden tiivistä suhdetta afrikkalaisuuteen toteamalla, että ”*Etelä-Sudan ja Afrikka, ne on minulle sama asia. Etelä-Sudan on minun kotimaa, mutta Afrikka on minun kotimaa myös, että Afrikka on lämpöä, sitä aurinkoa*”. tällainen näkemys kaikista sudanilaisista ryhmänä, joka kohtaa arabi-identiteettiin nojaavan, valtion hallinnon kahvassa olevan eliitin sortoa, oli alun perin myös SPLM/A:n alkuperäisen ”Uusi Sudan” -ideologian taustalla (LeRiche & Arnold 2013, 6–7). Francis Deng (1995) hahmottaa tämän etniset ja uskonnolliset rajat ylittävän yhteisen sudanilaisen poliittisen identiteetin juuret 1900-luvun alun siirtomaavaltaa vastustaneeseen sudanilaiseen nationalistiseen liikkeeseen. Liikkeen väkivaltainen hajottaminen brittiläisen vallan toimesta vuonna 1924 antoi kuitenkin tilaa kilpaileville, perinteisiä etnisiä jakolinjoja ylläpitäville, arabi- ja muslimi-identiteettiä korostaville pohjoissudanilaisille nationalistisille liikkeille. Sudanin itsenäistyminen siirtomaavallasta tapahtui näiden nationalististen liikkeiden johdolla, mikä aiheutti arabi-identiteetin ja islamin korostamiseen virallisessa käsityksessä sudanilaisuudesta ja samalla virallisen nationalistisen identiteetin vastakkain asetteluun afrikkalaisuuteen ja kristinuskoon samaistuvan etelän välillä. (Deng 1995, 101–128.)

Sudanilaisuuden ja afrikkalaisuuden suhde eteläsudanilaisuuteen liittyy luvussa 3.1 hahmottelemaani nationalismiin toiseen tasoon, eli nationalismiin identiteettejä muovaavana poliittisena ideologiana ja puhetapana. Kuten Rogers Brubaker (2013a) toteaa, kansalliset ja etniset identiteetit on hedelmällistä hahmottaa kategorisointeja tuottavana toimintana (Brubaker 2013a). Sudanilaisuus, ja sen tapaan myös afrikkalaisuus, käsitteellistyvät suomalaisille eteläsudanilaisille ennen kaikkea kulttuurisena yhtenäisyytenä ja historiallisena vastakkainasetteluna arabilaista pohjoissudanilaisuutta vastaan. Nämä identifioitumisen muodot kiinnittyvät paikkaan, Sudaniin ja laajemmin Afrikkaan, mutta ne eivät kuitenkaan nouse esille identifioitumisen tapoina, joiden perusteella valtioiden poliittisen itsemääräämisoikeuden tulisi määrittyä. Tämä vertautuu eteläsudanilaisuuteen kiinnittyvään, ja määritelmällisesti nationalistiseen, ajatukseen siitä, että eteläsudanilaisuuden tulee toimia pohjana valtion rajojen määrittymiselle. tällainen poliittinen rajanveto eteläsudanilaisen ja sudanilaisen identiteetin välille ei kuitenkaan tarkoita, ettei sudanilaisuus olisi suomalaisille eteläsudanilaisille olennainen identifioitumisen muoto. Sen merkitys korostui erityisesti Suomeen sijoittuvan arkipäivän sosiaalisten suhteiden rakentumisessa. Palaan tähän tarkemmin luvussa 5.2.1.

5.1.3 Eteläsudanilaisuus sisäisestä monimuotoisuudesta kumpuavana yhteisyytenä

Tutkimukseeni osallistuneiden suomalaisten eteläsudanilaisten kuvaukset Etelä-Sudanista valtiona rakentuvat siis vahvasti erontekoina juuri pohjoissudanilaisten edustamaa Sudanin valtiota kohtaan. Sudanin pyrkimykset levittää islamin uskoa ja arabian kieltä pakolla ja väkivaltaisesti vertautuivat eteläsudanilaisten yhtenäisyyteen monista eri kielistä ja uskonnoista huolimatta. Elijah kuvaili, kuinka 1970-luvulta asti toisiaan seuraavat (pohjoissudanilaiset) hallitukset pyrkivät juurruttamaan eteläiseen Sudaniin sharia-lain ja islamin tavat, kuten pukeutumisen ja perjantain pyhäpäivänä sekä arabian kielen ainoana kielenä, jota kouluissa käytettiin. Samalla koululaisten nimetkin pyrittiin kääntämään arabialaisiksi. Myös Hannah nosti saman asian esille.

Hannah: Mutta silloin kun me olimme siellä, ne pakotti meitä, että meidän pitää.. Jos mää haluan mennä kouluun, niin mun isän tarvii muuttaa mun nimi. Hannah ei käy, koska, se on kristitty nimi. Pitää muuttaa nimi, niin että se on arabialainen tai musliminimi. Silloin ne voi hyväksyä, että mää voin mennä kouluun. Mutta jos ei tehdä näin, ei pääse. Ei kukaan mene kouluun. [...] Että jos sää haluat eteläsudanilaisen nimen, et saa olla koulussa.

Sen sijaan Etelä-Sudan näyttäytyi tutkimukseeni osallistuneille suomalaisille eteläsudanilaisille erilaiset uskonnot ja kielet sallivana maana, jossa yhteinen eteläsudanilainen identiteetti rakentuu etnisten ryhmien ja niiden kielten moninaisuuden pohjalta.

Hannah: [Nyt kun] meillä on oma maa, kukaan ei voi pakottaa meitä, että 'lehkää näin, älkää näin ja näin.' Ja sitten meillä eteläsudanilaisilla meillä on monia uskontoja, muslimeja ja kristittyjä. Kukaan ei pakota ketään, että muuttaa oman uskonnon.

Myös Festo korosti eteläsudanilaisuutta monimuotoisuuden sallivana ja yhdistyneenä kansakuntana.

Festo: Yeah, and also we the South Sudanese, our life is always is like... I would say that we are united. We love to be in the unity. Although we're like 60 tribes, or 60 something tribes. But we are still coming together. We take everything together and we are united. And I think our culture is multi-culture.

Adam korosti yhteisyyden rakentuvan Etelä-Sudanin erityisesti oman arabian kielen murteen, juban arabian, ja englannin kielen avulla, samalla kun Etelä-Sudanin monien eri etnisten ryhmien omien kielten monimuotoisuutta vaalitaan aktiivisesti.

Adam: Joo, mää voin sanoo, että sitten Etelä-Sudanissa kieli on... Eri heimokielet ei oo ongelma. Siellä on parlamentti on laittanut ihan perustuslakiin, se tulee kaikki sieltä. Englannin kieli, arabian kieli, ja oma kieli on ihan vapaa. Ihan laissa sanotaan. Joo. Ei oo ongelmaa. Ja me ollaan totuttu, ja meillä on kokemusta siitä, me ollaan aina eletty näin.

Varsin kouriintuntuva esimerkki tällaisesta eteläsudanilaisuuden rakentumisesta sisäisestä moninaisuudesta oli ryhmähaastattelu, jossa jokaisen osanottajan äidinkieli oli eri, juban arabian toimiessa heidän yhteisenä kielenänsä. Kuten Benedict Anderson (1991) korostaa, vaikka jaettu äidinkieli on usein keskeinen asia, jonka ympärille nationalistiset projektit rakentuvat, kielen merkitystä nationalismissa ei pitäisi nähdä pelkästään kansallisena symbolina, jonka ympärille kansakunta rakentuu. Sen sijaan kieli tulisi nähdä ennen kaikkea kommunikaation mahdollistajana, jonka avulla yhteinen kansakunta voidaan kuvitella (Anderson 1991, 132–135).

Ajatus moninaisuudesta rakentuvasta eteläsudanilaisuudesta nousee esille suomalaisten eteläsudanilaisten lisäksi myös Etelä-Sudanilaisessa populaarikulttuurissa, kuten esimerkiksi musiikkivideossa, jonka eräs tutkimukseeni osallistunut suomalainen eteläsudanilainen minulle näytti haastattelumme lopuksi. Hänen käännöksensä mukaan Emmanuel Kembe kutsuu tässä itsenäistymistä juhlistavassa musiikkivideossa, ”Celebrate”, Etelä-Sudanin eri heimot mukaan juhlimaan itsenäisyyttä ja yhteisyyttä. Lisäksi moninaisuudesta rakentuvaa eteläsudanilaisuutta korostetaan myös Etelä-Sudanin valtion virallisessa hallinnon ja valtapuolue SPLM:n tavoissa rakentaa kuvaa Etelä-Sudanista kansallisvaltiosta ja eteläsudanilaisuudesta kansallisena identiteettinä, huolimatta etnisten ryhmien välisen kilpailun sävyttämästä menneisyydestä (LeRiche & Arnold 2013, 226–233).

Sisäinen moninaisuus eteläsudanilaisuutta määrittävänä piirteenä korostui myös tavassa, jolla tutkimukseeni osallistuneet suomalaiset eteläsudanilaiset korostivat tarvetta oman etnisen identiteettinsä ja äidinkiellensä vaalimiseen. Hannah kertoi haluavansa opettaa juban arabian lisäksi myös omaa etnistä äidinkieltään lapsilleen. Hän esitteli minulle haastattelumme lopuksi myös englanninkielistä oppikirjaa, jonka avulla hän toivoi, että voisi opettaa äidinkieltään lapsillensa. Lisäksi Suomessa toimii järjestöjä, jotka pyrkivät säilyttämään eri etnisten ryhmien tapoja ja kieltä eteläsudanilaisuuden rinnalla. Festo kertoi minulle eri järjestöjen järjestävän omia kulttuuritapahtumiaan ja olevan yhteydessä toisiinsa.

Sakari: Onko järjestetty Suomessa sitten muita Etelä-Sudaniin liittyviä tämmötteitä tapahtumia?

Festo: Kyllä. Meillä on täällä eteläsudanilaisten ryhmä. Ja heimoja, se on dinka-heimo ja shilluk-heimo ja nuer-heimo ja equator-heimot. Ja ne kaikki aina pitää yhteyttä ja järjestää kulttuurijuttuja.

...

Festo: [...] Every year we organize an [Name of the ethnic group] day. [...] Yes, every year we are organizing activities, cultural activities. Yeah. And there we present all the different kind of traditional dances like this. For each tribe. To remember South Sudan and also to introduce our children so that they can know their culture. They cannot forget their culture. So that why we are doing it like this.

Gabriel totesi, että etnisten ryhmien moninaisuus oli esillä myös itsenäistymisjuhlissa, joissa juhlallisuudet alkoivat eri ryhmien tanssien, laulujen ja muiden esitysten myötä.

Gabriel: Tai ensin oli sali... Kun oli suuri koulun sali, niin heimotansseja ja heimolauluja ja esityksiä ja kaikkea. Ja luentoja, semmosia poliittisia juttuja, ja sitten myöhemmin taas sellasia, musiikkia, rumpujen soittelua ja muuta.

Ajatus Etelä-Sudanista monietnisenä kansallisvaltiona vertautuu luvussa 3.1 esittelemiini tutkimuksiin, joissa on käsitelty monietnisiä kansallisvaltioita. Eri etnisten ryhmien kulttuuristen esitysten liittyminen itsenäistymisen juhlintaan peilautuu Thomas Hylland Eriksenin (2010) kuvauksessa tavasta, jolla etnisten ryhmien erityispiirteiden esiin tuominen liittyy olennaisena osana kansallisen identiteetin rakentamiseen Mauritiuksella (Eriksen 2010, 140–143). Samanlaista etnisten ryhmien kulttuuristen esitysten hyödyntämistä kansallisen identiteetin muodostamisessa edustaa myös Siri Langen (1999) kuvaus Tansanian valtion pyrkimyksistä käyttää etnisten ryhmien tansseja ja lauluja tansanialaisen identiteetin rakentamisessa (Lange 1999).

Näkemyks eteläsudanilaisuudesta ihmisiä yli uskonnollisten, kielellisten ja etnisten rajojen yhdistävänä identiteettinä tuli esille myös siinä, miten suurin osa haastateltavistani suhtautui Etelä-Sudanissa joulukuussa 2013 puhjenneseen konfliktiin. Etelä-Sudan on ollut epävakaa jo itsenäistymisestä asti, ja Etelä-Sudanin sisäisillä etnisten ryhmien välillä on perinteisesti ollut maa- ja karjatalouteen liittyviä konflikteja (LeRiche & Arnold 2013, 229–233). Myös ennen konfliktin alkua haastattelemani suomalaiset eteläsudanilaiset olivat huolissaan Etelä-Sudanin turvallisuustilanteesta. He nostivat kuitenkin esille ennen kaikkea poliittisten päättäjien ja sodan aikana valtaa itselleen hamunneiden roolin epävakauden aiheuttamisessa etnisten suhteiden sijaan.

Elijah: [...] Mutta asiat ei oo hyvin nyt [itsenäistymisen jälkeenkään]. Asiat ei mee hyvin nyt. Kun sinä katot nyt, meillä on nyt [Etelä-Sudanin] sisällä pikku sota⁵. Aina alkaa... Kun sota alkaa, alkaa pienenä, ja sitten kasvaa. Nyt meillä on oma maa, ja hallinto, ei oo silti hyvä. Kaikki ei hoida asioita hyvin. Tästä nyt tulee meidän ongelma. Minä pelkään. Nyt mää pelkään. Ennen me itkettiin koko ajan, "me halutaan omaa maa, oma maa, oma maa". Nyt kun tulee oma maa, asia ei oo selvät. Nyt kun me puhutaan asiaa, nyt kun mää kerron sulle tämän asian, vaikeaa on meidän kotimaassa nyt. Ja kaikki nyt.. Kaikki pelkää. Miten tämä asia menee noin? Jokainen haluaa olla johtaja. Ei osaa mitään! Mutta silti, "minä oon johtaja". Joskus, esimerkiksi, minä olin general! Hän ennen oli sodassa, hän on vahva, heh, mutta ei osaa mitään. Mutta hän sanoo, Hei, maalainen, kun mää olin siellä missä se on, mää olin siellä sodassa, ja mää... mää haluan olla presidentti, olla kaikki! Jokaisella on halu olla presidentti, haluaa olla johtaja. Tämä asia menee nyt... Politic menee huonosti. Etelä-Sudania, nyt kun mää kerron sulle, pitää auttaa. Kaikki asiat ei oo hyvin.

⁵Elijah viittaa tässä Etelä-Sudanin ja Sudanin joukkojen välillä käytyihin kahakoihin valtioiden kiistellyllä raja-alueella Abeyssä.

Konfliktin alkamisen jälkeen tekemissäni haastatteluissa vuonna 2013 puhjennut konflikti nähtiin ennen kaikkea poliittisena valtataisteluna Etelä-Sudanin hallitsevan puolueen sisällä.

Sakari: And what do you think what was the reason why it started now.

Festo: Yeah, the reason, you know, if I have to say that... [...] [W]hen the party, SPLM, when they took the gun and went to the bush, and fought for 51 years, at least, to bring the independence, so that people can have a good life and good school, education, and security. So, but when the current government took over, I think they didn't do anything for this, for the reasons what I said [poverty and the destruction of the long war]. Maybe our former deputy president, Riek Machar, he was included in the government, but maybe because of some reason, of political reason, he took the gun and fought against the current president. [...] Because the situation in South Sudan is not good and people are living in bad conditions. That's why maybe Riek Machar, acted [...] and took the gun and then fought.

Lisäksi Isac kritisoi median välittämää kuvaa, jossa konfliktin etnisiä ulottuvuuksia korostettiin hänen mielestään liiaksi ja väärin perustein.

Isac: What we have been seeing in the media is totally different. Some medias told that somebody's on the ground. There is ethnic cleaning that has happened in South Sudan. The fighting between dinka and nuer and all these things. But when I went in the ground there, nothing! Yes, there is a conflict, but what has been told in the media is totally different.

Sakari: Okay, so what do you think is the real reason behind the conflict?

Isac: There is... I think within the party there, they have their own conflict, inside the party. Those who haven't gotten a chance [to lead], and then they revenge against the government. And, as you know, South Sudan has been in a war. And we still need reconciliation, because people, they were fighting each other during the war time. So, it is not an easy for two or three years to say that South Sudan became peaceful country. But what has happened in December, was conflict within the party. Then also there are some other countries who are... they have their hands in the conflict. Because South Sudan is a rich country and everybody wants to take its companies to go there to make business. And when, some of them, have not gotten the chance to do their business, they started to... to support the rivals between the two: the government and the rebels. Then the problems started.

Nathan nosti esille samanlaisia huolia median konfliktista antamasta kuvasta.

Sakari: So, about current conflict in South Sudan, do you think that the media tells the right things about the conflict?

Nathan: The media sometimes tells lies. Sometimes they say there is a war in Juba, in the capital, which was not true. Yeah, because the media, sometimes they lie. They don't tell truth.

Sakari: What do you think is the reason behind the conflict?

Nathan: The main reasons, what we had from the media, the main reason is competition, because vice president wants to be a president, and president wants to be... So they are... They want to take power. Yeah.

Sakari: And how about the way to get out of the conflict, what do you think would be the way?

Nathan: The main thing, I think, is the president and his rival to agree together. I think they will

bring peace, if they agree. Between the two rivals. President and his vice president.

Sakari: So it's very, like personal, between just two?

Nathan: Yes, if the two reach an agreement, then maybe all the parties will come together.

Tutkimukseeni osallistuneet suomalaiset eteläsudanilaiset näkivät konfliktin kumpuavan siis ennen kaikkea poliittisen eliitin valtakamppailuista. Myös International Crisis Groupin (2014) konfliktista tekemä raportti toteaa konfliktin syiden olevan ennen kaikkea poliittisen johdon välisissä valtakamppailuissa. Samalla poliittiset johtajat ovat kuitenkin aseistaneet ”omien” etnisten ryhmiensä nuoria, muodostaen puolisotilaallisia joukkoja, jotka eivät ole välttämättä heidän hallinnassaan. (International Crisis Group 2014, 1–13)

Tutkimukseeni osallistuneiden suomalaisten eteläsudanilaisten näkemys konfliktista poliittisen johdon välisenä taisteluna vertautuu myös Jok Madut Jokin ja Sharon Hutchinsonin (1999) tutkimukseen dinka- ja nuer-ryhmien välisestä konfliktista 1990-luvulla. Jok ja Hutchinson toteavat, SPLM/A:n johtajien välinen konflikti 1990-luvulla hyödynsi ryhmien välillä ”perinteisesti” vallinnutta taloudellisten resurssien hallintaan keskittynyttä kilpailuasetelmaa. Samalla nämä korkeasti koulutetut eliitin jäsenet korvasivat perinteisten normien avulla säädellyt, lähinnä karjavarkauksiin keskittyneet sodankäynnin tavat siviiliväestöön ja infrastruktuurin hävittämiseen perustuvilla väkivallan muodoilla. Jok ja Hutchison katsovat, että ryhmien väestö pääosaltaan toivoi konfliktin loppumista, mutta olivat voimattomia sotilasjohtajien estäessä ryhmien välillä normaalisti vallinneet kommunikaatioyhteydet. 90-luvun konfliktin ratkaisussa pääosassa olivatkin yhteisöjen perinteisten johtajien pyrkimykset rauhan palauttamiseen ryhmien välille. (Jok & Hutchinson 1999.) Tämä tapa, jolla tähän tutkimukseen osallistuneet suomalaiset eteläsudanilaiset hahmottavat vuonna 2013 alkanutta konfliktia Jokin ja Hutchinsonin tutkimukseen osallistuneiden eteläsudanilaisten siviilien tapaan ennen muuta poliittisen eliitin valtakamppailusta kumpuavana konfliktina tuo esille, Christopher Zambakarin (2013) kuvailemia tapoja, joiden avulla poliittiset johtajat hyödyntävät etnistä identifioitumista omien valtakamppailujensa osana (Zambakari 2013). Lisäksi Tutkimukseeni osallistuneiden suomalaisten eteläsudanilaisten kriittinen suhtautuminen mediassa esitettyihin selitysmalleihin nostaa esille sen, miten konfliktien yksiselitteinen leimaaminen ”etniseksi konflikteiksi” jättää huomiotta ne tavat, joilla konfliktiin osallistuvat ryhmät ja organisaatiot pyrkivät käyttämään etnisyyttä tapana legitimoida omaa toimintaansa ja mobilisoida tukea itselleen (Brubaker 2013a).

Tutkimukseeni osallistuneet suomalaiset eteläsudanilaiset merkityksellistävät eteläsudanilaisuutta erityisesti siis sisäisestä monimuotoisuudesta kumpuavana yhteisyytenä sekä vapautena monimuotoisuutta tukahduttavista ja väkivaltaisista sorron käytännöistä. Nämä tavat

merkityksellistää eteläsudanilaisuutta ovat sellaisia kollektiivisia kertomuksia ja symboleita, joiden Jonathan Githens-Mazer (2008) toteaa muodostavan kansallisten symbolien kokoelmia, joiden kautta yksilöt voivat kiinnittyä nationalistisiin projekteihin, ja joiden kautta he hahmottavat omaa toimintaansa osana tätä kansallista projektia (Githens-Mazer 2008). Kuten tässä luvussa totesin, tämä vertautuu myös tapoihin, joilla kansallista identiteettiä merkityksellistetään myös muissa monietnisisissä kansakunnissa (Eriksen 2010, 140–143; Lange 1999). Samalla Etelä-Sudanin sisäiset etniset ryhmät muodostavat suomalaisille eteläsudanilaisille tärkeän identifioitumisen tavan, joiden avulla he kiinnittyvät myös itse Etelä-Sudanin kansakuntaan. Etelä-Sudanin sisäisestä etnisestä ryhmästä tulee siis osa jatkumoa, jossa suomalaiset eteläsudanilaiset hahmottavat etnisten ryhmien muodostavan Etelä-Sudanin kansakunnan, joka puolestaan liittyy sudanilaisuuteen ja afrikkalaisuuteen. Diana summasi käsityksensä erilaisten identiteettien muodostamasta jatkumosta kertoessaan minulle, miten hän puhuu lapsille omien ”juurien” tärkeydestä.

Diana: [...] We have to know from where we came. It's very important, for me, to let them know that. Because when I say I'm Diana, I'm from Africa, from Africa, I'm from Sudan. From Sudan, from South Sudan. From South Sudan, my place is [town in South Sudan], that mean I'm from [ethnic group in South Sudan]. I speak [the language of the group]. Every child have to know that. You are from Dinka, which Dinka, in which place, because there's many different Dinka. That everyone has their own place. This is what is very important for us.

5.2 Eteläsudanilaisuus diasporisissa sosiaalisissa suhteissa ja toiminnassa

Kuten luvussa 3.2 kuvailin, käsitän diasporan tässä tutkielmassa ajatuksena sosiaalisesti tuotetusta, tiettyyn paikkaan kiinnittyvästä yhteisyydestä, jonka avulla ihmiset pyrkivät luomaan käsitystä itsestään osana laajempaa, erityistä ryhmää, ja jota he hyödyntävät sosiaalisten suhteidensa muodostamisessa ja ryhmien tai yhteisöjen toiminnan mobilisoimisessa. Diasporan hahmottaminen tällaisena sosiaalisena prosessina nostaa esille ne erilaiset tavat, joilla ihmiset pyrkivät määrittelemään diasporaa ja siihen kuulumista. Samalla esille nousee se, miten diasporista tietoisuutta ylläpidetään, ja miten diasporista toimintaa pyritään mobilisoimaan. (Brubaker 2013b; Cohen 2008, 1–12; Sökefeld 2006.) Suomalaisten eteläsudanilaisten tapauksessa toiminta diasporassa nivoutuu myös ajatukseen Etelä-Sudanin kansallisvaltion osallistumisesta ja sen rakentamisesta. Tässä luvussa tarkastelen, miten tutkimukseeni osallistuneet suomalaiset eteläsudanilaiset merkityksellistivät eteläsudanilaisuutta ja siihen läheisesti liittyvää sudanilaisuutta tällaisena sosiaalisten suhteiden ja ryhmien muodostamisen tapana. Tarkastelen aluksi, miten eteläsudanilaisuus ja sudanilaisuus merkityksellistyvät erilaisten järjestöjen ja yhdistyksien toiminnassa. Samalla nostan esille myös, minkälaisia merkityksiä sudanilaisuudelle annettiin arjen sosiaalisten suhteiden

muodostumisessa. Tämän jälkeen nostan esille tapoja, joilla eteläsudanilaista ja sudanilaista identiteettiä pyritään Suomeen paikantuvassa diasporassa ylläpitämään. Lopuksi tarkastelen sitä, miten mahdollista paluuta Etelä-Sudaniin ja siellä vierailemista merkityksellistetään osana diasporaan kuulumista.

5.2.1 Eteläsudanilaisuus ja sudanilaisuus diasporisten järjestöjen toiminnassa ja arjen sosiaalisissa suhteissa

Diasporan ymmärtäminen edellä kuvaamallani tavalla sosiaalisiksi prosessiksi nostaa esille kysymyksen siitä, miten ihmiset käytännössä ottavat osaa diasporaan ja tekevät oman kuulumisensa siihen näkyväksi. Diasporan muodostuminen vaatiikin, että siihen itsensä laskevat ihmiset muodostavat erilaisia verkostoja ja enemmän tai vähemmän järjestäytyneitä ryhmiä, joiden avulla tuotetaan ja ylläpidetään ajatusta diasporan muodostamasta yhteisöstä sekä mobilisoidaan toimintaa esimerkiksi yhteisöllisyyden ylläpitämiseksi tai jonkin poliittisen projektin toteuttamiseksi. Tällaiset verkostot ja järjestöt voivat ottaa hyvin erilaisia muotoja alkaen paikallisista, epävirallisista naapurustoyhdistyksistä ja päättyen virallisiin, korkean tason järjestöihin, jotka toimivat yli valtioiden rajojen. (Sökefeld 2006.) Tutkimukseeni osallistuneet suomalaiset eteläsudanilaiset olivat yhtä lukuun ottamatta aktiivisesti mukana tällaisten diasporisten järjestöjen ja yhdistysten toiminnassa. Chris, Elijah ja Adam kertoivat, että suomalaiset eteläsudanilaiset olivat aloittaneet järjestäytymisen jo ensimmäisen kiintiöpakolaisryhmän saavuttua Suomeen.

Sakari: Millon tavallaan tämä SPLM-Finland alotti Suomessa toimintansa? Alkoko se heti kun te tulitte?

Chris: Joo, melkein heti, kun me tultiin, me yritettiin tehdä pieni ryhmä, mutta se ei onnistunut siinä aina, kun kaikki... Me ei vielä tiedetty suomalaisia [käytäntöjä]... to be engaged together, or to be sharing politics together, in that time, so we still waited for... 2004 tai 2005, sitten me aloitettiin. Joo, yritettiin tehdä vähän parempi [ryhmä].

...

Elijah: Joo, mää vielä sanon, muutaman sanan. Niinkun tästä SPLM-jutusta. Oli ihan tosi, mitä Chris sano [...]. Kun he tulee, ne tekee jotakin SPLM:n nimellä, mutta se oli vaikeaa, vaikeaa vähän järjestää, kun oli pieni ryhmä [...]. Mutta SPLM, tämä toimisto, [...] se oli vuonna 2009 jo kun perustettiin täällä Kokkolassa. Ja se on rekisteröitynyt silloin. Meillä on kaikki, rekisteritunnus ja kaikki.

Adam: Joo, tämä asia, ensin meillä oli vaikeaa, me tullaan pakolaisina ja me pelätään puhua politiikkaa, me ei tiedetä Suomen politiikkaa, ja sitten me löydettiin [...] Ulkomaalaistoimisto. Heillä oli leiri Turussa. Kolme päivää, ja he kutsu sudanilaiset, jotka asu Oulussa ja Vaasassa. Pitää meidän tulla yhdessä tutustumaan. [...] Ulkomaalaistoimisto antoi meille mahdollisuuden. Sitten kun me mennään sinne, kolme päivää, ja sinne tulee ryhmä Vaasasta ja tulee Oulusta. Sitten me aletaan miettiä: me ollaan nyt täällä Suomessa ja meidän kotimaa on rikki! Ja sota vielä jatkuu siellä. [...] Ei oo vielä rauhaa! Ja me puhutaan yhdessä, me ollaan pieni ryhmä, viisi henkeä Kokkolasta, ja viisi Vaasasta, ja oululaiset. Ja me istutaan yhdessä. Ja me puhutaan melkein... kauan? Melkein kolme...

Chris: Melkein neljä tuntia tai viis tuntia.

Adam: Neljä tuntia tai viisi tuntia me puhutaan yhdessä. Ensin on kysymys: me kysytään: nyt kun me ollaan täällä, ja meidän kotimaa on rikki, mitä me nyt tehdään? Meillä on tässä pakolaisia. Onko meillä mahdollisuus [auttaa]... Pitää auttaa nyt. Meidän pitää auttaa meidän kotimaata. Kaikki puhuu ja puhuu ja sitten.. Tästä alkoi ensimmäinen. Alkoi se järjestö. Ja sitten siellä [Etelä-Sudanissa], meillä on yksi paikka nimeltä Torit. [...] Ja sitten meille tulee surullinen uutinen, menee huonosti. [...] Ja sitten meidän järjestö osallistuu... miksi sitä sanotaan? Kaikki maksaa 5 euroa... [...] Joo, ja me halutaan auttaa, siellä ihmiset menee metsässä, ei oo.. siellä ei oo mitään. Ei oo ruokaa, ei oo mitään. Me laitetaan vähän rahaa, tulee melkein 800 dollaria. Me kerätään. Meidän omasta, pienestä ryhmästä! Ja me kerätään 800 dollaria! Joo.

Chris: Silloinen nimi oli Southern Sudan organization. Sitten kun tulee toinen ryhmä, toinen ryhmä haluaa, että tämä pitää vaihtaa [SPLM-Finlandiksi]. [...]

Tässä haastatteluotteessa esillä oleva SPLM-Finland -järjestö on siis ensimmäinen suomalaisten eteläsudanilaisten perustama kansalaisjärjestö. Järjestön tarkoituksena on tukea Etelä-Sudanin kehitystä ja koota suomalaisia eteläsudanilaisia yhteen. Adam nosti haastattelussamme esille myös SPLM-Finlandin suomalaisten eduskuntapuolueiden kanssa tekemän yhteistyön, jonka tuloksena eteläsudanilaisille johtajille on järjestetty mahdollisuuksia tutustua Suomen koulutusjärjestelmään, jotta siitä voitaisiin ottaa mallia Etelä-Sudanissa. Lisäksi Elijah korosti SPLM-Finlandilla olevan ylirajaisia yhteyksiä muualla diasporassa toimiviin poliittisiin järjestöihin ja Etelä-Sudanin hallintoon. Kuten Chris ja Adamin edellä olevasta kertomuksesta käy ilmi, järjestäytyminen uudessa maassa oli suomalaisille eteläsudanilaisille aluksi haastavaa. Suomalaisten eteläsudanilaisten omasta aloitteesta alkanut järjestäytyminen sai kuitenkin tukea Suomen valtion hallinnolta, jolloin järjestäytyneempi toiminta saatiin käyntiin. tällainen Suomen valtion järjestötoiminnalle tarjoama tuki nousee esille myös muiden Suomeen pakolaisina asettuneiden ryhmien kohdalla (esim. Huttunen 2006, 64–66; Pirkkalainen 2013). SPLM-Finland merkityksellistyy suomalaisille eteläsudanilaisille siis eteläsudanilaiseen kansalliseen identiteettiin kiinnittyvänä järjestönä, jonka kautta diasporassa elävät suomalaiset eteläsudanilaiset voivat tuntee osallistuvansa Etelä-Sudanin kansallisvaltion kehittämiseen ja osallistua mielekkäällä tavalla eteläsudanilaiseen diasporaan.

Etelä-Sudanin valtion ja nimenomaan eteläsudanilaisuuteen kiinnittyvän SPLM-Finland järjestön lisäksi tutkimukseeni osallistuneet suomalaiset eteläsudanilaiset nostivat esille Etelä-Sudanin sisäisten etnisten ryhmien ympärille Suomessa muodostuneet diasporiset järjestöt.

Festo: The Dinka, they have some organizations, and there is a Shilluk-organization, they have an organization. And I am from the [name of the organization] [...] And this kind of organizations. Yeah, and also we sometimes just come together and organize something for our people here in Finland.

Sakari: And how about different countries? [...] Do the organizations have contacts to other countries?

Festo: Yes, now we have contact with Norwegian people and the Swedish... The [name of the ethnic group]. I am talking about [this ethnic group], I'm not talking about the Dinka-tribe, because they have their own organization. And then the Nubians have their organization. But I'm talking on behalf of the Equatorials. So we have communication with people in the Norway, in the Sweden, Germany and also back in South Sudan also, we have the contact with them. And also in the USA. So we have the contact with them anyway.

Etnisten ryhmien ympärille muodostuneet järjestöt pyrkivät ylläpitämään eteläsudanilaisuuteen liittyviä etnisiä identiteettejä muun muassa järjestämällä erityisiä oman ryhmän kulttuuria juhlistavia tapahtumia. Hannah korosti etnisyyden ympärille muodostuneiden järjestöjen järjestämien juhlien tärkeyttä erityisesti tapana oman etnisen ryhmän kulttuurin ja kielen muistamiseen ja niiden opettamiseen Suomessa varttuville lapsille.

Hannah: [Meillä on] heimojuhlat, mitä me järjestetään [joka vuosi].. Me muistetaan että meillä on nyt, että me ollaan [etnisen ryhmän jäseniä]. Että emme unohda meidän kulttuuria. Ja meidän lapset osallistuu siihen myös.. Ja sitten me vaaditaan, että me puhutaan vaan omaa kieltä. Ei arabiankieltä, ei mitään kieltä, vaan [oman ryhmän kieltä] koko päivä, että lapset muistais, että mää olen [etnisen ryhmän jäsen]. Koska ei me uskota, että ne menee takasin omaan Sudaniin. Mutta että ne muistaa että, jos joku kysyy, niin voi kertoa. Mutta meillä on sellainen aina joka vuosi. Tulee joka kesä. Sellainen juhla.

Festo kertoi minulle myös, että etnisten ryhmien ympärille muodostuneiden järjestöjen kautta toteutetaan pienimuotoisten avustusten toimittamista Etelä-Sudaniin. Lisäksi Festo kuvaili näiden järjestöjen olevan yhteydessä toisiinsa ja tekevän yhteistyötä esimerkiksi Etelä-Sudanin itsenäisyyspäivän juhlallisuuksien valmistelussa. Tällä tavalla etnisten ryhmien ympärille muodostuneet järjestöt peilaavat luvussa 5.1.3 kuvailemaani käsitystä Etelä-Sudanista kansallisvaltiosta, jossa kansallinen yhtenäisyys kumpuaa erilaisten etnisten ryhmien jakamasta poliittisen yhteenkuuluvuuden tunteesta.

Tällaisten ylijärjestyksiä omaavien, eteläsudanilaisen kulttuurin ja poliittista yhtenäisyyttä vaalivien järjestöjen lisäksi tutkimukseeni osallistuneet suomalaiset eteläsudanilaiset nostivat esille myös järjestöjä, joiden toiminta keskittyy Suomessa elettyyn jokapäiväiseen elämään. tällaisia järjestöjä ovat muun muassa erilaiset vapaa-ajantoimintaa järjestävät epäviralliset ryhmät, kuten jalkapallokerhot tai klubit toimintaa järjestävät ryhmät sekä uskonnolliseen elämään kiinnittyvä kristillinen Sudanese Christian Fellowship -järjestö. Tällaisissa Suomessa elettyyn elämään keskittyvät järjestöt ja ryhmät eivät kiinnity eteläsudanilaiseen kansalliseen identiteettiin tai minkään Etelä-Sudanin sisäisen etnisen ryhmän identiteettiin, vaan niiden toiminnassa ovat mukana myös muut suomalaiset sudanilaiset. Esimerkiksi jalkapallokerho rakentuu ”sudanilaisten jalkapallokerhoksi” ja Sudanese Christian Fellowship rakentuu yhteisen ekumeenisen kristillisen uskon ympärille.

Samaan tapaan myös Suomeen sijoittuvan jokapäiväisen elämän sosiaaliset suhteet merkityksellistyivät tutkimukseeni osallistuneilla suomalaisilla eteläsudanilaisilla ennen kaikkea Etelä-Sudanin ja Sudanin rajan molemmilta puolilta Suomeen asettuneiden ihmisten jakaman sudanilaisen identiteetin kautta. Yhtä lukuun ottamatta kaikki tutkimukseeni osallistuneet suomalaiset eteläsudanilaiset totesivat olevansa päivittäin yhteydessä muihin Suomessa asuviin suomalaisiin sudanilaisiin. Diana painotti sudanilaisuuden määrittämien sosiaalisten suhteiden tärkeyttä ja kestävyyttä, korostaen samalla sudanilaisuutta asiana, jonka Etelä-Sudanin alueelta Suomeen asettuneet jakavat Sudanin alueelta Suomeen asettuneiden kanssa.

Diana: Meillä on ihan hyvä asia osallistumispuolella. Me sudanilaiset, se on.. meillä on hyvä kun jollakin on jotain, surullinen asia tai iloinen asia, me kaikki ollaan yhdessä siellä. Tiätkö? Ja kun jotain tapahtuu mulle, ja kun mulla on jotain, järjestän muistotilaisuuden, tai näin, kaikki tulee! Kaikki jotka pääsee eri kaupungeista tulee heti. Ja tämä on ihan hyvä asia meille. [...] We have always connection together. We are always one. If we have anything, we are always one. In church programs, in society programs, we are always one. You know? All over Finland, if I hear that there's something for my brother, even if he's living in Kotka, don't matter money things, you know. I want to go there, to be with him. Or with her. We want to be together always. This is a good thing between us, you know. We like these things, and we hope that it's going to go on like that.

Sakari: So you can go to any city and you always find your friends.

Diana: Yeah. Even I know him or I don't know him, but he from Sudan. This is important thing. From Sudan or from South Sudan, this is the important... The nationality, for me. I don't care if I know him or not, I have to be with him, to stand with him, because he needs me. Yeah. This is what we always do.

Ainoa tutkimukseeni osallistunut suomalainen eteläsudanilainen, joka ei kokenut olevansa usein yhteydessä muihin suomalaisiin sudanilaisiin, merkityksellisti yhteyden menettämistä suomalaisten sudanilaisten välillä seurauksena sudanilaisen identiteetin ja kulttuurin heikentymisestä ja ”suomalaistumisesta”.

Gabriel: Se on vähän... Joskus 2005 tai silloin alkuvuosina me oltiin muutettu tänne Suomeen, niin silloin meidän side oli vahva. Sudanilaisten kulttuurissa. Ja me osattiin arvostaa sitä, että täällä on muita meidän maalaisia. Ja osattiin pitää sitä kulttuuria yllä ja sitä... Sitä sudanilaisuutta arvostaa. Mutta, jälkeinpäin minä en tiedä voiko sanoo, että on... Jotkut on vähän liian suomalaistunut, tai sitten ottanut vähän sitä omaa... Minä en tiedä missä se on vähän muuttunut, mutta jossain vaiheessa se on tullut sitä, että... Kun jokaisella on, Suomessa on kaikki niin hyvin, niin jokaisella on ollut sitä omaa... Jotkut ajattelee, minulla on oma perhe, minulla on vaimo, minulla on oma jääkaappi, minulla on pankki[tili]. Niin tehkää mitä huvittaa tehdä. Sitten jotkut ehkä yrittävät kilpailla toistensa kanssa. Kenellä on paremmat oltavat, ja kuka on joku johtaja ja näin. Se on... Että me ollaan vuosien aikana jakaannuttu erilleen. Toisiltamme. [...] Ennen se oli niin tiivis tunnelma. Oli niin hienoa, joka kerta aina kun tapaa toisia. [...] Se oli hienoa. 2003, -4, -5, -6, -7, jopa -8:kin oli vielä hyvää. Mutta sitten sitä myöhemmin... Ehkä jokainen sitten on jo alkanut ajautua erilleen ja... Tietenkin siinä voi myös vaikuttaa... Ja vaikuttaa varmaankin sitä omaa vastuuta. Että vastuut on joillekin lisääntyne. Työn merkeissä tai koulun merkeissä ja näin. Mutta se ei... Se ei ole ennenkään haitannut, niin

ei sen pitäsi nytkään haitata. [...] Minulla on vähän merkinnyt sitä... Sitä yhteydenpito, tai yhdessä oloa, on aina ollut minulle se... Suuri merkitys sudanilaisena [...] ihmisenä, että keräännytään yhteen ja jaetaan hyvää. Iloitaan, nauretaan. Sitten seuraavana päivänä on parempi jatkaa, missä ikinä meekin. [...]

Tällä tavalla sudanilaisuus merkityksellistyy myös Gabrielille tärkeänä tapana määrittää Suomeen sijoittuvia jokapäiväisen elämän sosiaalisia suhteita: ”suomalaistumisen” hahmottaminen syyksi suomalaisten sudanilaisten sosiaalisten suhteiden heikkenemiselle korostaa, että Gabriel on kokenut juuri sudanilaisuuden asiana, jonka kautta sosiaaliset suhteet rakentuvat.

Suomeen paikantuvien jokapäiväisten sosiaalisten suhteiden lisäksi tutkimukseeni osallistuneiden suomalaisten eteläsudanilaisten sosiaaliset suhteet ulottuvat yli valtioiden rajojen myös Etelä-Sudaniin itseensä ja kolmansiin maihin, kuten Iso-Britanniaan, Kanadaan, Yhdysvaltoihin ja Australiaan. Kaikki tutkimukseeni osallistuneet suomalaiset eteläsudanilaiset kertoivat olevansa yhteydessä viikoittain tai kuukausittain Suomen ulkopuolella asuviin eteläsudanilaisiin tai sudanilaisiin. Mielenkiintoista kyllä, näitä ylijärjestyksiä jokapäiväisiä sosiaalisia suhteita ei kuitenkaan, merkityksellistetty sudanilaisen tai eteläsudanilaisen identiteetin kautta. Sen sijaan tutkimukseeni osallistuneet suomalaiset eteläsudanilaiset puhuivat näistä suhteista osana perheen ja ystävien verkostoja, jotka olivat pakolaisuuden myötä levinneet ympäri maailmaa. Samalla myös Etelä-Sudanissa asuville sukulaisille lähetty rahallinen apu hahmotettiin ennen kaikkea osana suvun sisäistä solidaarisuutta. Tämä tapa hahmottaa yhteydenpitoa Etelä-Sudanissa asuviin sukulaisiin lähinnä osana perheeseen liittyviä emotionaalisia suhteita ja kulttuurisia käytäntöjä heijastuu myös Yhdysvalloissa ja Australiassa tehdyissä eteläsudanilaisen diasporan tutkimuksissa (Lim 2009; Baak 2014). Näistä tutkimuksista poiketen omassa tutkimuksessani yhteydenpitoa Etelä-Sudanissa asuviin sukulaisiin ei kuitenkaan hahmotettu niinkään minkään kulttuurisen normin kautta, vaan pelkästään osana ”normaaleja” perhe- ja ystävyys-suhteita.

Kaiken kaikkiaan suomalaisten eteläsudanilaisten tavat merkityksellistää diasporisia sosiaalisia suhteitaan kiinnittyvät ajatukseen siitä, miten he merkityksellistivät Etelä-Sudania kansakuntana. SPLM-Finlandin toiminta antaa suomalaisille eteläsudanilaisille mahdollisuuksia ottaa osaa Etelä-Sudanin kansalliseen projektiin toisaalta konkreettisesti erilaisten kehitysprojektien kautta, ja toisaalta tarjoamalla tavan kiinnittyä ympäri maailmaa tuotettuun tapaan käsittää Etelä-Sudan omana jakamattomana ja itsenäisenä kansakuntanaan. Etnisten ryhmien ympärille muodostuneet järjestöt tarjoavat mahdollisuuden ylläpitää etnistä erityisyyttä, josta myös eteläsudanilaisen kansallisen identiteetin katsotaan kumpuavan. Sudanilaisuuden kautta merkityksellistetyt jokapäiväisen elämän sosiaaliset suhteet ja järjestöt puolestaan rakentavat ajatusta siitä, että huolimatta poliittisista rajoista, jotka erottavat eteläsudanilaiset muista sudanilaisista, jaettu kulttuuri ja historia kiinnittävät

eteläsudanilaisuuden vahvasti laajempaan käsitykseen sudanilaisuudesta. tällainen erilaisten järjestöjen ja niiden toimintojen paljous vertautuu suomalaisten somalijärjestöjen toiminnan monimuotoisuuteen (Tiilikainen & Mohamed 2013; Pirkkalainen 2013, 57–61). Lisäksi SPLM-Finlandin ja etnisten ryhmien ympärille muodostuneet järjestöjen rakentuminen kansallisten ja etnisten identiteettien ympärille tuo ilmi, miten Rogers Brubakerin (2013a) nationalismiin ja etnisyyden perusteella rakentuvat sosiaalisia kategorioita käytetään ihmisten mobilisoimisessa osaksi poliittista toimintaa (Brubaker 2013a). Diasporan käsitteellistäminen Brubakerin (2013b) tapaan prosessina ja kategorisointitapana nostaa esille, miten joustavaa diasporaan kuulumisen on: sama henkilö voi hahmottaa eri yhteyksissä itseään useamman diasporan kautta, kuten esimerkiksi osana eteläsudanilaista diasporaa, sudanilaista diasporaa tai tietyn etnisen ryhmän diasporaa. Diasporaan tai kansakuntaan kuulumisen ei kuitenkaan ole automaattinen piirre, jonka henkilö saa ”verenperintönään”. Sen sijaan diasporan muodostuminen ja jatkuminen sekä ihmisten sitouttaminen osaksi diasporan kautta muodostuvia konkreettisia ryhmiä nojaavat siihen, että tietoisuutta yhteenkuulumisesta ja yhteisen ”kotimaan” keskeisyydestä pidetään jatkuvasti yllä ja tuotetaan uudelleen. (Brubaker 2013b).

5.2.2 Eteläsudanilaisuuden ylläpitäminen

Martin Sökefeld (2006) käsitteellistää diasporisen kuulumisen ylläpitämistä diasporan kehystämisenä, eli tapoina, joilla diasporasta luodaan yhteisöä ja joilla kaukaiseen kotimaahan kiinnitytään (Sökefeld 2006). Luvussa 5.2.1 kuvailemieni SPLM-Finlandin ja etnisten ryhmien ympärille muodostuneiden järjestöjen järjestämät kulttuuripäivät ja Etelä-Sudaniin liittyvät juhlat, kuten vuonna 2011 järjestetty itsenäisyysjuhla ovat osa tällaista eteläsudanilaisen diasporan kehystämistä. Tällaisen järjestöjen kautta tapahtuvan toiminnan lisäksi tutkimukseeni osallistuneet suomalaiset eteläsudanilaiset toivat esille myös monia muita tapoja, joilla tunnetta kuulumisesta eteläsudanilaiseen kansakuntaan ja diasporaan tuodaan esille, edistetään ja ylläpidetään.

Järjestöjen järjestämien kulttuuritapahtumien lisäksi myös yksittäiset henkilöt ovat aktiivisesti mukana eteläsudanilaisuuden ylläpitämisessä diasporassa. Steven, jota haastattelin hänen musiikkitoimintaansa liittyen, kertoi radiokanavastaan ja sen yhteydessä järjestämistään musiikkitapahtumista.

Steven: [...] Mulla on semmonen radio-ohjelma, Sosa-Muzica radio. Mää soitan joka maanantai, se tulee nettiradiosta, niin niin. [...] Eteläsudanilainen musiikkihan on vasta myös nousussa. Aikaisemmin ei ollut kovinta monta artistia, jotka teki eteläsudanilaista musiikkia. Oli meillä yks semmonen kun Emmanuel Kembe, se oli aina semmonen legenda. Joo. Niin niin, se on ollu semmonen ylivoimakas, se on laulanut niitä vallankumouksellisia lauluja. Niinkun siitä vapaudesta ja siitä.. [...]. Meillä on nyt toi yks Dynamq, semmonen eteläsudanilainen reggae-laulaja, joka lauloi aina englanniksi, nyt se laulaa taas arabiaksi. Että se musiikkiteollisuus on niinkun nousemassa todella kovaksi taas. Että just nää uudet laulut, mitä

niinkun sudanilaiset nuoret tekee ja laittaa internettiin, niin niin, se tekee helpoks kans tolle mun radio-ohjelmalle, niin sitten.. Mää oon taas omistanut sitä mun radio-ohjelmaa silleen niinkun.. Sen nimi on Sosa-Muzica radio, eli Etelä-Sudanin radio, Etelä-Sudanin musiikkiradio. Niin niin, silleen, että mää yrittänyt tuoda sen kautta sitten niitä artisteja, niinkun kuuluville. Että mää yritän soittaa just näille suomalaisille, mitä on täällä, ja eurooppalaisille.. Ja mää mainostan sitä aika paljon tossa Facebookissa, niin sudanilaisissa yhteisöissä ja semmosissa sivustoissa. [...].Et se on ihan hienoo, että se on yks kans semmosista... niinkun yks tapa, yks tyyli, niinkun tuoda tätä.. Tuoda sitä omaa kotimaan musiikkia, niinkun kuuluviin korviin maailmalle. [...]

...

Steven: Mää oon yhteydessä näitten sudanilaisten artistien kanssa, niinkun ympäri Sudanin ja Amerikan, niin niin, mulla on semmonen projekti, että mää yritän joka vuosi tuoda jonkun sudanilaisen artistin tänne Suomeen esiintymään. Ens vuonna olis sitten kans tarkoitus tuoda yks sudanilainen artisti tuolta Amerikasta tänne vähän esiintymään. [...] Se on noussut joskus sillon 2010, kun mää tulin [vierailemasta] Amerikasta, että niinkun... Me oltiin täällä sudanilaisina ihmisinä, niin niin, meille ei ollut sitä... Kovin paljon sitä omaa kotimaista musiikkia. Me ei tunnettu sitä paljon. Mutta sitten kun nuorempana mää olin tosi aktiivinen nuori internetissä ja mää tunsin aika paljon niitä sudanilaisia muusikkoja. Ja sitten kun artistina, mää joskus kans oon äänittänyt, mää tunsin niitä sivustoja, mistä aina löytää sudanilaisia... muita sudanilaisia artisteja, ja lauluja. Mää oon tuonut niitä lauluja, niinkun, mun kansalle tänne näin Suomeen, ja esittänyt niitä ja sitten sen kautta mulle tuli taas se idea, että nyt sitten kun meillä on niitä lauluja täällä, että me eletään niin omassa maailmassa, mutta me vaan kuullaan, että jos voidaan kuulla ja samalla myös niinkun nähdä... Et siitä tuli se idea, että hei mää voisin tuoda niitä artisteja kanssa, että me voidaan täällä Suomessakin vähä elää omassa kulttuurissamme, että me voidaan niinkun nähdä ja kuulla. Niin se on ollut mulla ideana, niin niin. [...] Mää tykkään siitä, että meillä saa olla niinkun omana maamme, me saadaan niinkun olla ylpeitä siitä että me ollaan eteläsudanilaisia ja saadaan tehdä musiikkia myös niinkun meidän omaan tyyliin, omalla kielellä, että saadaan niinkun... Että myös niillä nuorilla kanssa, ne kuuntelee vähän niinkun muun maalaista musiikkia... Yrittäny vähän niinkun [sanoa] hei, Sosa-Muzica radio, et Sosa-Muzica on se, eteläsudanilainen musiikki on se juttu, kuunnelkaa sitä. Tukekaa meidän artisteja." [...]

Stevenin radiokanava ja siihen liittyvät musiikkitapahtumat ovat esimerkki siitä, miten diasporaan kuuluvat aktiiviset toimijat pyrkivät rakentamaan ja ylläpitämään kulttuurista kuulumista diasporan keskuspaikkaan. Samalla radiokanava ja musiikkitapahtumat toimivat tapoina, joilla Etelä-Sudanista Suomeen muuttaneita ihmisiä pyritään kytkemään osaksi diasporista tietoisuutta ja toimintaa. Musiikin painoarvoa tapana diasporisen kuulumisen ylläpitämisessä toi esille myös se, että muutkin tutkimukseeni osallistuneet suomalaiset eteläsudanilaiset toivat sen esille tärkeänä tapana ylläpitää ajatusta omasta kiinnittymisestä eteläsudanilaiseen kansakuntaan. Esimerkiksi Festo näytti minulle haastattelumme lopuksi internetistä videoita perinteisimmistä eteläsudanilaisista musiikkityyleistä ja tansseista. Musiikin keskeistä asemaa eteläsudanilaisen diasporan ylläpitämisessä on painottanut myös McMahon (2007), joka tuo esille myös, miten diasporassa tuotettu musiikki luo uutta musiikillista perinnettä, samalla kun sen avulla pidetään yllä kiinnittymistä kotimaahan (McMahon 2007). Lisäksi Stevenin järjestämät tapahtumat vertautuvat Caroline Farian (2010 & 2013) tutkimiin

eteläsudanilaisen diasporan Yhdysvalloissa järjestämiin kauneuskilpailuihin tilana, jossa eteläsudanilaisen kansallisen identiteetin ylläpitämisen ja tuottamisen lisäksi pyritään avustamaan eteläsudanilaisen viihde- ja kulttuuriteollisuuden kehitystä. (Faria 2010; Faria 2013.)

Musiikin lisäksi suomalaiset eteläsudanilaiset ylläpitävät eteläsudanilaista identiteettiään jokapäiväisessä elämässään monin eri tavoin. Lähes kaikki tutkimukseeni osallistuneet suomalaiset eteläsudanilaiset katsoivat internetin kautta eteläsudanilaisia televisiokanavia. Nämä televisiokanavat olivatkin läsnä muutamissa tekemistäni haastatteluista itse haastatteluja ennen ja jälkeen käytyjen juttutuokioiden taustana, josta tutkimukseeni osallistuneet suomalaiset eteläsudanilaiset poimivat puheenaiheita keskusteluihimme. Television uutiset ja ajankohtaisohjelmat toimivat tapana, jolla suomalaiset eteläsudanilaiset voivat pitää itsensä ajan tasalla Etelä-Sudanin viimeisimmistä puheenaiheista. Samalla kodissa taustalla pyörivä televisio vahvistaa ajatusta siitä, että nykyaikaisen teknologian avulla kaukaiseen Etelä-Sudaniin kiinnittyminen onnistuu Suomestakin käsin. Television lisäksi myös monet sisustuselementit luovat ajatusta eteläsudanilaiseen diasporaan ja kansakuntaan kuulumisesta. Seinällä roikkuva kuva kansallissankarin asemassa olevasta John Garangista, Etelä-Sudanin lippu ja kartta sekä Etelä-Sudanista otetuilla kuvilla varustettu kalenteri ovat esimerkkejä eteläsudanilaisuuden näkyväksi tekemisestä, joita minulle esiteltiin vieraillessani tutkimukseeni osallistuneiden suomalaisten eteläsudanilaisten kotona. Samaan tapaan myös suomalaisten eteläsudanilaisten kodeissa valmistettu ruoka, jota sain itsekin maistaa, tarjoaa mahdollisuuden ylläpitää eteläsudanilaista identiteettiä. Lisäksi muutamilla tutkimukseeni osallistuneista suomalaisista eteläsudanilaisista on kotonaan Etelä-Sudaniin liittyviä kirjoja. Yksi esimerkki tällaisesta kirjasta on aiemmin mainitsemani Hannahin etnisen ryhmän oman kielen opetuskirja, jonka avulla hänen lapsensa voivat opiskella kieltä ja hän itsekin voi ylläpitää omaa kielitaitoaan.

Suomalaisten eteläsudanilaisten diasporisen identiteetin ylläpitämiseen liittyy myös ajatus eteläsudanilaisuuden siirtämisestä seuraavalle sukupolvelle, eli lapsille, jotka ovat kasvaneet Suomessa. Tutkimukseeni osallistuneet suomalaiset eteläsudanilaiset pitivät eteläsudanilaisuuden opettamista lapsille tärkeänä, mutta välillä haasteellisena.

Diana: [...] Ja se on oikeesti, oikeesti, meidän lapset ei tunne, että he kuuluisi sudanilaisiin. Etelä-Sudanin maahan. Ei. Ei ikinä. Se on niin vaikeaa. Ja meillä vanhemmilla, meillä on oikeesti iso työ, ihan iso, ei oo helppo ikinä, ei oo helppo. Se on niin iso työ. Meidän tarvitsee opettaa heille... [...] Ja joskus me kuuntelimme, mikä se on, national song, South Sudanese national song, ja sitten meidän piti sanoa heille, mitä se tarkoittaa. Joo, ja miksi meillä on nyt maa. Miksi näin, miksi pitää mennä näin. Se on ihan todella vaikeaa, meidän lapsille. Joo. [...] Ja joskus me mennään ihan netiin. [...] Kun siellä on joku ohjelma, tai joku filmi, me katsomme kaikki, ja sitten me keskustelemme yhdessä, mitä [siinä on ja] miksi näin. Mitä me voimme tehdä? Mitä sinä voit tehdä, kun sinä tulet isoksi? How you're going to help those people? They are your people. They need you. This is why you have to be good in school. You have to study, become a good person, and then you can help those people. Because we have this problem now, that some of them say, We are now... We are Suomalainen. Me olemme suomalaisia, meillä

suomalainen kansalaisuus. "Okei, sinä olet suomalainen, mutta afrikansuomalainen. [...] You have to understand that. It's good to have this nationality, yes, we are all proud about it. But, also, we have to know from where we came. [...]

Kuten Dianan haastatteluotteesta käy ilmi, ajatukseen eteläsudanilaisuuden siirtämisestä omille lapsille liittyy ajatus siitä, että he olisivat myös aktiivisia ja osallistuisivat Etelä-Sudanin rakentamiseen. Dianalle eteläsudanilaisen identiteetin siirtäminen lapsille on samalla siis pyrkimys liittää heidät osaksi aktiivista eteläsudanilaista diasporaa ja Etelä-Sudanin kansallista projektia. Eteläsudanilaisuuden opettamista haittaa kuitenkin lasten oman kiinnostuksen tarttuminen muihin asioihin.

Chris: Toinen asia, joka on vaikea lasten opettamisessa... [...] Lapsella ei ole aikaa. Aina kun tulee koulusta, menee huoneeseensa, reppu alas. Ja avaa telkkarin. Pelaa. Kun sinä sanot "tule [käymään täällä]", tulee nopeasti, ja seisoo: "mitä asiaa?". Istu." Ei, mulla ei oo aikaa. Mää haluan juosta nopeasti takaisin, niin saa pelaa. "Sitten et voi sinä kertoa, mitään... Ja kun hän lopettaa pelin, hän haluaa levätä. Se on vaikea meille, mutta me yritetään. Kun sinä meidän kulttuurissa, kun sinä tarjoudut kertomaan lapselle jotakin, [...] Hän istuu rauhassa. Ja sitten vähän niinkun pitää kertoa, mitä hänen tarvitsee tietää. Sitten hän istuu rauhallisesti ja... Mutta tällä hetkellä ei. Jännittää...

Elijah: Hän istuu kiireessä!

Chris: Hän tarvii nopeasti... Ja haluaa mennä ulos, "täällä ei mitään tekemistä." Jos sinä sanot, hetkinen hän luulee, että sinä pakotat. Kun ei halua pakottaa, täällä kotona sanotaan "älä pakota." Milloin sinä kerrot [näistä asioista]. Ei, aika menee... Aika menee... Hehehe... Jokaisella on oma kokemus. Se on vaikea.

Eteläsudanilaisuuden opettaminen lapsille on hankalaa, kun arki sijoittuu Suomeen, eikä "oikeaa" aikaa eteläsudanilaisuuden omaksumiselle ole mahdollista helposti löytää. Lisäksi Suomessa kasvaneille lapsille Etelä-Sudan voi vaikuttaa oudolta ja epämiellyttävältäkin paikalta.

Diana: Me katsotaan ihan netissä.. Siksi minä sanon, joskus me menee netitse katsoon [Etelä-Sudania]. Ja yksi lapsi sano, kysy minulta Onko oikeesti niin, että ihmiset asuu siellä?!" Mää: "Joo-o, ihmiset asuu siellä" Ei voi olla totta "Joo-o, se on totta, ihmiset asuu siellä. Mekin, ensin asuttiin siellä. Miksi me emme kuole, meidän vanhemmat asuu siellä, miksi he eivät kuole. Miksi sinä voisit kuolla, kun sinä menet sinne? Sinne ei voi kuolla. "Juu, siellä on niin kuuma! Ihan niin kuuma" Joo-o, täälläkin on ihan kylmä. Joo, ihan kylmä. Joskus sinä tulet, voi että sun, mun kädet palelee, joo. Ihan sama vastakohta nyt. Ihan sama"

Adam: Siellä kuuma, täällä kylmä.

Diana: Joo-o. Kun sinä osaat asua kylmässä paikassa, sinä osaat asua ihan kuumassakin paikassa. Se on ihan.. Me ollaan toteutettu tämä, kun ensin me asuttiin ihan kuuma paikassa, ja nyt me olemme täällä. Kylmässä paikassa. [...]

Dianan ja Adamin kokemus on, että Suomessa lähes koko ikänsä viettäneille lapsille Etelä-Sudan näyttäytyy vieraana paikkana. Vanhempien oma kokemus erilaiseen paikkaan tottumisesta on

esimerkki, jonka avulla he toivovat voivansa osoittaa, että erilaisiin ympäristöihin on mahdollista sopeutua. Samalla tutkimukseeni osallistuneet suomalaiset eteläsudanilaiset kuitenkin toivoivat, että vaikka vielä tällä hetkellä heidän lapsensa eivät olisikaan kiinnostuneet Etelä-Sudanista, kiinnostus voisi herätä myöhemmällä iällä.

Elijah: [...] Meidän lapset, kun me tultiin tänne, eivät tienneet mitään [Etelä-Sudanista]. Ei mitään Sudanista... Ei tiedä, tulee pienenä lapsena, ja nyt kasvatetaan heidät... Esimerkiksi mulla on nyt... vanhin lapsi on nyt lukiossa. Hän on 16 vuotta. Mutta ei tiedä. Kun me tultiin Egyptistä, hän on neljä vuotta. Ja sitten lapsi, kun kattoo esimerkiksi uutiset ja tulee kuva... ja netissä kun hän näkee [Etelä-Sudanista], sanoo, tsk, ei tykkää, ei mitään... "Ei.. He eivät tiedä mitään. Mutta mää ajattelen, kun tulee 18, 20 vuotta, sitten mää luulen, tämä aika on sopiva. [...] Mää ajattelen, kun mää kerron... meidän pitää pikkuhiljaa [kertoa Etelä-Sudanista]... Ja sitten antaa vähän aikaa. Kun he tulee 18, 20 vuotta, niin sitten mää luulen... hän ymmärtää mitä [me on tarkoitettu], ja haluaa keskustella.

Lisäksi tutkimukseeni osallistuneet suomalaiset eteläsudanilaiset ajattelivat, että vieraileminen Etelä-Sudanissa on mahdollisuus, jonka avulla heidän lapsensa voivat saada omia muistoja maasta ja tämä voisi auttaa oman eteläsudanilaisen identiteetin muodostamisessa.

Chris: Joo, se on tärkeää, että me opetetaan meidän lapsille omasta maasta, ja [opetetaan] rakastamaan... Mutta tämä asia... Minä oon vanhempi, se on helppo mulle. Mutta hän kasvaa täällä, se on vähän vaikeaa, koska [kun] me tultiin tänne, toinen [lapsi] oli kaksi vuotta, toinen neljä vuotta. Heille on vaikea ymmärtää, mitä mää puhun, mutta helppo, kun mää otan lomaa. Ja vien sinne. Ja kattoo. Laps tulee sitten takaisin, ja mää kerron mikä... mitä pitää oppia, ja miten pitää aloittaa rakastaa oma maata. Sitten melkein auttaa. Mutta kun mää puhun vaan, ei mene sinne kattoon, se on vaikea. Joo. [...]

Caroline Faria (2014) on havainnut samanlaisia toiveita siitä, että lapset kiinnittyisivät osaksi Etelä-Sudanin kansakuntaa ja että he aktivoituisivat kansakunnan rakentamiseen. Samoin myös haasteet, joita tutkimukseeni osallistuneet suomalaiset eteläsudanilaiset kohtaavat lastensa kasvattamisessa nousevat esille myös Farian tutkimuksessa. Samalla Faria nostaa kuitenkin esille esimerkin siitä, miten vanhempien pyrkimykset sitoa lapsensa osaksi eteläsudanilaista kansakuntaa ovat johtaneet siihen, että heidän lapsensa on muuttanut Etelä-Sudaniin ja rakentaa siellä omalta osaltaan Etelä-Sudanin kansakuntaa. (Faria 2014, 1053, 1057–1059.)

Diasporien ylläpitäminen vaatii, että erilaiset verkostot ja järjestöt sekä yksittäiset toimijat tuottavat jatkuvasti ajatusta yhteenkuulumisesta ja jaetusta alkuperästä, aktivoiden samalla ihmisiä mukaan toimintaan (Sökefeld 2006; Brubaker 2013b). Samaa tapaansa myös jaettu ajatus kansallisesta kuulumisesta nojaa, kuten Michael Billig (1995) toteaa, siihen, että sitä tuotetaan jatkuvasti uudelleen sekä kansakuntaa erityisesti juhlistavissa tilaisuuksissa että ihmisten jokapäiväisessä elämässä (Billig 1995, 1–12). Tällä tavalla eteläsudanilaisuuden ylläpitäminen diasporassa kytkeytyy myös

nationalismin kolmanteen tasoon, eli nationalismin jokapäiväiseen ilmaistamiseen ja uudelleen tuottamiseen. Suomalaisilla eteläsudanilaisilla erityistä nationalismin jokapäiväisestä ilmenemisestä tekee se, että heidän asuinpaikassaan tällaista jokapäiväistä ”liputtamista” ei tuota järjestäytyneesti poliittinen eliitti tai valtiollinen media (lukuun ottamatta internetin välityksellä seurattavia eteläsudanilaisia televisiokanavia). Suomalaisilla eteläsudanilaisilla esiin nousevatkin ennen kaikkea Michael Skeyn (2009) korostamat tavat, joilla kansallisvaltioiden jäsenet toimivat, passiivisen yleisön sijaan, aktiivisina toimijoina, jotka rakentavat itse jokapäiväisiä tapoja merkitä kansallista identiteettiä ja tuottaa kuulumista kansallisvaltioon (Skey 2009).

5.2.3 Etelä-Sudaniin palaaminen ja siellä vieraileminen

Diasporaan kuuluu määritelmällisesti ajatus tietystä keskuspaikasta, johon hajalleen joutuneilla ihmisillä on erityinen suhde. Samalla moniin diasporiin liittyy myös ajatus mahdollisesta paluusta tähän keskuspaikkaan. (Cohen 2008, 6.) Kuten edellisessä luvussa totesin, Etelä-Sudanissa vieraileminen näyttäytyy tutkimukseeni osallistuneille suomalaisille eteläsudanilaisille yhtenä tapana pyrkiä luomaan omille lapsille eteläsudanilaista identiteettiä. Lisäksi Etelä-Sudanissa vieraileminen näyttäytyi tutkimukseeni osallistuneilla suomalaisilla eteläsudanilaisilla myös tapana vahvistaa omia siteitä Etelä-Sudaniin kansakuntana ja pitää yllä suhteita Etelä-Sudanissa asuviin ystäviin ja sukulaisiin. Tässä luvussa tarkastelen sitä, miten Etelä-Sudanissa vieraileminen ja mahdollinen Etelä-Sudaniin paluu merkityksellistyvät tutkimukseeni osallistuneille suomalaisille eteläsudanilaisille.

Tutkimukseeni osallistuneista suomalaisista eteläsudanilaisista yli puolet ovat vierailleet Etelä-Sudanissa Suomeen asettumisensa jälkeen. Monet ovat tehneet useampia erimittaisia vierailuja. Tärkeä syy Etelä-Sudanissa vierailemiseen on erilaisten perhe- ja ystävyys-suhteiden ylläpitäminen.

Sakari: Can you tell me about your trip?

Festo: Yeah, my trip. Because after 20 years I have never been to Sudan, and... So when I went there last year [...]. I went from Finland to Germany and from there to Ethiopia and from Ethiopia to Juba. [...] And I were there and I found my family. And after 20 years everyone is very excited, you know. And we just stay with them and... I think... I've been there for three months and it's very nice. [...]

Samalla Etelä-Sudanissa vieraileminen on joillekin myös tapa, jolla omaa eteläsudanilaisuutta pidetään yllä. Erityisesti Gabriel korosti haastattelussamme, että hän matkustaessaan Etelä-Sudaniin, sukulaisten tapaamisen lisäksi, pyrkii tavoittamaan tunnetta eteläsudanilaisuudesta ja omasta kulttuurista, jollaista Suomessa ei voi saada. Isac puolestaan nosti esille vierailujen merkityksen tapana saada ensikäden kosketus Etelä-Sudanin tilanteeseen ja pysyä tällä tavalla tiukemmin kiinni kansakunnan tapahtumissa. Vierailujen lisäksi monille tutkielmaani osallistuneille suomalaisille eteläsudanilaisille ajatus mahdollisesta paluusta muodostaa tärkeän tavoitteen tai haaveen elämässä.

Gabriel: Päälle katsottuna, minun elämä ei jää tänne ihan Suomeen lopullisesti, että kyllä minä tähtään koko ajan, vaikka minä oon nyt ollut niin kauan pois mun maasta, niin mun... Koti-ikävä on aina kuitenkin koti-ikävä, ja se on aina pysyvää, aina minulla tuolla sydämmen pohjalla ja kaikki mitä minä teen, minä tähtään, niin... minä katson taakse vain kotiin. Ja kymmenen vuoden päästä, ehkä sitten taas ollaan lopullisesti siellä. Mutta kun mää sanon, että minä meen takasin kotiin, niin se ei tarkoita sitä, että minä menisin sinne lopullisesti enkä ikinä tulisi takasin Suomeen, koska Suomesta on taas tullut minun toinen koti, että se on minun osa, että jos minä meen sinne, taas tulee ikävä Suomeen, niin tulee taas ehkä oleen semmosta, että kesät siellä... Eikun talvet siellä ja kesät täällä.

Kuten tästä haastatteluotteesta käy ilmi, paluu Etelä-Sudaniin ei kuitenkaan tarkoita sitä, että suhde Suomeen loppuisi. Laura Huttunen (2006) on nostanut esille, miten suomen bosnialais-diasporassa ajatukset paluusta Bosniaan rakentuvat samaan tapaan paikkojen välissä. Huttunen toteaa, että huolimatta toiveista palata Bosniaan, monilla Suomen bosnialaisilla Bosnian epävakaa tilanne ja lasten tulevaisuus sitovat mahdollisia palaajia vahvasti myös Suomeen. (Huttunen 2006, 77–79.) tällaiset huolet kaukaisen kotimaan turvallisuudesta ja lasten tulevaisuudesta nousivat esille myös tutkimukseeni osallistuneilla suomalaisilla eteläsudanilaisilla, mutta lisäksi osa heistä korosti Gabrielin tapaan, että Suomesta on muodostunut heille toinen kotimaa, josta lopullisesti lähteminen ei ole todennäköistä.

Sakari: Would you like to move back there? To South Sudan. Or do you prefer to live here?

Isac: I have, like what I told you, I have both.

Sakari: Both?

Isac: I can go, I will stay, and then I come back. [...] Like two months, three months there and [then back to Finland]

Mahdollinen paluu Etelä-Sudaniin merkityksellistyi joillakin tutkimukseeni osallistuneilla suomalaisilla eteläsudanilaisilla myös tapana, jolla voi konkreettisesti olla mukana rakentamassa eteläsudanilaista yhteiskuntaa ja kansakuntaa.

Gabriel: Sitten [kun] minä tuun tänne Suomeen, niin jos minulla on joku semmonen tapa, millä minä voin ehkä vaikuttaa niissä asioissa sitten jälkeenpäin, niin minä ehkä voin auttaa, mutta... Päällepäin katsottuna minä nään itteni ehkä hyödyllisemmin silleen, koska minun täytyy valmistaa itteeni sitä varten, että minä pystyn auttaan niitä. minun täytyy auttaa taas itseäni täällä Suomessa. Minä en pysty vielä nyt tällä hetkellä tekemään paljon mitään tähän, auttamaan tai... [...] Vähän rakentaa ja harjottaa ja valmistaa itseeni sitä varten koska minulla on se ehkä suuri koitos kun minä muutan sinne. Että silloin sitten asiat alkaa tapahtuun, että minulla on niitä ajatuksia. Esimerkiks minun yks haaveistani on että, meen sinne ja rakennan tilaa, missä lapset voi olla, ettei tarvii olla kadulla. Sitten alan ottaa lapsia ja antaa niille semmosta toivoa, tai enemmän sellaista tekemistä.

Eteläsudanilaisten diasporan aiemmassa tutkimuksessa on kiinnitetty huomiota siihen, miten Etelä-

Sudaniin diasporasta palaavien ihmisten pyrkimykset rakentaa Etelä-Sudania ovat toisaalta rakentava voimavara, mutta myös, miten diasporasta palaavien pyrkimykset rakentaa kotimaataan kohtaavat myös ongelmia toisaalta Etelä-Sudanissa pysyneiden erilaisten näkökulmien ja toisaalta Etelä-Sudanin huonon turvallisuustilanteen ja infrastruktuurin myötä (Faria & Ericson 2011; Van der Linden, Blaak & Andrew 2013). Myös tutkimukseeni osallistuneet suomalaiset eteläsudanilaiset nostivat esille Etelä-Sudanin turvallisuustilanteen ja heikon infrastruktuurin haasteina sekä palaamiselle että Etelä-Sudanin kehittämiseksi.

Adam: [...] [N]ow, we are happy. That we get our country. But how to use the country? That is the question, again now. Miten hallita tätä valtioa? Joo, esimerkiksi minä olen täällä, Elijah on sanonut, Amerikassa on paljon eteläsudanilaisia, jotka lähtee pakolaisiksi, minä olen täällä Euroopassa, ja Australiassa, siellä on paljon. Me kaikki halutaan mennä rakentamaan oma maata. Mutta sielläkin on vaikeuksia. Joo. Vähän vaikeuksia sielläkin. Nyt tämä ajatukset on vielä meidän päässä. [...]

Suomalaisten eteläsudanilaisten elämä rakentuu, monien diasporisten ryhmien tapaan, kahden merkityksellisen paikan välissä. Tutkimukseeni osallistuneille suomalaisille eteläsudanilaisille sekä Etelä-Sudan että Suomi muodostuvat merkityksellisiksi paikoiksi. Suomeen sijoittuvassa jokapäiväisessä elämässä mahdollisuus vierailla Etelä-Sudanissa on ylirajaisten ihmissuhteiden ylläpitämisen lisäksi tapa uudistaa omaa kiinnittymistä eteläsudanilaiseen kansakuntaan. Sama pätee myös ajatukseen mahdollisesta palaamisesta Etelä-Sudaniin. Ylläpitämällä ajatusta tästä mahdollisuudesta, suomalaiset eteläsudanilaiset ylläpitävät samalla myös ajatusta siitä, että he kuuluvat eteläsudanilaiseen kansakuntaan. Toiveet palaamisesta eivät kuitenkaan vähennä suomalaisten eteläsudanilaisten merkitystä, joka Suomella ja suomalaisuudella on suomalaisille eteläsudanilaisille. Sen sijaan näiden paikkojen välinen elämä näyttäytyy houkuttelevana mahdollisuutena. Kuten Liisa Malkki (1992) toteaa, asioiden kansallisessa järjestyksessä kansallinen kuuluminen käsitetään usein liikkumattomuuteen ja ”juuriin” viittaavien metaforien kautta (Malkki 1992). Kuten suomalaisten eteläsudanilaisten kokemus elämästä kahden kansallisvaltion välillä korostaa, tällainen tapa käsittää kansallinen kuuluminen ei kuitenkaan ole ainoa mahdollinen.

5.3 Eteläsudanilaisuus ja suomalaisuus

Tutkimukseeni osallistuneille suomalaisille eteläsudanilaisille suomalaisuus muodostaa monipuolisen kulttuurisen kontekstin. Suomalaisuus on toisaalta jokapäiväisessä elämässä jatkuvasti läsnä oleva vertailukohta, johon eteläsudanilaista kulttuuria ja identiteettiä verrataan. Toisaalta Suomi on pitkään valtiossa asuneille suomalaisille eteläsudanilaisille myös toinen koti, johon kiinnittyminen muodostaa eteläsudanilaisuuden lisäksi heille myös toisen kansallisen identiteetin. Nationalismin teoretisoinnissa on kirjoitettu suhteellisen vähän siitä, miten kahteen eri kansakuntaan kiinnitytään.

Kuitenkin, kuten Liisa Malkki (1992) toteaa, maailmassa liikkuvien ihmisten tavat kiinnittyä moniin eri paikkoihin nostavat esille tarpeen hylätä jäykät tavat käsittää paikkaan kiinnittyminen toisensa poissulkevien ja tarkkarajaisten yksiköiden kautta (Malkki 1992, 31–38). Aloitan tämän luvun tarkastelemalla sitä, miten suomalaiset eteläsudanilaiset käsitteellistävät suomalaisuuden ja eteläsudanilaisuuden suhdetta. Tämän jälkeen nostan esille, miten suomalaiset eteläsudanilaiset toivat esille oman kiinnittymisensä eteläsudanilaisen kansakunnan lisäksi myös suomalaiseen kansakuntaan.

Suomalaisuus on suomalaisille eteläsudanilaisille asia, joka on läpileikannut heidän elämänsä aina Suomeen saapumisesta asti. Suomalaisuuteen liittyvät Etelä-Sudanista saapuneille vieraat tavat ovat, kaikessa erilaisuudessaan, olleet tämän takia myös erilaisen toimimisen tapa, johon eteläsudanilaisuus on varsinkin alkuaikoina vertautunut. Tutkimukseeni osallistuneet suomalaiset eteläsudanilaiset vertailivatkin haastatteluissamme usein ”eteläsudanilaista kulttuuria” juuri ”suomalaiseen kulttuuriin”.

Elijah: [...] Kun me tultiin tänne, vuonna 2001 syksyllä, oli hyvä aika.. Ei oo lunta ei oo mitään. Mutta [joitain] vaikeuksia oli ennen kuin meillä on... [...] Suomalaiset koko ajan näki meidät [epäselvä: pelossa] noin... Hähää.. Näki pelossa, ja se pelkää ennen, pelkää.. Ei tiedä.. [ensimmäisessä asuinpaikassa], [...], ei oo kukaan nähnyt mustaa miestä, ei oo. Ja kaikki katsoo, kun me esimerkiksi menimme markettiin. Ja kaikki: ßoh, kato kato, pieni lapsi, musta pieni lapsi" Katto meidän lapsia. Tsk. Sitten [kun] aikaa menee, ja me käydään suomenkielenkoulu, siellä sitten me opimme [suomea]. Kaksi vuotta, kolme-neljä vuotta menee. Ja sitten asiat parantuu. Naapuri joskus sanoo Hei." Mutta ennen ei sanonut hei. Suomen kulttuuri on eri. Ei sanota hei" [naapureille]. Meillä siellä on pakko. On pakko. Pakko aamulla kun herää ja näkee naapurin, sanoo Terve naapuri, mitä kuuluu? Mitä lapsille kuuluu, mitä perheelle?,"tämä on tärkeää, mutta täällä ei kukaan sano. Vaikka näkee näin. Ja sitten kolme, neljä vuotta ja sitten kaikki tuli ja... Nyt, tulee normaaliksi. [...] Ja suomalaiset tuntee meidät ja nyt meillä ei oo ongelmia. [...]

Elijahin kokemus Suomeen saapumisesta tuo ilmi, miten uudenlainen ympäristön Suomi muodosti. Suomalaiset eteläsudanilaiset erottautuivat ympäristöstä, samalla kun he myös kohtasivat heille vieraita toimintamalleja. Erityisesti Elijahinkin mainitsema tervehtiminen sekä ajanvietto ystävien ja suvun kanssa olivat asioita, joissa tutkimukseeni osallistuneet suomalaiset löysivät eroa eteläsudanilaisuuden ja suomalaisuuden välillä.

Sakari: [...] [W]hat do you think, how South Sudanese people are different from Finnish people for example?

Isac: Yes, we are totally different with the Finns, because the... We South Sudanese, or Sudanese in general, we always like to be together; we always share what we have, for example I can invite my friends to come to my house, and all the services that... whatever I have, I can give it to them. Any time I can call and can come his house without make an appointment. And is... Also, when I have some problems, they can support me. [...] All of us, South Sudanese or Sudanese, we all always came together. Which is not in Finland. The first time when we came in 2001, was... we thought Finnish people are not celebrating the Christmas together. [...] For example, like 25th of December, their supposed to be together; but in Finland, here you find

only family. There are in their own place. No other relatives, come to... Which is totally different with us. During the Christmas time we can come to someone's house and other people can go to my house and then we can go and go and go: Make a round.

Tällaiseen sosiaalisuuteen liittyy myös käsitys vieraanvaraisuuden tärkeydestä, josta sain itsekin nauttia aina vieraillessani suomalaisten eteläsudanilaisten kodeissa. Lisäksi suomalaisuuden ja eteläsudanilaisuuden eroissa nousi tutkimukseeni osallistuneilla eteläsudanilaisilla erilainen suhtautuminen vanhempien kunnioittamiseen. Suurin osa tutkimukseeni osallistuneista suomalaisista eteläsudanilaisista nostivat esille, että Suomessa lapset haastavat vanhempiaan paljon enemmän, kun taas Etelä-Sudanissa lapset kasvatetaan kunnioittamaan vanhempiaan enemmän. Tällaisiin näkemyseroihin lastenkasvattamisen tavoista myös Jay Marlowe (2012) on kiinnittänyt huomiota myös Australiaan paikantuvan eteläsudanilaisen diasporan kontekstissa (Marlowe 2012).

Suomalaisuus ei kuitenkaan pelkistynyt vain vertailukohdaksi eteläsudanilaisuudelle, vaan kaikki tutkimukseeni osallistuneet suomalaiset eteläsudanilaiset nostivat esille myös, miten Suomessa asuminen on tehnyt heistä myös suomalaisia. Kuten luvussa 5.2.1 kirjoitin, Gabriel hahmotti tätä ”suomalaistumista” osittain sudanilaisen yhteisöllisyyden heikentymisenä.

Gabriel: Meillä täällä Suomessa se kulttuuri on, kuten minä oon käyttänyt sitä sanaa, suomalaistunut, että, se kulttuuri, oma kulttuuri ei enää ollu... on vähä semmosta samaa kuin täällä Suomessa. Joskus se oli ihan... Oma kulttuuri oli ihan tässä näin [pitää kättään kasvojensa edessä]. Me arvostettiin Suomen kulttuuria, tehtiin Suomen kulttuurin mukaan, sillä tavalla. Mutta nyt taas se Suomen kulttuuri tulee tekemään meissä sitä, ja sitten meidän oma kulttuuri menee sillälaila, että ... [on puhuessaan siirtänyt kättänsä sivulle kasvoista, ikään kuin näkökentän reunalle] No kulttuuri on kulttuuri.

Samalla Gabriel totesi haastattelussamme, että suomalaisuus muodostaa toisen kansallisen kiinnittymisen kohteen, vaikka Etelä-Sudan kotimaana tuntuukin houkuttelevammalta vaihtoehdolta tulevaisuudessa.

Gabriel: [...] [Olen saanut] paljon sitä ymmärrystä Suomen kulttuurista, ja saanut ymmärtää suomalaisuutta. Sitten se suomalaisuus on minussa aika suuri, mutta kuitenkin minulla on aina ollut se, että kun täällä on kaikki niin hyvin. Jokaisella on oma, sitä, jääkaappi, ja oma huone ja oma sänky, oma... vaikka mitä. Silti täällä ei ole sitä, mitä minä kaipaen. Sitä lähimmäisen rakkautta. Sitä iloista piirrettä. Ja semmosta nöyryyttä. Ne on semmosia asioita, joita minä kaipaen. Minä ehkä katson, että minun kotimaa, vaikka siitä on pitkä aika, vaikka minä en ole ollut siellä, ja näin, niin, silti minä näen, että siellä on parempi olla, kun täällä. Koska vaikka siellä on niin vähän, vaikka siellä ei ookkaan.. Siellä on niin pieni... Sillon se elämä on paljon maukkaampaa. Mää rakastan Suomea, mää oon tyytyväinen, kiitollinen Suomelle, mitä minä oon saanut siltä. Mutta minä koen, että minun kotimaan ehkä enemmän sellasena... minun kodiksi [...]

Gabriel totesikin puhuessamme takasin Etelä-Sudaniin palaamisesta puhuessamme, että hän haluaisi

osittain Suomessa ja osittain Etelä-Sudanissa, kuten luvussa 5.2.3 mainitsin. Myös Isac korosti suomalaisuutta identiteettinä, joka on olemassa eteläsudanilaisuuden rinnalla suomalaisilla eteläsudanilaisilla.

Sakari: So, in Finland if you start to miss South Sudan what can you do to make you feel better

Isac: Finland is... Is a second country for us, so now we feel: we are Finns. Some of us get the Finn citizenship. So, [there's] no difference. Yeah, no difference. If you are here, you are a Finn, if you go to the South, you are South Sudanese and Finnish Sudanese also.

Isacilla suomalaisuus näyttäytyy eteläsudanilaisuuden kanssa tasaveroisena identiteettinä. Lisäksi Isacin esittämä ajatus siitä, että suomalaisuus on asia, jonka suomalaiset eteläsudanilaiset vievät mukanaan mennessään käymään Etelä-Sudanissa nousi esille myös keskustellessamme Feston kanssa hänen vierailustaan Etelä-Sudanissa.

Festo: [...] And even when I went to Juba, I met suomalainen mies! So he's called Antti. He was working with the Kirkon ulkomaanapu. So I went up to their church and then we talked, and then just spoke Finnish, so people were surprised! Me puhuimme suomea! Heheh! And he was living there with his wife.

Toisen suomalaisen kohtaaminen Etelä-Sudanissa oli yllättävä tapahtuma, joka nosti esille Feston suomalaisuuden. Antin kanssa jaettu kieli erotti hänet muista tilanteessa olleista eteläsudanilaisista ja kiinnittää hänet Antin kanssa jakamaansa suomalaisuuteen. Lisäksi suomalaisuus kulkee suomalaisilla eteläsudanilaisilla myös jokapäiväisessä elämässä eteläsudanilaisuuden rinnalla. Tullessani Adamin kotiin minulle tarjottiin ruokaa, jonka Adam kertoi olevan sekoitus suomalaista ja eteläsudanilaista ruokaa. Isacilla puolestaan kotia koristivat sekä Etelä-Sudanin että Suomen liput ja kartat.

Suomalaisuus nousi tutkimukseeni osallistuneilla suomalaisilla eteläsudanilaisilla esille myös siinä, millaiseksi he halusivat kuvitella Etelä-Sudanin tulevaisuuden. Koulutus, terveydenhoito ja tasa-arvo olivat teemoja, jotka nousivat esille kaikilla tutkimukseeni osallistuneilla suomalaisilla eteläsudanilaisilla puhuessamme siitä, mitä he Etelä-Sudanin tulevaisuudelta toivoivat. Vaikka nämä asiat nähdään hyvin yleismaailmallisesti kehittyvien maiden prioriteetteina, tutkimukseeni osallistuneet suomalaiset eteläsudanilaiset ankkuroivat niiden toteuttamisen nimenomaan suomalaiseen malliin. Lisäksi Festo kiinnitti Etelä-Sudanille toivomansa kehityksen eksplisiittisesti Suomeen.

Festo: [...] But we need also, I think this culture. Good culture that Finnish people have, we have to build in South Sudan. We have to make Suomi 2, Sudanissa, Etelä-Sudanissa. And I hope that we can do it and... Yeah. We can build because... maybe because there we lack a lot of things. But through you people I think we can able to do something. It's not financially but

maybe educationally, and maybe how... to make a plan. To make a plan. [...]

Samaan tapaan myös Gabriel kytki suomalaisen yhteiskunnan mallin siihen, millaiseksi hän toivoi Etelä-Sudanin kehittyvän.

Sakari: No tota. Jos sää saisit päättää, niin minkälaisen valtion sää haluaisit tehdä Etelä-Sudanista?

Gabriel: No arvaappa! Heheh! Hmm. Se on aika vaikea kysymys, tai aika semmonen.. joutuu aika kauan miettiin, mutta siis... Mikä se... Mikä se suomen sana oli? Hyvinvointivaltio, niinkö?

Sakari: Hyvinvointivaltio, joo.

Gabriel: Heheh! Joo! Sellasen minä haluaisin kyllä tehdä minun maasta. Semmosen hymyilevän hyvinvointivaltion. [...]

Suomalaisuuteen kiinnittyvien ideoiden läpi kuviteltu Etelä-Sudanin tulevaisuus nostaa esille, miten kahden kansakunnan välillä elävät ihmiset muokkaavat omia tapojaan hahmottaa niitä kansakuntia, joiden jäseniä he ovat suhteessa toisiinsa. Siinä missä suomalaisten eteläsudanilaisten tavat hahmottaa suomalaisuutta hahmottuvat eteläsudanilaisen prisman läpi, myös eteläsudanilaisuus hahmottuu suomalaisen prisman läpi.

Liisa Malkin (1992) kuvailemassa asioiden kansallisessa järjestyksessä kansakunnan jäsenyys kiinnittyy usein ajatukseen liikkumattomuudesta ja ”juurtumisesta” siihen paikkaan, joka käsitetään ”kansalliseksi maaperäksi” (Malkki 1992). Diasporisessa tilassa eläville ihmisille merkityksellisiä paikkoja on kuitenkin aina vähintään kaksi: alkuperän kautta hahmottuva diasporan kiinnekohtana toimiva paikka ja jokapäiväisen elämän kiinnekohtana toimiva paikka. Vaikka diaspora itsessään hahmottuu suhteessa diasporan kiinnekohtana toimivaan paikkaan, diasporassa elävien ihmisten koko elämä ja olemus eivät kuitenkaan rakennu suhteessa tuohon paikkaan. Suomalaiset eteläsudanilaiset ovat esimerkki ihmisistä, joiden ylijäräinen elämä luo heille mahdollisuuksia käsitteellistää elämänsä osana kahta eri kansakuntaa. Nationalismin luonteeseen kuulu kuitenkin myös, että kansallista kuulumista pyritään rajaamaan erilaisilla tavoilla. Mari Toivanen (2014) nostanut esille, miten Suomessa kasvaneet kurdinuoret tuntevat, että heitä pyritään aktiivisesti sulkemaan ulos suomalaisesta kansakunnasta (Toivanen 2014, 115 – 122). Omassa tutkielmassani ei noussut juurikaan tapoja, joilla suomalaisten eteläsudanilaisten kuulumista suomalaiseen kansakuntaan olisi pyritty rajoittamaan. Tähän voi toki olla syynä se, että en aineistoa kootessani tästä tutkimukseeni osallistuneilta suomalaisilta eteläsudanilaisilta asiasta kysynyt, koska olen tässä tutkielmassa ensisijaisesti kiinnostunut suomalaisten eteläsudanilaisten tavoista kiinnittyä Etelä-Sudanin kansallisvaltioon. Tästä huolimatta tavat, joilla tutkimukseeni osallistuneet suomalaiset eteläsudanilaiset rakensivat ajatusta omasta kiinnittymisestään Suomen kansallisvaltioon, tekevät

selväksi sen, että mahdollisista rajoittamispyrkimyksistä huolimatta suomalaiset eteläsudanilaiset kuuluvat myös suomalaiseen kansakuntaan. Tätä tutkielmaa tehdessäni minulle on käynytkin hyvin selväksi, että suomalaisten eteläsudanilaisten eteläsudanilaisuudesta ei voi kirjoittaa kirjoittamatta samalla heidän suomalaisuudestaan.

6. Yhteenveto ja johtopäätökset

Tässä tutkielmassa olen pyrkinyt rakentamaan etnografisen kuvauksen suomalaisten eteläsudanilaisten kuulumisesta eteläsudanilaiseen kansakuntaan. Olen tarkastellut eteläsudanilaisuutta osana monitahoista asettumista osaksi asioiden kansallisessa järjestyksessä rakentuvaa maailmaa. Lisäksi olen tarkastellut sitä, miten eteläsudanilaisuus merkityksellistetään osana sosiaalisia suhteita ja miten eteläsudanilaisuutta ylläpidetään Suomessa. Olen myös tarkastellut, miten eteläsudanilaisuus merkityksellistyy suhteessa suomalaisuuteen. Tässä luvussa esitän lyhyen yhteenvedon analyysini tuloksista ja pohdin, minkälaisia johtopäätöksiä näistä tuloksista voi vetää.

Etelä-Sudanin itsenäistyminen näyttäytyi tutkimukseeni osallistuneille suomalaisille eteläsudanilaisille hyvin tärkeänä tapahtumana, joka legitimoit eteläsudanilaisen kansallisen identiteetin osaksi maailmanlaajuisia, itsenäisistä kansakunnista muodostuvaa järjestelmää. Samalla Etelä-Sudanin itsenäisyys nähtiin tekijänä, joka asettaa eteläsudanilaiset tasa-arvoiseen asemaan muiden kansakuntien joukossa ja vapauttaa eteläsudanilaiset ”epänormaalisti” tilasta, jossa muut ovat heitä hallinneet. Etelä-Sudan ja eteläsudanilaisuus asettuivat tutkimukseeni osallistuneilla suomalaisilla eteläsudanilaisille osaksi jatkumoa, joka lähtee liikkeelle Etelä-Sudanin sisäisen etnisen ryhmän jäsenyydestä. Etnisten identiteettien erilaisuus osoittautui tutkimukseeni osallistuneille suomalaisille eteläsudanilaisille tärkeänä monimuotoisuutena, jonka pohjalta eteläsudanilaisuuden yhtenäisyys nousee. Eteläsudanilaisen kansallinen identiteetti puolestaan nähtiin tutkimukseeni osallistuneiden suomalaisten eteläsudanilaisten keskuudessa osana kattavampaa sudanilaista identiteettiä, joka kattaa myös Sudanin puolella asuvia ihmisiä. Sudanilainen identiteetti merkityksellistyi jaettuna historiallisena ja kulttuurisena yhtenäisyytenä, joka asettuu arabilaista, pohjoissudanilaista identiteettiä vastaan. Jatkumon kattavimpana kategoriana nähtiin afrikkalainen identiteetti, jonka avulla eteläsudanilaisuus asettuu osaksi laajempaa maantieteellistä kokonaisuutta, ja jonka perusteella eroa pohjoissudanilaisuuteen on mahdollista tehdä. Eteläsudanilaisuus erottui näistä muista paikkaan kiinnittyvistä identifioitumisen muodoista siinä, että sen nähtiin olevan legitiimi tapa määritellä poliittisia itsemääräämisoikeuden rajoja.

Eteläsudanilaisuuden suhde Etelä-Sudanin sisäisiin etnisiin ryhmiin ja laajempaan sudanilaisuuteen nousi esille myös siinä, miten tutkimukseeni osallistuneet suomalaiset eteläsudanilaiset merkityksellistivät sosiaalisia suhteitaan. Etelä-Sudanin sisäisten etnisten ryhmien ympärille rakentuvat järjestöt korostavat eri etnisten ryhmien erityisyyttä, samalla kun niiden välinen yhteistyö korostaa eteläsudanilaisuutta juuri tällaisesta monimuotoisuudesta kumpuavana kansallisena identiteettinä. Samalla jokapäiväisen arjen sosiaalisten suhteiden ja jokapäiväiseen elämään liittyvien järjestöjen rakentuminen sudanilaisen identiteetin kautta nostaa esille sudanilaisuuden jaettuna identiteettinä, jossa ainoa erottava tekijä eteläsudanilaisten ja muiden sudanilaisten välillä on se, että

Etelä-Sudan muodostaa oman poliittisesti itsenäisen kansallisvaltionsa. Tämän kansallisvaltion kansalliseen projektiin liittyminen mahdollistuu taas eteläsudanilaiseen kansalliseen identiteettiin kiinnittyvän SPLM-Finland järjestön kautta. Kansallisen ja diasporisen identiteetin ylläpitäminen ei kuitenkaan ole itsestäänselvyys (Brubaker 2013a). Erilaisten diasporisten järjestöjen toiminnan lisäksi eteläsudanilaista kansallista ja diasporista identiteettiä ylläpitävät myös aktiiviset toimijat, kuten Steven, jotka nostavat erilaisilla tavoilla esille ajatusta eteläsudanilaisuuden keskeisyydestä. Lisäksi eteläsudanilaisuutta tuodaan jokapäiväisessä elämässä esille esimerkiksi televisiokanavien, lippujen ja ruokalajien avulla. Samalla tutkimukseeni osallistuneet suomalaiset eteläsudanilaiset korostivat myös tarvetta identiteetin siirtämisestä eteenpäin Suomessa kasvaneille lapsilleen. Eteläsudanilaisen identiteetin ylläpitäminen nousi esille myös niissä merkityksissä, joita tutkimukseeni osallistuneet suomalaiset eteläsudanilaiset antoivat Etelä-Sudanissa vierailemiselle ja mahdolliselle Etelä-Sudaniin paluulle.

Ajatus mahdollisesta paluusta toi ilmi myös, miten tutkimukseeni osallistuneiden suomalaisten eteläsudanilaisten elämän rakentuminen kahden kansakunnan välissä kiinnittää heidät myös osaksi suomalaisuutta. ”Etelä-Sudaniin paluu” käsitteellistettiin ennen kaikkea elämänä, jossa osa ajasta vietettäisiin Etelä-Sudanissa ja osa Suomessa. Suomalaisuuden merkitys suomalaisille eteläsudanilaisille rakentuukin ainakin kahdella eri tavalla. Toisaalta suomalaisuus on vertailukohta, johon omaa eteläsudanilaisuutta verrataan, ja jonka kautta sen erityisyyttä rakennetaan. Toisaalta taas se on toinen kansallinen identiteetti, joka sitoo suomalaiset eteläsudanilaiset osaksi Suomen kansallisvaltiota. Lisäksi suomalaisuus näyttäytyi tutkimukseeni osallistuneilla suomalaisilla eteläsudanilaisilla myös tapana, jonka kautta toiveet Etelä-Sudanin kansallisvaltion tulevaisuudesta kuviteltiin.

Tutkimukseeni osallistuneiden suomalaisten eteläsudanilaisten tapa merkityksellistää Etelä-Sudanin itsenäistymistä tuo esille, miten vahva merkitysjärjestelmä Liisa Malkin (1992) kuvaama asioiden kansallinen järjestys on. Vasta virallinen itsenäistyminen, jonka muut tasa-arvoisiksi katsotut kansakunnat vahvistivat hyväksynnällään, toi suomalaisille eteläsudanilaisille tunteen normaaliudesta ja Etelä-Sudanin kansan tasa-arvosta muiden kansakuntien joukossa. Samalla tavat, joilla eteläsudanilaisuutta hahmotettiin, nostivat esille kuitenkin myös sen, miten eteläsudanilaisuus poikkeaa tavoista hahmottaa kansoja stereotyyppisesti yhteisen äidinkielen, uskonnon ja tarkkarajaisen kulttuurin kautta. Eteläsudanilaisuuden määrittäminen sekä etnisestä, kielellisestä ja uskonnollisesta monimuotoisuudesta nousevana yhteisyytenä että osana muiden sudanilaisten kanssa jaettua kulttuurillista ja historiallista yhteenkuuluvuutta tekivät näkyväksi sen, miten kansojen rakentuminen ei ole sidottavissa objektiivisiin kriteereihin, kuten Umut Özkirimli (2005) toteaa (Özkirimli 2005, 15–20).

Rogers Brubakerin (2013b) määritelmä diasporasta sosiaalisissa prosesseissa muodostuvana kategorisoinnin tapoina nousee esille siinä, miten moniulotteisesti suomalaiset eteläsudanilaiset hahmottivat diasporista kuulumistansa. Eri diasporille, kuten eteläsudanilaiselle, etnisen ryhmän ympärille muodostuvalle ja sudanilaiselle diasporalle, annetut erilaiset merkitykset ja sosiaaliset tehtävät tuovat esille, etteivät diasporat muodosta tarkkarajaisia, laskettavissa olevia ihmisryhmiä. Sen sijaan ne toimivat tapoina, joilla ihmisiä mobilisoidaan osaksi erilaisia sosiaalisen toiminnan muotoja tai poliittisia projekteja. Lisäksi esille nousevat ne erilaiset tavat, joilla ihmisiä pyritään mobilisoimaan osaksi diasporista toimintaa, ja joilla diasporista tietoisuutta pyritään ylläpitämään. Samalla diasporan käsitteen yhteys nationalismiin tulee näkyväksi. Myös nationalismi on sosiaalisissa prosesseissa rakentuva kategorisoinnin tapa, jonka avulla ihmisiä pyritään mobilisoimaan osaksi toimintaa, ja jonka ylläpitäminen vaatii sekä aktiivista että jokapäiväistä toimintaa (Billig 1995; Brubaker 2013a; Githens-Mazer 2008).

Kun nationalismi käsitetään maailmanlaajuisesti vaikutusvaltaisena merkitysverkostona sekä prosessuaalisina ja diskursiivisina käytänteinä, joita ylläpidetään jokapäiväisessä elämässä, voidaan tarkastella myös sitä, miten ihmiset kiinnittyvät osaksi kahta tai useampaa eri kansakuntaa. Yleiset tavat puhua nationalismista rakentuvat kuitenkin vahvasti liikkumattomuuden ja juurtumisen metaforien kautta (Malkki 1992). Lisäksi akateemisessa keskustelussa nationalismiin on kiinnitetty myös ajatus nationalismin toimimisesta ”meihin” ja ”niihin” perustuvien kahtiajakojen kautta (Özirimli 2000, 229). Kuten tässä tutkielmassa olen tuonut ilmi, suomalaiset eteläsudanilaiset ovat esimerkki siitä, miten kahden kansallisvaltion välillä elävät ihmiset kiinnittyvät kahteen eri kansakuntaan. Maailmassa, jonka yleisesti katsotaan sisältävän yhä enemmän ylirajaista liikettä ja kommunikaatiota, on tarpeen huomioda, miten liike vaikuttaa tapoihin, joilla ihmiset hahmottavat kansakuntia ja niihin kuulumista. Tarkasteltaessa suomalaisten eteläsudanilaisten kiinnittymistä sekä suomalaiseen että eteläsudanilaiseen kansakuntaan onkin tarpeen pyrkiä hahmottamaan nationalismia irrallaan liikkumattomuuden, juurtuneisuuden ja kahtiajaon määritteistä.

Tässä suhteessa olisi hyödyllistä pyrkiä määrittelemään nationalismi mahdollisimman vähin ennakko-oletuksin, kuten Philip Gorskin (2000) ajatuksista ammentava Petri Ruuska (2005) tekee. Ruuskan määritelmä nationalismista minä tahansa kansoihin tai vastaaviin kategorioihin viittaavista puhetavoista (Ruuska 2005, 216) on hyödyllinen väline niiden lukuisten erilaisten merkitysten hahmottamisessa, joita eri ihmiset kansakunnille ja niihin kuulumiselle antavat. Tämän tutkielman aiheena olleiden suomalaisten eteläsudanilaisten eteläsudanilaista nationalismia läpileikkaavien muiden paikkaan kiinnittyvien identifioitumisen muotojen, eli etnisen ryhmän jäsenyys, sudanilaisuus, afrikkalaisuus ja suomalaisuuden, paljous nostaa esille kuitenkin kysymyksen siitä, mikä erottaa nationalistisen tutkimuksen piiriin kuuluvan kansan muista identifioitumisen muodoista.

Ruuskan tarkoittaman ”kansan” käsitteen määrittelyssä voisikin olla hyödyllistä korostaa tavoitetta poliittisesta itsemääräämisoikeudesta, mikä on kuulunut esimerkiksi Ernest Gellnerin (1983) määritelmään nationalismista (Gellner 1983, 1–7). Näin ollen suomalaisilla eteläsudanilaisilla eteläsudanilainen ja suomalainen identiteetti kuuluisivat nationalistisen kansapuheen piiriin, ja esimerkiksi afrikkalaisuus hahmottuisi muiden käsitteiden kautta.

Tässä tutkimuksessa olen tarkastellut suomalaisten eteläsudanilaisten nationalismia suhteessa Etelä-Sudanin kansallisvaltioon. Samalla on kuitenkin tullut ilmi, että suomalaiset eteläsudanilaiset kiinnittyvät vahvasti myös Suomen kansallisvaltioon. Mahdollisessa jatkotutkimuksessa mielenkiintoista olisikin tarkastella nationalismin teoreettisen viitekehyksen kautta sitä, minkälaisia merkityksiä suomalaiset eteläsudanilaiset antavat kuulumiselleen suomalaiseen kansakuntaan ja Suomen kansallisvaltioon. Erityisen mielenkiintoista olisi tarkastella sitä, minkälaisia merkityksiä suomalaisuus, Suomessa käyminen ja yhteydet Suomeen saavat takaisin Etelä-Sudanin päässä Etelä-Sudaniin palanneilla suomalaisilla eteläsudanilaisilla. tällainen tutkimus on toki mahdollista vasta mikäli suurempi määrä suomalaisia eteläsudanilaisia toteuttaa tässäkin tutkimuksessa esillä olleen ajatuksensa elämästä puoliksi Suomessa ja puoliksi Etelä-Sudanissa.

Painetut lähteet

- Anderson, Benedict (1991): *Imagined communities*. Lontoo: Verso. Ilmestynyt ensimmäisen kerran 1983.
- Baak, Melanie (2014): *Transnational families, remittances, cieng and obligation for Dinka women in Australia*. *Emotion, Space and Society*. Painossa. DOI: 10.1016/j.emospa.2014.08.001
- Billig, Michael (1995): *Banal Nationalism*. Lontoo: Sage Publications.
- Brubaker, Rogers (2013a): *Etnisyys ilman ryhmiä*. Teoksessa Pertti Ruuska ja Jarno Valkonen (toim.) *Etnisyys ilman ryhmiä*. Suom. Erkki Vainikkala ja David Kivinen. Tampere: Vastapaino. 27–54. Ilmestynyt ensimmäisen kerran 2004.
- Brubaker, Rogers (2013b): *"Diasporan" diaspora*. Teoksessa Pertti Ruuska ja Jarno Valkonen (toim.) *Etnisyys ilman ryhmiä* Suom. Erkki Vainikkala ja David Kivinen. Tampere: Vastapaino. 218–237. Ilmestynyt ensimmäisen kerran 2005.
- Cohen, Robin (2008): *Global Diasporas: An Introduction*. New York: Routledge. 2. painos, ilmestynyt ensimmäisen kerran 1997.
- Davies, Charlotte Aull (2008): *Reflexive ethnography: A guide for researching selves and others*. New York: Routledge. 2. painos, ilmestynyt ensimmäisen kerran 1998.
- Deng, Francis (1995): *War of Visions: Conflict of Identities in the Sudan*. Washington, D.C: Brookings Institution.
- Ericson, Jennifer & Faria, Caroline (2011): *"We want empowerment for our women." Transnational Feminism, Neoliberal Citizenship, and the Gendering of Women's Political Subjectivity in Postconflict South Sudan*. *Signs*, 36(3), 627–652.
- Eriksen, Thomas Hylland (2010): *Ethnicity and Nationalism: Anthropological Perspectives*. Lontoo: Pluto Press. 3. painos, ilmestynyt ensimmäisen kerran 1994.
- Faria, Caroline (2010): *Contesting Miss South Sudan*. *International Feminist Journal of Politics*, 12(2), 222–243.
- Faria, Caroline (2013): *Staging a new South Sudan in the USA: men, masculinities and nationalist performance at a diasporic beauty pageant*. *Gender, Place & Culture: A Journal of Feminist Geography* Feb2013, 20(1), 87–106.
- Faria, Caroline (2014): *"I Want My Children to Know Sudan." Narrating the Long-Distance Intimacies of Diasporic Politics*. *Annals of the Association of American Geographers*, 104(5), 1052–1067.
- Geertz, Clifford (1973): *The interpretation of cultures: selected essays*. New York: Basic Books
- Gellner, Ernest (1983): *Nations and Nationalism*. Oxford: Basil Blackwell Publishing.
- Githens-Mazer, Jonathan (2008): *Locating Agency in Collective Political Behaviour: Nationalism, Social Movements and Individual Mobilization*. *Politics*, 28(1), 41–49.
- Gorski, Philip (2000): *The mosaic moment: An early modernist critique of modernist theories of nationalism*. *American Journal of Sociology* 105(5), 1428–1468.
- Gupta, Akhil & Ferguson, James (2007) *Beyond 'Culture': Space, Identity, and the Politics of Difference*. Teoksessa Antonius Robben ja Jeffrey Sluka (toim.) *Ethnographic Fieldwork: A Reader*. Oxford: Blackwell. 337–346. Ilmestynyt ensimmäisen kerran 1992.
- Helsingin sanomat 10.7.2012. Eteläsudanilaiset juhlivat Kokkolassa. Ulkomaat A14.

- Huttunen, Laura (2006): *Bosnialainen diaspora ja transnationaali eletty tila*. Teoksessa Tuomas Martikainen (toim.) *Ylirajainen kulttuuri: Etnisyys Suomessa 2000-luvulla*. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura. 55–82.
- Huttunen, Laura (2010): *Tiheä kontekstointi: haastattelu osana etnografista tutkimusta*. Teoksessa Johanna Ruusuvuori, Pirjo Nikander ja Matti Hyvärinen (toim.) *Haastattelun analyysi*. Tampere: Vastapaino. 39–63.
- International crisis group (2014): *Civil war by any other name: Crisis group Africa report n. 217*. Brysseli: International crisis group.
- Jok, Jok Madut & Hutchinson, Sharon (1999): *Sudan's Prolonged Second Civil War and The Militarization of Nuer and Dinka Ethnic Identities*. *African Studies Review*, 42(2), 125–145.
- Kjæret, Kristin & Stokke, Kristian (2003): *Rehoboth Baster, Namibian or Namibian Baster. An analysis of national discourses in Rehoboth, Namibia*. *Nations and Nationalism* 9(4), 579–600.
- Lange, Siri (1999): *How the National Became Popular in Tanzania*. Teoksessa Mai Palmberg (toim.) *National Identity and Democracy in Africa*. Uppsala: Nordic Africa Institute. 40–58.
- LeRiche, Matthew & Arnold, Matthew (2013): *South Sudan: From revolution to independence*. Lontoo: Hurts & Company.
- Lim, Soh-Leong (2009): *Loss of Connections Is Death." Transnational Family Ties among Sudanese Refugee Families Resettling in the United States*. *Journal of Cross-Cultural Psychology* 40(6), 1028–1040.
- Linde-Laursen, Anders (1997): *Small Differences – Large Issues: The Making and Remaking of a National Border*. Teoksessa Valentin-Yves Mudimbe (toim.) *Nations, Identities, Cultures*. Lontoo ja Durnham: Duke University Press. 143–164.
- MacGaffey, Wyatt (1997): *Kongo Identity, 1483–1993*. Teoksessa V.Y. Mudimbe (toim.) *Nations, Identities, Cultures*. Durham ja Lontoo: Duke University Press. 45–57.
- Malinowski, Bronislaw (2007) *Argonauts of the western pacific: An account of native enterprise and adventure in the archipelagoes of Melanesian New Guinea*. Julkaistu ensimmäisen kerran 1922. New York: Routledge.
- Malkki, Liisa (1992): *National Geographic: The Rooting of Peoples and the Territorialization of National Identity Among Scholars and Refugees*. *Cultural Anthropology* 7(1), 24–44.
- Marlowe, Jay (2012): *"Walking the line" Southern Sudanese masculinities and reconciling one's past with the present*. *Ethnicities*, 12(1), 50–66.
- McMahon, Felicia (2007): *Not just child's play: emerging tradition and the lost boys of Sudan*. Jackson: University Press of Mississippi.
- Pietilä, Ilkka (2010a): *Vieraskielisten haastattelujen analyysi ja raportointi*. Teoksessa Johanna Ruusuvuori, Pirjo Nikander ja Matti Hyvärinen (toim.) *Haastattelun analyysi*. Tampere: Vastapaino. 411–423.
- Pietilä, Ilkka (2010b): *Ryhmä- ja yksilöhaastattelun diskursiivinen analyysi. Kaksi aineistoa erilaisina vuorovaikutuksen kenttinä*. Teoksessa Johanna Ruusuvuori, Pirjo Nikander ja Matti Hyvärinen (toim.) *Haastattelun analyysi*. Tampere: Vastapaino. 212 – 241.
- Pirkkalainen, Päivi (2013): *Transnational responsibilities and multi-sited strategies: Voluntary associations of Somali diaspora in Finland*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Rastas, Anna (2013): *Nimeämisen politiikka ja rasismien rajaamat sosiaaliset suhteet*. Teoksessa Mikko Lehtonen (toim.) *Liikkuva maailma. Liike, rajat ja tieto*. Tampere: Vastapaino. 153–175.
- Rastas, Anna (2005): *Kulttuurit ja erot haastattelutilanteessa*. Johanna Ruusuvuori ja Liisa Tiittula

- (toim.) Haastattelu: Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Tampere: Vastapaino. 78–102.
- Ruuska, Petri (2002): Kuviteltu Suomi: Globalisaation, nationalismin ja suomalaisuuden punos julkisissa sanoissa 1980-90-luvuilla. Tampere: Yliopistopaino.
- Ruuska, Petri (2005): *Nationalismi: kansallisen järjestyksen globaali kulttuuri ja arki*. Teoksessa Anna Rastas, Laura Huttunen ja Olli Löytty (toim.) Suomalainen vieraskirja: kuinka käsitellä monikulttuurisuutta. Tampere: Vastapaino. 190–227.
- Ruusuvuori, Johanna & Nikander, Pirjo & Hyvärinen, Matti (2005): *Haastattelun analyysin vaiheet*. Teoksessa Johanna Ruusuvuori, Pirjo Nikander ja Matti Hyvärinen (toim.) Haastattelun analyysi. Tampere: Vastapaino. 9–36.
- Skey, Michael (2009): *The national in everyday life: A critical engagement with Michael Billig's thesis of Banal Nationalism*. Sociological Review 57(2), 331-346.
- Sökefeld, Martin (2006): *Mobilizing in transnational space: a social movement approach to the formation of diaspora*. Global Networks 6(3). 265–284.
- Tiilikainen, Marja & Mohamed, Abdirizak Hassan (2013): *Civil society in making: Challenges of the Somali diaspora organizations*. Nordic Journal of Migration Research 3(1), 40–48.
- Toivanen, Mari (2014): Negotiating home and belonging: Young Kurds in Finland. Turku: Turun yliopisto.
- Van der Linden, Josje & Blaak, Marit & Andrew, Florence Aate (2013): *The contribution of the diaspora to the reconstruction of education in South Sudan: the challenge of being involved from a distance*. Compare, 43(5), 646–666.
- Vuori, Jaana (2002): *Sukupuolen kirjoittaminen*. Teoksessa Olli Löytty ja Merja Kinnunen (toim.) Tieteellinen kirjoittaminen. Tampere: Vastapaino. 95–107.
- Zambakari, Christopher (2013): *South Sudan and the nation-building project: Lessons and challenges*. International Journal of African Renaissance Studies, 8(1), 5–29.
- Özkirimli, Umut (2000): Theories of Nationalism: Critical Introduction. Basingstoke: Macmillan.
- Özkirimli, Umut (2005): Contemporary Debates on Nationalism: A Critical Engagement. Basingstoke: Macmillan.

Digitaaliset lähteet

- BBC Country profile: South Sudan: <http://www.bbc.co.uk/news/world-africa-14069082> haettu 14.4.2015.
- The CIA World Factbook: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/> haettu 14.4.2015.
- Etelä-Sudanin valtion, society-sivu: <http://www.goss.org/index.php/about-south-sudan/society> haettu 14.4.2015.
- The Gurtong network, peoples-sivu: <http://www.gurtong.net/Peoples/PeoplesProfiles/tabid/71/Default.aspx> haettu 14.4.2015.
- Kumppani-lehti 6/2001: Suomi oppia sudanilaisille: <http://www.maailmankuvalehti.fi/node/2327> haettu 14.4.2015.
- Maahanmuuttoviraston kiintiöpakolaistilastot 2001–2005: http://www.migri.fi/tietoa_virastosta/tilastot/turvapaikka- ja_pakolaistilastot/kiintiopakolaiset haettu 14.4.2015.
- Maahanmuuttoviraston turvapaikkatilastot:

http://www.migri.fi/tietoa_virastosta/tilastot/turvapaikka-_ja_pakolaistilastot haettu 14.4.2015.

Tilastokeskuksen väestörakennetilasto: http://www.stat.fi/til/vaerak/2014/vaerak_2014_2015-03-27_tie_001_fi.html haettu 14.4.2015.

Yhdistyneet kansakunnat, jäsenmaiden lista 2015: <http://www.un.org/en/members/index.shtml#s> haettu 14.4.2015.

Opinnäytetyöt

Koponen, Auli & Kotilainen, Mari & Kousa, Taava (2006): Sudanilaiset kristityt Kuopion Kallaveden seurakunnassa. Pieksämäki: Diakonia-ammattikorkeakoulu.
http://kirjastot.diak.fi/files/diak_lib/Pieksamaki2006/koponenkotilainenkousa.pdf haettu 11.02.2015.

Kuronen, Paula (2014): Narratiivinen tutkimus hengellisten laulujen ja seurakuntayhteyden merkityksestä eteläsudanilaisille maahanmuuttajille. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Nahkala, Nita & Sarajärvi, Anne (2010): Kasvu naiseuteen kahden kulttuurin ristiriidassa: Sudanilaisten nuorten naisten kokemuksia Tyttöjen Talon tarjoamasta tuesta. Diakonia-ammattikorkeakoulu: Oulu. <http://publications.theseus.fi/handle/10024/14867> haettu 11.02.2015.

Paasikivi, Elina (2010): Naamiaisista naimisiin: parisuhdeprojekti sudanilaisille aviopareille. Kokkola: Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu.
https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/23303/paasikivi_elina.pdf?sequence=1 haettu. 11.02.2015.

Tabi Agbor, Tabi (2009): Acculturation of the Sudanese in Finland. Järvenpää: Diakonia-ammattikorkeakoulu. <https://publications.theseus.fi/handle/10024/5738> 11.02.2015